בע"ה

גליון מ"ה | כ"ו אדר-ג' ניסן

לְשִׂיחַ

עַל דַּלְתֵי יוֹם יוֹם

שִׁעוּרֵי הַשָּׁבוּעַ – נ"ך וּמִשְׁנָיוֹת

כְּתַקָּנַת מוֹרֵנוּ וְרַבֵּינוּ הָרַב יִצְחָק גִּינְזְבּוּרְג שְׁלִיטָ"א

שָׁבוּעַ פָּרָשַׁת וַיִּקְרָא תשפ"ו

נ"ך: זכריה פרקים ז'-ו"ג

משנה: זבחים פרק ה'

שיעור שבועי: תהליך הקריאה

הוספות: חת"ת // לוח הילולא דצדיקיא // סיפור חסידי

הגליון מוקדש לזכות הת' **מנחם־מענדל** שו' **עינו**
לכבוד יום ההולדת – ג' ניסן

הקדמת המערכת

שבוע טוב ומבֹרך, לכל אנ"ש והתמימים שיחיו, השוקדים על דלתות התורה הקדושה ורבינו שליט"א יום יום!

השבוע (בגליון המתחדש), כ"ו אדר-ג' ניסן, נלמד, מלבד החת"ת שזכינו להמשיך אתו, את נבואותיו המופלאות של זכריה, כמעט עד גמירא (כבר הרבה זמן לא קרה ששבוע שלם לומדים את אותו ספר...). פרק המשנה השבוע הוא פרק מוכר אותו אנו אומרים מדי יום - פרק ה' במסכת זבחים, "איזהו מקומן"... שימו לב להוספות שנוספו החדש, לבקשת רבינו שליט"א (בצירוף ברכה...) - תרגום אונקלוס על כל פסוק והפתגם היומי מלוח "היום־יום" בכל יום.

השיעור השבועי הוא שוב ה'נקודה החסידית' לפרשה מתוך הסדרה השניה של 'מעין גנים' - "תהליך הקריאה".

וכמובן, לוח הילולות וסיפור חסידי על כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע לכבוד יומא דהילולא בב' ניסן.

בברכת לימוד תורה פורה ומרתק, שיהיו דברי תורה חדשים ומתוקים בפינו תמיד,

המערכת

***

למנויים, לקבלת הגליון באימייל, לתרומות, הערות והארות – noam23@gmail.com

|| עריכה: נעם אליה גרוסברג // הפקה: עפר זמיר בן יעקב ||

טבלת הלִמוד לחדש ניסן

ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	ששי	שבת קדש
כ"ו אדר זכריה ז'	**כ"ז אדר** זכריה ח'	**כ"ח אדר** זכריה ט'	**כ"ט אדר** זכריה י'	**א' ניסן** ר"ח ניסן זכריה י"א	**ב' ניסן** הילולת הרש"ב זכריה י"ב	**ג' ניסן** ויקרא זכריה י"ג זבחים פ"ה
ד' ניסן זכריה י"ד	**ה' ניסן** מלאכי א'	**ו' ניסן** מלאכי ב'	**ז' ניסן** מלאכי ג' סיום נביאים!	**ח' ניסן** חג הגאולה (30!) משלי א'	**ט' ניסן** משלי ב'	**י' ניסן** צו משלי ג' זבחים פ"ו
י"א ניסן יום־הולדת 124 לרבי משלי ד'	**י"ב ניסן** משלי ה'	**י"ג ניסן** יום־הולדת ל'צמח צדק' משלי ו'	**י"ד ניסן** ערב פסח משלי ז'	**ט"ו ניסן** יו"ט פסח משלי ח'	**ט"ז ניסן** א' דחוה"מ משלי ט'	**י"ז ניסן** שבת חוה"מ משלי י' זבחים פ"ז
י"ח ניסן יומולדת ר' לוי"ק ג' דחוה"מ משלי י"א	**י"ט ניסן** ד' דחוה"מ משלי י"ב	**כ' ניסן** ה' דחוה"מ משלי י"ג	**כ"א ניסן** שביעי של פסח משלי י"ד	**כ"ב ניסן** איסרו חג משלי ט"ו	**כ"ג ניסן** משלי ט"ז	**כ"ד ניסן** צו משלי י"ז זבחים פ"ח
כ"ה ניסן משלי י"ח	**כ"ו ניסן** משלי י"ט	**כ"ז ניסן** משלי כ'	**כ"ח ניסן** כל אשר ביכלתכם! משלי כ"א	**כ"ט ניסן** משלי כ"ב	**ל' ניסן** משלי כ"ג	**א' אייר** שמיני משלי כ"ד זבחים פ"ט

יום ראשון // כ"ו אדר

חומש - ראשון פרשת ויקרא

(א) {פרשת ויקרא} וַיִּקְרָ֣א אֶל־מֹשֶׁ֗ה וַיְדַבֵּ֧ר יְהוָ֛ה אֵלָ֖יו מֵאֹ֣הֶל מוֹעֵ֑ד לֵאמֹֽר׃

וּקְרָא לְמֹשֶׁה וּמַלֵּיל יְיָ עִמֵּיהּ מִמַּשְׁכַּן זִמְנָא לְמֵימַר.

ויקרא אל משה - לכל דברות ולכל אמירות ולכל ציווים קדמה קריאה, זו לשון חיבה, לשון שמלאכי השרת משמשין בו: וקרא זה אל זה (ישעיהו ו', ג'). אבל לנביאי אומות העולם נגלה עליהם בלשון גנאי ועראי, בלשון טומאה: ויקר אלהים אל בלעם (במדבר כ"ג, ד'). **ויקרא אל משה** - הקול הולך ומגיע אל אזניו, וכל ישראל לא שומעין. יכול אף להפסקות היתה קריאה, תלמוד לומר וידבר - לדיבר היתה קריאה, ולא להפסקות. ומה היו הפסקות משמשות? ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין עיניין לעיניין. קל וחומר להדיוט הלמד מן ההדיוט. **אליו** - למעט את אהרן. ר' יהודה בן בתירא אומר: שלשה עשר דברות נאמרו בתורה למשה ולאהרן, וכנגדן נאמרו י"ג מיעוטין, ללמדך שלא לאהרן נאמרו, אלא למשה שיאמר לאהרן. ואילו הן י"ג מיעוטי: לדבר אתו, מדבר אליו, וידבר אליו (במדבר ז', פ"ט), ונועדתי לך (שמות כ"ה, כ"ב), וכו', בתורת כהנים (ספרא ויקרא א', א'). יכול ישמעו את הקריאה, תלמוד לומר: קול לו - קול אליו, משה שמע וכל ישראל לא שמעו. **מאהל מועד** - מלמד שהיה הקול נפסק, ולא היה יוצא חוץ לאהל. יכול מפני שהקול נמוך, תלמוד לומר: את הקול (במדבר ז', פ"ט). מהו הקול? הוא הקול המתפרש בכתובים: קול בכח, קול בהדר, קול שובר ארזים (תהלים כ"ט, ד'-ה'). למה נאמר: מאהל מועד? מלמד שהיה הקול נפסק. כיוצא בו: וקול כנפי הכרובים נשמע עד החצר החיצונה (יחזקאל י', ה'), יכול מפני שהקול נמוך, תלמוד לומר: כקול אל שדי בדברו (יחזקאל י', ה'). אם כן למה נאמר: עד החצר החיצונה (יחזקאל י', ה')? כיון שמגיע שם, היה נפסק. **מאהל מועד** - יכול מכל הבית, תלמוד לומר: מעל הכפרת (במדבר ז', פ"ט). יכול מעל הכפרת כולה, תלמוד לומר: מבין שני הכרובים (במדבר ז', פ"ט). **לאמר** - צא ואמור להם דברי כיבושין, בשבילכם הוא נדבר עמי. שכן מצינו שכל שלשים ושמנה שנה שהיו ישראל כמנודין מן המרגלים ואילך, לא נתייחד הדיבר עם משה, שנאמר: ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות וידבר אלי לאמר (דברים ב', ט"ז-י"ז). דבר אחר: לאמר - צא ואמור להם דבריי, והשיבני אם יקבלום, כמה שנאמר: וישב משה את דברי וגו' (שמות י"ט, ח').

(ב) דַּבֵּ֞ר אֶל־בְּנֵ֤י יִשְׂרָאֵל֙ וְאָמַרְתָּ֣ אֲלֵהֶ֔ם אָדָ֕ם כִּֽי־יַקְרִ֥יב מִכֶּ֖ם קָרְבָּ֑ן לַיהוָ֗ה מִן־הַבְּהֵמָה֙ מִן־הַבָּקָ֣ר וּמִן־הַצֹּ֔אן תַּקְרִ֖יבוּ אֶת־קָרְבַּנְכֶֽם׃

מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֱנָשׁ אֲרֵי יְקָרֵיב מִנְּכוֹן קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ מִן בְּעִירָא מִן תּוֹרֵי וּמִן עָנָא תְּקָרְבוּן יָת קוּרְבָּנְכוֹן.

אדם כי יקריב - כשיקריב. בקרבנות נדבה דיבר העניין. **אדם** - למה נאמר? מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל שהכל היו שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל. **הבהמה** - יכול החיה בכלל זה? תלמוד לומר: בקר וצאן. **מן הבהמה** - ולא כולה, להוציא את הרובע והנרבע. **מן הבקר** - להוציא את הנעבד. **מן הצאן** - להוציא את המוקצה. **ומן הצאן** - להוציא את הנוגח שהמית. כשהוא אומר למטה: מן הבקר (ויקרא א', ג') שאין

תלמוד לומר - להוציא את הטרפה. **תקריבו** - מלמד ששנים מתנדבים עולה בשותפות. **קרבנכם** - מלמד שהיא באה נדבת ציבור, היא עולה קיץ המזבח, הבאה מן המותרות.

(ג) אִם־עֹלָ֣ה קָרְבָּנ֗וֹ מִן־הַבָּקָ֞ר זָכָ֤ר תָּמִים֙ יַקְרִיבֶ֔נּוּ אֶל־פֶּ֥תַח אֹֽהֶל מוֹעֵ֖ד יַקְרִ֣יב אֹת֑וֹ לִרְצֹנ֥וֹ לִפְנֵ֖י יְיָ׃
אִם עֲלָתָא קוּרְבָּנֵיהּ מִן תּוֹרֵי דְּכַר שְׁלִים יְקָרְבִנֵּיהּ לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא יְקָרֵיב יָתֵיהּ לְרַעֲוָא לֵיהּ קֳדָם יְיָ.

זכר - ולא נקבה. כשהוא אומר: זכר (ויקרא א', י') למטה, שאין תלמוד לומר - ולא טומטום ואנדרוגינוס. **תמים** - בלא מום. **אל פתח אהל מועד וגומ'** - מיטפל בהבאתו עד העזרה. מהו אומר: יקריב - ואפילו נתערבה עולת ראובן בעולת שמעון, יקרב כל אחד לשם מי שהוא. וכן עולה בחולין, ימכרו החולין לצרכי עולות, והרי הן כולן עולות, ותקרב כל אחד לשם מי שהוא. יכול אפילו נתערבה בפסולין או בשאינו מינו, תלמוד לומר: יקריבנו. **יקריב אותו** - מלמד שכופין אותו. יכול בעל כורחו, תלמוד לומר: לרצונו. הא כיצד? כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. (ג-ד) **לפני י"י וסמך** - אין סמיכה בבמה.

(ד) וְסָמַ֖ךְ יָד֑וֹ עַ֚ל רֹ֣אשׁ הָעֹלָ֔ה וְנִרְצָ֥ה לוֹ֙ לְכַפֵּ֣ר עָלָ֔יו׃
וְיִסְמוֹךְ יְדֵיהּ עַל רֵישׁ עֲלָתָא וְיִתְרְעֵי לֵיהּ לְכַפָּרָא עֲלוֹהִי.

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק ג]

על ראש העולה - להביא עולת חובה לסמיכה, ולהביא עולת צאן. **העלה** - פרט לעולת העוף. **ונרצה לו** - על מה הוא מרצה? אם תאמר על כריתות ומיתות בית דין או מיתה בידי שמים או מלקות, הרי עונשו אמור. הא אינו מרצה אלא על עשה ועל לאו שניתק לעשה.

(ה) וְשָׁחַ֣ט אֶת־בֶּן־הַבָּקָ֗ר לִפְנֵי֙ יְיָ֔ וְהִקְרִ֙יבוּ֙ בְּנֵ֣י אַהֲרֹ֔ן הַכֹּהֲנִ֖ים אֶת־הַדָּ֑ם וְזָרְק֣וּ אֶת־הַדָּ֗ם עַל־הַמִּזְבֵּ֛חַ סָּבִ֖יב אֲשֶׁר־פֶּ֥תַח אֹֽהֶל מוֹעֵֽד׃
וְיִכּוֹס יָת בַּר תּוֹרֵי קֳדָם יְיָ וְיִקְרְבוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כָּהֲנַיָּא יָת דְּמָא וְיִזְרְקוּן יָת דְּמָא עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר דִּבְתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא.

ושחט, והקריבו, הכהנים - מקבלה ואילך מצות כהונה, לימד על השחיטה שכשירה בזר. **לפני י"י** - בעזרה. **והקריבו** - זו קבלה שהיא ראשונה, ומשמעה לשון הולכה, למדנו שתיהן. **בני אהרן** - יכול חללים, תלמוד לומר: הכהנים. **את הדם, וזרקו את הדם** - מה תלמוד לומר: דם דם? להביא שנתערב בין במינו בין בשאינו מינו. יכול אף בפסולין ובחטאות הפנמיות או בחטאות החיצונות, שאלו למעלה והיא למטה? תלמוד לומר במקום אחר: דמו (ויקרא א', י"א). **וזרקו** - עומד למטה וזורק מן הכלי לכותל המזבח, למטה מחוט הסקרא, כנגד הזוית. לכך נאמר: סביב - שיהא הדם נתן בארבע רוחות. יכול יקיפנו בחוט? תלמוד לומר: וזרקו, ואי איפשר להקיף בזריקה. אי וזרקו, יכול זריקה אחת? תלמוד לומר: סביב. הא כיצד? נותן שתי מתנות שהן ארבע. **אשר פתח אהל מועד** - ולא בזמן שהוא מפורק.

(ו) וְהִפְשִׁ֖יט אֶת־הָעֹלָ֑ה וְנִתַּ֥ח אֹתָ֖הּ לִנְתָחֶֽיהָ׃
וְיַשְׁלַח יָת עֲלָתָא וְיפַלֵּיג יָתַהּ לְאֶבְרָהָא.

והפשיט - מה תלמוד לומר: העולה? לרבות כל העולות להפשט ונתוח. **אותה לנתחיה** - ולא נתחיה לנתחים.

(ז) וְנָתְנ֥וּ בְנֵי־אַהֲרֹ֖ן הַכֹּהֵ֑ן אֵ֣שׁ עַל־הַמִּזְבֵּ֔חַ וְעָרְכ֥וּ עֵצִ֖ים עַל־הָאֵֽשׁ׃

וְיִתְּנוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כָּהֲנָא אִישָׁתָא עַל מַדְבְּחָא וְיסַדְּרוּן אָעַיָּא עַל אִישָׁתָא.

ונתנו אש - אף על פי שהאש יורדת מן השמים, מצוה להביא מן ההדיוט. **בני אהרן** - כשהוא בכהוניו. הא אם עבד בבגדי כהן הדיוט, עבודתו פסולה.

(ח) וְעָרְכ֣וּ בְנֵי־אַהֲרֹ֣ן הַכֹּהֲנִ֗ים אֶת־הַ֨נְּתָחִ֜ים אֶת־הָרֹ֤אשׁ וְאֶת־הַפֶּ֙דֶר֙ עַל־הָעֵצִ֔ים אֲשֶׁ֖ר עַל־הָאֵ֣שׁ אֲשֶׁ֑ר עַל־הַמִּזְבֵּֽחַ׃

וְיסַדְּרוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כָּהֲנַיָּא יָת אֶבְרַיָּא יָת רֵישָׁא וְיָת תַּרְבָּא עַל אָעַיָּא דְּעַל אִישָׁתָא דְּעַל מַדְבְּחָא.

בני אהרן הכהנים - הא כהן הדיוט שעבד בשמונה בגדים, עבודתו פסולה. **את הנתחים ואת הראש** - לפי שאין הראש בכלל הפשט, שכבר הותז בשחיטה, לכך הוצרך למנותו לעצמו. **ואת הפדר** - למה נאמר? ללמדך שמעלהו עם הראש ומכסה בו את בית השחיטה, וזהו דרך כבוד שלמעלה. **אשר על המזבח** - שלא יהו הגזירים יוצאים חוץ למערכה.

(ט) וְקִרְבּ֣וֹ וּכְרָעָ֗יו יִרְחַ֙ץ בַּמַּ֔יִם וְהִקְטִ֥יר הַכֹּהֵ֛ן אֶת־הַכֹּ֖ל הַמִּזְבֵּ֑חָה עֹלָ֣ה אִשֵּׁ֔ה רֵ֥יחַ־נִיחֹ֖חַ לַיהוָֽה׃

וְגַוֵּיהּ וּכְרָעוֹהִי יְחַלֵּיל בְּמַיָּא וְיַסֵּיק כָּהֲנָא יָת כּוֹלָא לְמַדְבְּחָא עֲלָתָא קוּרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ.

עולה - לשם עולה יקטירנו. **אשה** - כשישחטנו יהא שוחטו לשם האש. וכל אשה לשון אש, פואידא בלעז. **ניחח** - נחת רוח לפני, שאמרתי ונעשה רצוני.

(י) {ס} וְאִם־מִן־הַצֹּאן֙ קָרְבָּנ֔וֹ מִן־הַכְּשָׂבִ֖ים אוֹ֣ מִן־הָעִזִּ֑ים לְעֹלָ֣ה זָכָ֔ר תָּמִ֖ים יַקְרִיבֶֽנּוּ׃

וְאִם מִן עָנָא קוּרְבָּנֵיהּ מִן אִמְּרַיָּא אוֹ מִן בְּנֵי עִזַּיָּא לַעֲלָתָא דְּכַר שְׁלִים יְקָרְבִנֵּיהּ.

ואם מן הצאן - וי"ו מוסף על עניין ראשון. ולמה הופסק? ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה. **מן הצאן מן הכשבים ומן העזים** - הרי אלו מעוטים, פרט לזקן ולחולה ולמזוהם.

(יא) וְשָׁחַ֞ט אֹת֣וֹ עַל֩ יֶ֨רֶךְ֙ הַמִּזְבֵּ֜חַ צָפֹ֗נָה לִפְנֵי֙ יְהוָ֔ה וְזָרְק֥וּ בְנֵֽי־אַהֲרֹ֖ן הַכֹּהֲנִ֑ים אֶת־דָּמ֖וֹ עַל־הַמִּזְבֵּ֥חַ סָבִֽיב׃

וְיִכּוֹס יָתֵיהּ עַל שְׁדָּא דְּמַדְבְּחָא צִפּוּנָא קֳדָם יְיָ וְיִזְרְקוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כָּהֲנַיָּא יָת דְּמֵיהּ עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר.

על ירך המזבח - על צד המזבח. **צפונה לפני י"י** - ואין צפון בבמה.

(יב) וְנִתַּ֤ח אֹתוֹ֙ לִנְתָחָ֔יו וְאֶת־רֹאשׁ֖וֹ וְאֶת־פִּדְרֹ֑ו וְעָרַ֣ךְ הַכֹּהֵ֗ן אֹתָם֙ עַל־הָעֵצִ֔ים אֲשֶׁ֖ר עַל־הָאֵ֣שׁ אֲשֶׁ֑ר עַל־הַמִּזְבֵּֽחַ׃

וְיַפְלִיג יָתֵיהּ לְאֶבְרוֹהִי וְיָת רֵישֵׁיהּ וְיָת תַּרְבֵּיהּ וְיַסְדַּר כָּהֲנָא יָתְהוֹן עַל אָעַיָּא דְּעַל אִישָׁתָא דְּעַל מַדְבְּחָא.

(יג) וְהַקֶּרֶב וְהַכְּרָעַיִם יִרְחַץ בַּמַּיִם וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת־הַכֹּל וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הִוא אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיי:

וְגַוָּא וּכְרָעַיָּא יְחַלֵּיל בְּמַיָּא וְיקָרֵיב כָּהֲנָא יָת כּוֹלָא וְיַסֵּיק לְמַדְבְּחָא עֲלָתָא הוּא קוּרְבַּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ.

תהלים - פרק קי"ט, אות מ' עד הסוף

תניא יומי - פרק ל"ז

וכל ניצוץ לא ירד לעוה"ז אף שהיא ירידה גדולה ובחי' גלות ממש כי גם שיהיה צדיק גמור עובד ה' ביראה ואהבה רבה בתענוגים לא יגיע למעלות דביקותו בה' בדחילו ורחימו בטרם ירידתו לעוה"ז החומרי לא מינה ולא מקצתה ואין ערך ודמיון ביניהם כלל כנודע לכל משכיל שהגוף אינו יכול לסבול כו' אלא ירידתו לעולם הזה להתלבש בגוף ונפש החיונית הוא כדי לתקנם בלבד ולהפרידם מהרע של שלש קליפות הטמאות על ידי שמירת שס"ה לא תעשה וענפיהן ולהעלות נפשו החיונית עם חלקה השייך לה מכללות עוה"ז ולקשרם ולייחדם באור א"ס ב"ה אשר ימשיך בהם ע"י קיומו כל רמ"ח מצות עשה בנפשו החיוני' שהיא היא המקיימ' כל מצות מעשיות כנ"ל וכמ"ש [בע"ח שער כ"ו] כי הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כלל כו' ולא הוצרכה להתלבש בעוה"ז וכו' רק להמשיך אור לתקנם כו' והוא ממש דוגמת סוד גלות השכינה לברר ניצוצין וכו':

לוח היום־יום

כ"ו אדר א'

בשלשה כלי שרת - אהבת ה', אהבת התורה, אהבת ישראל - צריכים צעירים בני תורה לגשת לעבוד בכרם ה' צבאות, לקרב לב אחיהם לקיום מצוות מעשיות וקביעות עתים לתורה - מבלי התחשב עם מחלת המפלגות. והאמת הגמור הוא, אשר לב ישראל הוא מעין מקור מים חיים, ובריתו כרותה לעבודה ותעמולה שאינן חוזרות ריקם.

כ"ו אדר ב'

כל הקדוש בעם אלוקי אברהם ויסוד בית ישראל, בהעמדת דור ישרים וחינוכם, בכשרות האוכל, ואצילות טוהר קדושת השבת, מסר ונתן השם הנכבד והנורא על ידי נשי ישראל לשמרם ולעבדם. האשה אשר תמלא חובתה ותעודתה בחיי המשפחה, בהנהגת הבית ובחינוך על-פי התורה, עליה הכתוב אומר "חכמות נשים בנתה ביתה".

נ"ך יומי – זכריה פרק ז'

(א) {פ} וַיְהִי בִּשְׁנַת אַרְבַּע לְדָרְיָוֶשׁ הַמֶּלֶךְ הָיָה דְבַר־יְי אֶל־זְכַרְיָה בְּאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ הַתְּשִׁעִי בְּכִסְלֵו: (ב) וַיִּשְׁלַח בֵּית־אֵל שַׂרְאֶצֶר וְרֶגֶם מֶלֶךְ וַאֲנָשָׁיו לְחַלּוֹת אֶת־פְּנֵי יְי:

וישלח בית אל שראצר ורגם מלך ואנשיו - אנשים צדיקים היו ושלחו מבבל לקרוביהם שבבית אל לבא לחלות את פני י"י בירושלים בעדם ולשאול מאת הכהנים להודיעם אם יבכו בחדש אב אחרי אשר חזר הבית להבנות.

(ג) לֵאמֹר אֶל־הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר לְבֵית־יְי צְבָאוֹת וְאֶל־הַנְּבִיאִים לֵאמֹר הַאֶבְכֶּה בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִשִּׁי הִנָּזֵר כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי זֶה כַּמֶּה שָׁנִים:

הנזר - לפרוש מן התענוג כאשר עשיתי זה שבעים שנה אין נזירה בכל מקום אלא פרישות.

(ד) {ס} וַיְהִי דְבַר־יְי צְבָאוֹת אֵלַי לֵאמֹר: (ה) אֱמֹר אֶל־כָּל־עַם הָאָרֶץ וְאֶל־הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר כִּי־צַמְתֶּם וְסָפוֹד בַּחֲמִישִׁי וּבַשְּׁבִיעִי וְזֶה שִׁבְעִים שָׁנָה הֲצוֹם צַמְתֻנִי אָנִי:

ובשביעי - הוא צום גדליה. **הצום צמתוני אני** - ה"א נקודה חטף פתח לפי שהיא משמשת לשון תמיהא שמא לכבודי צמתם שתהיו צריכים לצום גם עתה.

(ו) וְכִי תֹאכְלוּ וְכִי תִשְׁתּוּ הֲלוֹא אַתֶּם הָאֹכְלִים וְאַתֶּם הַשֹּׁתִים:

וכי תאכלו וכי תשתו - ואם לא תצומו מה לי גם בזו הלא אתם להנאתכם הוא המאכל והמשתה.

(ז) הֲלוֹא אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר קָרָא יְי בְּיַד הַנְּבִיאִים הָרִאשֹׁנִים בִּהְיוֹת יְרוּשָׁלִַ֫ם יוֹשֶׁבֶת וּשְׁלֵוָה וְעָרֶיהָ סְבִיבֹתֶיהָ וְהַנֶּגֶב וְהַשְּׁפֵלָה יוֹשֵׁב:

הלא את הדברים - מי גרם לכם הצום והמספד הלא דברי תוכחות אשר קרא י"י וגו' הם החריבו אתכם ועל כן צמתם ואלה הדברים אשר קרא משפט אמת שפטו (זכריה ז', ט').

(ח) {פ} וַיְהִי דְבַר־יְי אֶל־זְכַרְיָה לֵאמֹר:

(ט) כֹּה אָמַר יְי צְבָאוֹת לֵאמֹר מִשְׁפַּט אֱמֶת שִׁפְּטוּ וְחֶסֶד וְרַחֲמִים עֲשׂוּ אִישׁ אֶת־אָחִיו: (י) וְאַלְמָנָה וְיָתוֹם גֵּר וְעָנִי אַל־תַּעֲשֹׁקוּ וְרָעַת אִישׁ אָחִיו אַל־תַּחְשְׁבוּ בִּלְבַבְכֶם: (יא) וַיְמָאֲנוּ לְהַקְשִׁיב וַיִּתְּנוּ כָתֵף סֹרֶרֶת וְאָזְנֵיהֶם הִכְבִּידוּ מִשְּׁמוֹעַ: (יב) וְלִבָּם שָׂמוּ שָׁמִיר מִשְּׁמוֹעַ אֶת־הַתּוֹרָה וְאֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁלַח יְי צְבָאוֹת בְּרוּחוֹ בְּיַד הַנְּבִיאִים הָרִאשֹׁנִים וַיְהִי קֶצֶף גָּדוֹל מֵאֵת יְי צְבָאוֹת:

שמו שמיר - תולעת חזק מצור מראין אותו על האבן והיא מתבקעת.

(יג) וַיְהִי כַאֲשֶׁר־קָרָא וְלֹא שָׁמְעוּ בֵּן יִקְרְאוּ וְלֹא אָשְׁמְעָ אָמַר יְ צְבָאוֹת:

ויהי כאשר קרא ולא שמעו - אמר י"י צבאו' עליהן באותן הימים כן יקראו ולא אשמע.

(יד) וְאֲסָעֲרֵם עַל כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא־יְדָעוּם וְהָאָרֶץ נָשַׁמָּה אַחֲרֵיהֶם מֵעֹבֵר וּמָשֹׁב וַיָּשִׂימוּ אֶרֶץ־חֶמְדָּה לְשַׁמָּה:

ואסערם - בגלות וכן עשיתי. **וישימו** - בעוונם. **ארץ חמדה לשמה** - והוא גרם להם הצום והמספד אבל עתה.

יום שני // כ"ז אדר

חומש – שני פרשת ויקרא

(יד) {שני} {פ} וְאִם מִן־הָעוֹף עֹלָה קָרְבָּנוֹ לַיְיָ וְהִקְרִיב מִן־הַתֹּרִים אוֹ מִן־בְּנֵי הַיּוֹנָה אֶת־קָרְבָּנוֹ:

וְאִם מִן עוֹפָא עֲלָתָא קוּרְבָּנֵיהּ קֳדָם יְיָ וְיקָרֵיב מִן שַׁפְנִינַיָּא אוֹ מִן בְּנֵי יוֹנָה יָת קוּרְבָּנֵיהּ.

מן העוף - ולא כל עוף, לפי שנאמר: תמים זכר בבקר בכשבים (ויקרא כ"ב, י"ט) - תמות וזכרות בבהמה, ואין תמות וזכרות בעופות. יכול אף מחוסר אבר, תלמוד לומר: מן העוף. **תורים** - גדולים ולא קטנים. **בני יונה** - קטנים ולא גדולים. **מן התורים או מן בני היונה** - פרט לתחלת הצהוב שבזה ושבזה, שפסול, שגדול הוא אצל בני יונה, וקטן אצל תורים.

(טו) וְהִקְרִיבוֹ הַכֹּהֵן אֶל־הַמִּזְבֵּחַ וּמָלַק אֶת־רֹאשׁוֹ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה וְנִמְצָה דָמוֹ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ:

וְיקָרְבִנֵּיהּ כָּהֲנָא לְמַדְבְּחָא וְיִמְלוֹק יָת רֵישֵׁיהּ וְיַסֵּיק לְמַדְבְּחָא וְיִתְמְצֵי דְּמֵיהּ עַל כּוֹתֶל מַדְבְּחָא.

והקריבו - אפילו פרידה אחת יביא. **הכהן ומלק** - שלא תהא מליקה בכלי, אלא בעצמו של כהן, קוצץ בצפורניו ממול העורף, וחותך מפרקת עד שמגיע לסימנים וקוצצן. **ונמצה דמו** - לשון מיץ אפים (משלי ל', ל"ג), כי אפס המץ (ישעיהו ט"ז, ד'), כובש בית השחיטה על קיר המזבח, והדם מתמצה ויורד. **ומלק והקטיר ונמצה** - איפשר לומר כן, מאחר שהוא מקטיר הוא מוצה? אלא מה הקטרת הראש בעצמו והגוף בעצמו כו' (ספרא ויקרא א', ט"ו). ופשוטו: מקרא מסורס הוא - ומלק, והקטיר, וקודם הקטרה ונמצה דמו - כבר.

(טז) וְהֵסִיר אֶת־מֵרְאָתוֹ בְּנֹצָתָהּ וְהִשְׁלִיךְ אֹתָהּ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ קֵדְמָה אֶל־מְקוֹם הַדֶּשֶׁן:

וְיַעְדֵּי יָת זְפָקֵיהּ בְּאוּכְלֵיהּ וְיִרְמֵי יָתַהּ בְּסָטַר מַדְבְּחָא קִדּוּמָא בַּאֲתַר דְּמַקְרִין קִטְמָא.

והסיר את מוראתו - מקום הראי, זה הזפק. **בנוצתה** - עם בני מעיה. ונוצה - לשון דבר מאוס, כמו: כי נצו גם נעו (איכה ד', ט"ו). וזהו שתרגם אונקלוס: באוכליה. וזהו מדרשו של אבא יוסי בן חנן, שאמר: נוטל הקורקבן עמה. ורבותינו אמרו (בבלי זבחים ס"ה.): קודר סביב הזפק בסכין כעין ארובה, ונוטלו עם הנוצה שעל העור. בעולת בהמה שאינה אוכלת אלא על אבוס בעליה נאמר: והקרב והכרעים ירחץ והקטיר (ויקרא א', י"ג), ובעוף שנזון מן הגזל נאמר: והשליך - המעים שאכלו את הגזל. אצל המזבח קדמה - במזרחו של כבש. **אל מקום הדשן** - מקום שנותנין בו תרומת הדשן בכל בקר, ודשון מזבח הפנימי והמנורה, וכלם נבלעים שם במקומן.

(יז) וְשִׁסַּע אֹתָו בִּכְנָפָיו לֹא יַבְדִּיל וְהִקְטִיר אֹתוֹ הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ עֹלָה הוּא אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ:

וְיִפָּרֵיק יָתֵיהּ בְּכַנְפּוֹהִי לָא יַפְרֵישׁ וְיַסֵּיק יָתֵיהּ כָּהֲנָא לְמַדְבְּחָא עַל אָעַיָּא דְּעַל אִישָׁתָא עֲלָתָא הוּא קוּרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ.

ושסע - אין שיסוע אלא ביד, וכן הוא אומר: וישסעהו כשסע הגדי (שופטים י"ד, ו'). **בכנפיו** - עם כנפיו, אין צריך למרוט כנפי נוצתו. [כנפיו - נוצה ממש.] והלא אין לך הדיוט שמריח ריח כנפים נשרפים, ואין נפשו קצה עליו, ולמה אמר הכתוב יקרב? כדי שיהא המזבח נראה שבע ומהדר בקרבנו של עני. נ - אינו מפסיקו לגמרי לשתי חתיכות, אלא קורעו מגבו. נאמר בעוף: ריח ניחח, ונאמר בבהמה: ריח ניחח (ויקרא א', ט',י"ג), לומר לך: אחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכוין לבו לשמים.

(א) {ס} וְנֶ֣פֶשׁ כִּי־תַקְרִ֣יב קָרְבַּ֗ן מִנְחָה֙ לַיי סֹ֣לֶת יִהְיֶ֔ה קָרְבָּנ֑וֹ וְיָצַ֤ק עָלֶ֙יהָ֙ שֶׁ֔מֶן וְנָתַ֥ן עָלֶ֖יהָ לְבֹנָֽה׃

וֶאֱנָשׁ אֲרֵי יְקָרֵיב קוּרְבָּנָא מִנְחָתָא קֳדָם יְיָ סוּלְתָּא יְהֵי קוּרְבָּנֵיהּ וְיִרִיק עֲלַהּ מִשְׁחָא וְיִתֵּין עֲלַהּ לְבוֹנְתָא.

נפש כי תקריב - לא נאמר: נפש בכל הקורבנות נדבה אלא במנחה. מי דרכו להתנדב מנחה? עני. אמר הקב"ה: מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו. **סלת יהיה קרבנו** - האומר: הרי עלי מנחה סתם, מביא מנחת סלת, שהיא הראשנה שבמנחות, ונקמצת כשהיא סלת, כמו שמפורש בעניין. לפי שנאמרו כאן חמשה מיני מנחות וכולן באות אפויות קודם קמיצה חוץ מזו, לכך קרויה: מנחת הסלת. **סלת** - אין סלת אלא מן החטים, שנאמר: סלת חטים (שמות כ"ט, ב'). ואין מנחה פחותה מעשרון, שנאמר: ועשרון סלת (שמות כ"ט, מ') - עשרון לכל מנחה. **ויצק עליה שמן** - על כלה. **ונתן עליה לבונה** - על מקצתה, מניח קומץ לבונה עליה לצד אחד. מה ראית לומר כן? שאין רבוי אחר רבוי אלא למעט. דבר אחר: שמן על כלה לפי שהוא נבלל עמה ונקמץ עמה, כמה שנאמר: מסלתה ומשמנה (ויקרא ב', ב'). ולבונה על מקצתה שאינה נבללת עמה ולא נקמצת עמה, שנאמר: על כל לבונתה (ויקרא ב', ב') - שלאחר שקמץ מלקט את הלבונה כלה מעליה ומקטירה. **ויצק ונתן והביאה** - מלמד שיציקה ובלילה כשרים בזר.

(ב) וְהֵבִיאָ֗הּ אֶל־בְּנֵ֤י אַהֲרֹן֙ הַכֹּהֲנִ֔ים וְקָמַ֥ץ מִשָּׁ֛ם מְלֹ֥א קֶמְצ֖וֹ מִסָּלְתָּ֑הּ וּמִשַּׁמְנָ֣הּ עַל כָּל־לְבֹנָתָ֗הּ וְהִקְטִ֤יר הַכֹּהֵן֙ אֶת־אַזְכָּרָתָ֔הּ הַמִּזְבֵּ֖חָה אִשֵּׁ֣ה רֵ֣יחַ נִיחֹ֑חַ לַיי׃

וְיֵיתֵינַהּ לְוָת בְּנֵי אַהֲרֹן כָּהֲנַיָּא וְיִקְמוֹץ מִתַּמָּן מְלֵי קוּמְצֵיהּ מִסֶּלְתַּהּ וּמִמִּשְׁחַהּ עַל כָּל לְבוֹנְתַהּ וְיַסֵּיק כָּהֲנָא יָת אַדְכָּרְתַהּ לְמַדְבְּחָא קוּרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ.

הכהנים וקמץ - מקמיצה ואילך מצות כהונה. **וקמץ משם** - ממקום שרגלי הזר עומדות. ללמדך: שהקמיצה כשירה בכל מקום בעזרה, אף באחת עשרה אמה של דריסת רגלי ישראל. **מלא קומצו** - יכול מבורץ, מבצבץ ויוצא לכל צד, תלמוד לומר במקום אחר: והרים ממנו בקומצו (ויקרא ו', ח') - אין לך כשר אלא שבתוך הקומץ. אי בקומצו יכול חסר? תלמוד לומר: מלא. הא כיצד? חופה שלש אצבעותיו על פס ידו, זהו קומץ במשמע לשון העברית. **על כל לבונתה** - לבד כל הלבונה יהי קומץ מלא. **לבונתה והקטיר** - אף הלבונה בהקטרה. **מלא קומצו מסלתה ומשמנה** - הא אם קמץ ועלה בידו גרגיר מלח או קורט לבונה, פסל. **אזכרתה** - הקומץ העולה לגבוה הוא זכרון המנחה, שבו נזכר בעליה לטובה ולנחת רוח.

(ג) וְהַנּוֹתֶרֶת מִן־הַמִּנְחָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו קֹדֶשׁ קָדָשִׁים מֵאִשֵּׁי יְיָ׃

וּדְיִשְׁתְּאַר מִן מִנְחָתָא לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי קֻדְשָׁא קוּדְשִׁין מִקּוּרְבָּנַיָּא דַּייָ.

לאהרן ולבניו - כהן גדול נוטל חלק בראש שלא במחלוקת, וההדיוטות במחלוקת.
קדש קדשים - היא להם. **מאשי י"י** - אין להם חלק בה, אלא לאחר מתנות האישים.

(ד) {ס} וְכִי תַקְרֵב קָרְבַּן מִנְחָה מַאֲפֵה תַנּוּר סֹלֶת חַלֹּת מַצֹּת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן׃

וַאֲרֵי תְקָרֵיב קוּרְבַּן מִנְחָתָא מַאֲפֵה תַנּוּר סֹלֶת גְּרִיצָן פַּטִּירָן דְּפִילָן בִּמְשַׁח וְאֶסְפּוֹגִין פַּטִּירִין דִּמְשִׁיחִין בִּמְשַׁח.

וכי תקריב - שאמר: הרי עלי מנחה מאפה תנור. ולמד הכתוב שיביא או חלות או רקיקין - החלות בלולות והרקיקין משוחים. ונחלקו רבותינו בהן במשיחתן, יש אומר: מושחן וחוזר ומושחן עד שכלה השמן שבלוג, שכל המנחות טעונות לוג, ויש אומר: מושחן כמין כי, ושאר השמן נאכל בפני עצמו לכהנים. מה תלמוד לומר: בשמן בשמן שני פעמים - להכשיר שמן שיני ושלישי היוצא מן הזתים, ואין צריך שמן ראשון אלא למנורה, שנאמר בו: זך (שמות כ"ז, כ'). ושנינו במנחות (בבלי מנחות ע"ו.): כל המנחות האפויות לפני קמיצתן, ונקמצות על ידי פתיתה, כולן באות עשר עשר חלות, והאמור בה רקיקין באה עשר רקיקין.

(ה) {ס} וְאִם־מִנְחָה עַל־הַמַּחֲבַת קָרְבָּנֶךָ סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן מַצָּה תִהְיֶה׃

וְאִם מִנְחָתָא עַל מַסְרֵיתָא קוּרְבָּנָךְ סוּלְתָּא דְּפִילָא בְּמְשַׁח פַּטִּיר תְּהֵי.

ואם מנחה על המחבת - שאמר: הרי עלי מנחת מחבת. וכלי הוא שהיה במקדש שאופים בו מנחה זו על האור בשמן, והכלי אינו עמוק, אלא צף, ומעשה המנחה שבתוכן קשין, לפי שמתוך שהיא צפה, האור שורף את השמן. וכלן טעונות יציקה ובלילה ומתן שמן בכלי קודם לעשייתה. **סלת בלולה בשמן** - מלמד שבוללן בעודן סלת.

(ו) פָּתֹת אֹתָהּ פִּתִּים וְיָצַקְתָּ עָלֶיהָ שָׁמֶן מִנְחָה הִוא׃

בַּצַּע יָתַהּ בְּצוּעִין וּתְרִיק עֲלַהּ מִשְׁחָא מִנְחָתָא הִיא.

פתות אותה פתים - לרבות כל המנחות הנאפות קודם קמיצה לפתיתה. **ויצקת שמן, מנחה** - לרבות כל המנחות ליציקה. יכול אף מנחת מאפה? תלמוד לומר: עליה. אוציא את החלות ולא אוציא את הרקיקין? תלמוד לומר: היא.

תהלים – פרקים ק"כ-קל"ד

תניא – פרק ל"ז

ובזה יובן מה שהפליגו רז"ל במאד מאד במעלת הצדקה ואמרו ששקולה כנגד כל המצות ובכל תלמוד ירושלמי היא נק' בשם מצוה סתם כי כך היה

הרגל הלשון לקרוא צדקה בשם מצוה סתם מפני שהיא עיקר המצות מעשיות ועולה על כולנה שכולן הן רק להעלות נפש החיונית לה' שהיא היא המקיימת אותן ומתלבשת בהן ליכלל באור א"ס ב"ה המלובש בהן ואין לך מצוה שנפש החיונית מתלבשת בה כל כך כבמצות הצדקה שבכל המצות אין מתלבש בהן רק כח א' מנפש החיונית בשעת מעשה המצוה לבד אבל בצדקה שאדם נותן מיגיע כפיו הרי כל כח נפשו החיונית מלובש בעשיית מלאכתו או עסק אחר שנשתכר בו מעות אלו וכשנותנן לצדקה הרי כל נפשו החיונית עולה לה' וגם מי שאינו נהנה מיגיעו מ"מ הואיל ובמעות אלו היה יכול לקנות חיי נפשו החיונית הרי נותן חיי נפשו לה'. ולכן אמרו רז"ל שמקרבת את הגאולה לפי שבצדק' אחת מעלה הרבה מנפש החיונית מה שלא היה יכול להעלות ממנה כל כך כחות ובחי' בכמה מצות מעשיות אחרות.

לוח היום־יום

כ"ז אדר א'

אאמו"ר [אדוני אבי מורי ורבי] אמר: אמת איז דרך המיצוע, א נטי'ה לימין אויף מחמיר זיין אויף זיך און געפינען אין זיך חסרונות, אדער עניני עבירות, וואס ניט ווי דער אמת איז, אדער א נטי'[ה] לשמאל, מקיל זיין זיך, מכסה זיין אייגענע חסרונות, אדער מקיל זיין אין עניני עבודה מצד אהבת עצמו, זיינען ביידע פאלשע דרכים.

תרגום:

אאמו"ר [הרש"ב] אמר: האמת היא דרך המיצוע. נטיה לימין - להחמיר על עצמו ולמצוא חסרונות באישיות העצמית או עניני עבירות שהם לא כפי האמת; נטיה לשמאל - להקל על עצמו, לחפות על חסרונות אישיים או להקל בעניני 'עבודה' בגלל אהבת עצמו - שניהם דרכים תועות.

כ"ז אדר ב'

מברכים ר"ח ניסן. אמירת כל התהלים בהשכמה. יום התוועדות.

הפטורה: כה אמר - עולת תמיד.

משיחת אאמו"ר [אדוני אבי מורי ורבי]: חטא בני אהרן הי' בקרבתם לפני ה' וימותו, רצוא בלי שוב. דער אמת איז אז מ'קומט לפני ה' דארף זיין תטהרו, ריין און קלאהר, עס מוז זיך דערהערען אין מעשה בפועל, כל הגבוה גבוה ביותר יורד למטה מטה ביותר, ורצוא בלי שוב, היא מיתה. ועל זה בא ציווי ה' אל משה (ויקרא טז ב) שיאמר לאהרן, אותיות נראה, ובכחות הנפש הוא השכלה, לאמר, בשביל לבוא אל הקדש גם מבית לפרוכת שהוא לפני הצמצום, דארף מען וויסען אז על הארן, אותיות נראה, השכלה, איז פאראן א כפורת, א כוונה פון א פארשטעל, וואס דאס איז דער פני הכפורת, אשר על כן ולא ימות, זאל מען ניט בלייבען באם רצוא אליין, כי בענן אראה על הכפורת, דער צמצום הראשון איז כוונתו

הגילוי, און דער מבוא צו דעם איז דער ואל, ביטול עצמי, טאן וואס חסידות הייסט, ניט דאס וואס דער שכל זאגט, דאן איז יבוא אל הקדש.

תרגום:

משיחת אאמו"ר [הרש"ב]: חטא בני אהרן היה "בקרבתם לפני ה' וימותו", רצוא בלי שוב. האמת היא שכאשר "נגשים לפני ה'" צריך להיות בבחינת "תטהרו" - נקי וזך. שיהיה ברור ביותר, ובצורה שינתן לכך ביטוי במעשה בפועל: 'כל הגבוה גבוה ביותר יורד למטה מטה ביותר', ורצוא בלי שוב היא מיתה. ועל זה בא צווי ה' אל משה (ויקרא טז,ב) שיאמר לאהרן - אותיות נראה, ובכוחות הנפש ["ראיה"] הוא השכלה - לאמר: בשביל לבא אל הקדש גם מבית לפרוכת, שהוא לפני הצמצום, יש לדעת ש"על הארן" - אותיות נראה, השכלה - נמצאת "כפורת", הסתרה מכוונת, הוא "פני הכפורת" - אשר על כך האזהרה: "ולא ימות" - לא להסתפק ב'רצוא' בלבד, "כי בענן אראה על הכפורת" - תכליתו של הצמצום הראשון הוא הגילוי, כשהמבוא [=ההכנה] לזה הוא [בחינת] ה"ואל" - ביטול עצמי; לקיים מה שהחסידות מדריכה, ולא מה שהשכל מדריך. או אז - "יבא אל הקודש".

נ"ך יומי – זכריה פרק ה'

(א) {פ} וַיְהִי דְּבַר־יְיָ צְבָאוֹת לֵאמֹר: (ב) כֹּה אָמַר יְיָ צְבָאוֹת קִנֵּאתִי לְצִיּוֹן קִנְאָה גְדוֹלָה וְחֵמָה גְדוֹלָה קִנֵּאתִי לָהּ:

קנאתי לציון - בשביל ציון אקנא את הכשדים. **קנאתי לה** - בשבילה ולא תזקקו לצום ולספוד וכן סוף הענין צום החמישי וגו' (זכריה ח', י"ט).

(ג) כֹּה אָמַר יְיָ שַׁבְתִּי אֶל־צִיּוֹן וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלָ‍ִם וְנִקְרְאָה יְרוּשָׁלַ‍ִם עִיר הָאֱמֶת וְהַר־יְיָ צְבָאוֹת הַר הַקֹּדֶשׁ: (ד) כֹּה אָמַר יְיָ צְבָאוֹת עֹד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וּזְקֵנוֹת בִּרְחֹבוֹת יְרוּשָׁלָ‍ִם וְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בְּיָדוֹ מֵרֹב יָמִים:

מרוב ימים - יהיו צריכים למשענת בידם.

(ה) וּרְחֹבוֹת הָעִיר יִמָּלְאוּ יְלָדִים וְיַלְדוֹת מְשַׂחֲקִים בִּרְחֹבֹתֶיהָ: (ו) {פ} כֹּה אָמַר יְיָ צְבָאוֹת כִּי יִפָּלֵא בְּעֵינֵי שְׁאֵרִית הָעָם הַזֶּה בַּיָּמִים הָהֵם גַּם־בְּעֵינַי יִפָּלֵא נְאֻם יְיָ צְבָאוֹת:

כי יפלא - בעיניהם החסד הגדול אשר אעשה להם. **גם בעיני יפלא** - איך שבתי מן החרון הגדול. ורבותינו דרשוהו על שחיטת יצר הרע במסכת סוכה (בבלי סוכה נ"ב.): **בעיני יפלא** - איך יוכלו הצדיקים לעמוד כנגדו בחייהם.

(ז) {פ} כֹּה אָמַר יְיָ צְבָאוֹת הִנְנִי מוֹשִׁיעַ אֶת־עַמִּי מֵאֶרֶץ מִזְרָח וּמֵאֶרֶץ מְבוֹא הַשָּׁמֶשׁ: (ח) וְהֵבֵאתִי אוֹתָם וְשָׁכְנוּ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלָ‍ִם וְהָיוּ־לִי לְעָם וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים בֶּאֱמֶת וּבְצֶדָקָה: (ט) {פ} כֹּה־אָמַר יְיָ צְבָאוֹת תֶּחֱזַקְנָה יְדֵיכֶם הַשֹּׁמְעִים

בַּיָּמִים הָאֵלֶּה אֵת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִפִּי הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר בְּיוֹם יִסַּד בֵּית־יְיָ צְבָאוֹת הַהֵיכָל לְהִבָּנוֹת:

תחזקנה ידיכם - לבנות ולהשלים ואל תיראו מעם הארץ המרפים ידיכם ומבהילי' אתכם מלבנות וכמו שמפורש בספר עזרא (עזרא ד', ד'). **השומעים בימים האלה** - בשנת ד' לדריוש. **את הדברים האלה** - של ניחומים מפי הנביאים אשר נבאו להם אז ביום יוסד בית י"י בשנת שתים לדריוש את הדברים להתחיל במלאכה כי נבחנו אותם הנביאים בעיניהם בדבריהם שהם נביאי אמת ולפיכך כדאי הם לסמוך עליהם אף בדברי ניחומים של עכשיו ובמה נבחנוה כי לפני הימים ההם שכר האדם וגו' (זכריה ח', י') והם נבאו לכם שמשתתחילו במלאכה תבא ברכה במעשה ידיכם ונתקיימו דבריהם שהרי עתה לא כימים הראשונים (זכריה ח', י"א).

(י) כִּי לִפְנֵי הַיָּמִים הָהֵם שְׂכַר הָאָדָם לֹא נִהְיָה וּשְׂכַר הַבְּהֵמָה אֵינֶנָּה וְלַיּוֹצֵא וְלַבָּא אֵין־שָׁלוֹם מִן־הַצָּר וַאֲשַׁלַּח אֶת־כָּל־הָאָדָם אִישׁ בְּרֵעֵהוּ: (יא) וְעַתָּה לֹא כַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים אֲנִי לִשְׁאֵרִית הָעָם הַזֶּה נְאֻם יְיָ צְבָאוֹת: (יב) כִּי־זֶרַע הַשָּׁלוֹם הַגֶּפֶן תִּתֵּן פִּרְיָהּ וְהָאָרֶץ תִּתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וְהַשָּׁמַיִם יִתְּנוּ טַלָּם וְהִנְחַלְתִּי אֶת־שְׁאֵרִית הָעָם הַזֶּה אֶת־כָּל־אֵלֶּה: (יג) וְהָיָה כַּאֲשֶׁר הֱיִיתֶם קְלָלָה בַּגּוֹיִם בֵּית יְהוּדָה וּבֵית יִשְׂרָאֵל כֵּן אוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם וְהְיִיתֶם בְּרָכָה אַל־תִּירָאוּ תֶּחֱזַקְנָה יְדֵיכֶם: (יד) {ס} כִּי כֹה אָמַר יְיָ צְבָאוֹת כַּאֲשֶׁר זָמַמְתִּי לְהָרַע לָכֶם בְּהַקְצִיף אֲבֹתֵיכֶם אֹתִי אָמַר יְיָ צְבָאוֹת וְלֹא נִחָמְתִּי:

ולא נחמתי - על אשר זמותי להביא עליכם לחזור בי אלא הביאותיה כן לא אתנחם על הטובה אשר זממתי לכם.

(טו) כֵּן שַׁבְתִּי זָמַמְתִּי בַּיָּמִים הָאֵלֶּה לְהֵיטִיב אֶת־יְרוּשָׁלַ͏ִם וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה אַל־תִּירָאוּ: (טז) אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ דַּבְּרוּ אֱמֶת אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ אֱמֶת וּמִשְׁפַּט שָׁלוֹם שִׁפְטוּ בְּשַׁעֲרֵיכֶם:

ומשפט שלום - היא הפשרה.

(יז) וְאִישׁ | אֶת־רָעַת רֵעֵהוּ אַל־תַּחְשְׁבוּ בִּלְבַבְכֶם וּשְׁבֻעַת שֶׁקֶר אַל־תֶּאֱהָבוּ כִּי אֶת־כָּל־אֵלֶּה אֲשֶׁר שָׂנֵאתִי נְאֻם־יְיָ:

ואיש את רעת רעהו - הזהירם על שנאת חנם והיא שהחריבה בית המקדש שני.

(יח) {פ} וַיְהִי דְבַר־יְיָ צְבָאוֹת אֵלַי לֵאמֹר: (יט) כֹּה־אָמַר יְיָ צְבָאוֹת צוֹם הָרְבִיעִי וְצוֹם הַחֲמִישִׁי וְצוֹם הַשְּׁבִיעִי וְצוֹם הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה לְבֵית־יְהוּדָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה וּלְמֹעֲדִים טוֹבִים וְהָאֱמֶת וְהַשָּׁלוֹם אֱהֵבוּ:

צום הרביעי - צום של תמוז שהוא רביעי לחדשים. **צום החמישי** - של אב. **וצום השביעי** - שלשה בתשרי שבו נהרג גדליה. **וצום העשירי** - של טבת.

(כ) {פ} כֹּה אָמַר יְ צְבָאוֹת עֹד אֲשֶׁר יָבֹאוּ עַמִּים וְיֹשְׁבֵי עָרִים רַבּוֹת: (כא) וְהָלְכוּ יוֹשְׁבֵי אַחַת אֶל־אַחַת לֵאמֹר נֵלְכָה הָלוֹךְ לְחַלּוֹת אֶת־פְּנֵי יְ וּלְבַקֵּשׁ אֶת־יְ צְבָאוֹת אֵלְכָה גַּם־אָנִי: (כב) וּבָאוּ עַמִּים רַבִּים וְגוֹיִם עֲצוּמִים לְבַקֵּשׁ אֶת־יְ צְבָאוֹת בִּירוּשָׁלָ͏ִם וּלְחַלּוֹת אֶת־פְּנֵי יְ: (כג) {ס} כֹּה־אָמַר יְ צְבָאוֹת בַּיָּמִים הָהֵמָּה אֲשֶׁר יַחֲזִיקוּ עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים מִכֹּל לְשֹׁנוֹת הַגּוֹיִם וְהֶחֱזִיקוּ בִּכְנַף אִישׁ יְהוּדִי לֵאמֹר נֵלְכָה עִמָּכֶם כִּי שָׁמַעְנוּ אֱלֹהִים עִמָּכֶם:

עשרה אנשים - משבעים לשון הרי שבע מאות לכל כנף וכנף הרי לד' כנפי הטלית אלפים ושמונ' מאו'.

יום שלישי // כ"ח אדר

חומש - שלישי פרשת ויקרא

(ז) {שלישי} {ס} וְאִם־מִנְחַת מַרְחֶשֶׁת קָרְבָּנֶךָ סֹלֶת בַּשֶּׁמֶן תֵּעָשֶׂה:

וְאִם מִנְחָתָא רָדְתָא קוּרְבָּנָךְ סֹלֶת בְּמִשַׁח תִּתְעֲבֵיד.

מרחשת - כלי הוא שהיה במקדש ועמוק, ומתוך שהיא עמוקה שמנה צבור ואין האור שורפו, לפיכך מעשה מנחה העשויין לתוכה רוחשין. כל דבר רך על ידי משקה נראה כרוחש ומנענע.

(ח) וְהֵבֵאתָ אֶת־הַמִּנְחָה אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מֵאֵלֶּה לַיהוָה וְהִקְרִיבָהּ אֶל־הַכֹּהֵן וְהִגִּישָׁהּ אֶל־הַמִּזְבֵּחַ:

וְתַיְתֵי יָת מִנְחָתָא דְּתִתְעֲבֵיד מֵאִלֵּין קֳדָם יְיָ וְיִקָּרְבִנַּהּ לְכָהֲנָא וְיִקָּרְבִנַּהּ לְמַדְבְּחָא.

אשר יעשה מאלה - מאחד מן המינין הללו. **והקריבה** - בעליה אל הכהן. **והגישה** - הכהן. **אל המזבח** - מגישה לקרן דרומית מערבית של מזבח.

(ט) וְהֵרִים הַכֹּהֵן מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אַזְכָּרָתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:

וְיַפְרֵישׁ כָּהֲנָא מִן מִנְחָתָא יָת אַדְכָּרְתַּהּ וְיַסֵּיק לְמַדְבְּחָא קוּרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ.

את אזכרתה - הוא הקומץ.

(י) וְהַנּוֹתֶרֶת מִן־הַמִּנְחָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו קֹדֶשׁ קָדָשִׁים מֵאִשֵּׁי יְיָ:

וּדְיִשְׁתְּאַר מִן מִנְחָתָא לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי קֻדְשָׁא קוּדְשִׁין מִקּוּרְבָּנַיָּא דַּיְיָ.

(יא) כָּל־הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהוָה לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ כִּי כָל־שְׂאֹר וְכָל־דְּבַשׁ לֹא־תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַיהוָה:

כָּל מִנְחָתָא דְּתִתְקָרְבוּן קֳדָם יְיָ לָא תִתְעֲבֵיד חֲמִיעַ אֲרֵי כָל חֲמִיר וְכָל דְּבַשׁ לָא תַסְקוּן מִנֵּיהּ קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ.

וכל דבש - כל מתיקת פרי קרויה דבש.

(יב) קָרְבַּן רֵאשִׁית תַּקְרִיבוּ אֹתָם לַיהוָה וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא־יַעֲלוּ לְרֵיחַ נִיחֹחַ:

קוּרְבַּן קַדְמַאי תְּקָרְבוּן יָתְהוֹן קֳדָם יְיָ וּלְמַדְבְּחָא לָא יִתַּסְקוּן לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא.

קרבן ראשית תקריבו אותם - מה יש לך להביא מן השאור ומן הדבש? קרבן ראשית - שתי הלחם של עצרת, מן השאור, שנאמר: חמץ תאפינה (ויקרא כ"ג, י"ז), ובכורים מן הדבש, כמו בכורי תמרים ותאנים.

(יג) וְכָל־קָרְבַּן מִנְחָתְךָ בַּמֶּלַח תִּמְלָח וְלֹא תַשְׁבִּית מֶלַח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל מִנְחָתֶךָ עַל כָּל־קָרְבָּנְךָ תַּקְרִיב מֶלַח:

וְכָל קוּרְבַּן מִנְחָתְךָ בְּמֹלְחָא תִמְלַח וְלָא תְבַטֵּיל מְלַח קְיָם אֱלָהָךְ מֵעַל מִנְחָתָךְ עַל כָּל קוּרְבָּנָךְ תְּקָרֵיב מְלְחָא.

מלח ברית - שהברית כרותה למלח מששת ימי בראשית, שהובטחו מים תחתונים ליקרב למזבח, ונסוך המים בחג. **על כל קרבנך** - על עולות בהמה ועוף ואימורי כל הקדשים כולם.

(יד) {ס} וְאִם־תַּקְרֵיב מִנְחַת בִּכּוּרִים לַיְיָ אָבִּיב קָלְוִי בָּאֵשׁ גֶּרֶשׂ כַּרְמֶל תַּקְרִיב אֵת מִנְחַת בִּכּוּרֶיךָ:

וְאִם תְּקָרֵיב מִנְחַת בְּכּוּרִין קֳדָם יְיָ אֲבִיב קְלֵי בְנוּר פֵּירוּכָן רַכִּיכָן תְּקָרֵיב יָת מִנְחַת בְּכּוּרָךְ.

ואם תקריב - הרי אם משמש בלשון כי, שהרי אין זה רשות, שהרי במנחת העומר הכתוב מדבר, שהיא חובה. וכן: ואם יהיה היובל (במדבר ל"ו, ד'). **מנחת בכורים** - במנחת העומר מדבר שהיא באה אביב בשעת בשול התבואה, ומן השעורים היא באה, נאמר כאן: אביב, ונאמר להלן: אביב - כי השעורה אביב (שמות ט', ל"א). **קלוי באש** - שמייבשין אותה על האור באבוב של קלאין, שאלולי כן אינה נטחנת בריחים לפי שהיא לחה. **גרש כרמל** - גרושה בעודה לחה. **גרש** - לשון שבירה וטחינה גסה בריחים של גרוסות, כמו: ויגרס בחצץ שני (איכה ג':ט"ז), וכן: גרסה נפשי לתאבה (תהלים קי"ט, כ'). **כרמל** - בעוד הכר מלא, שהתבואה לחה ומלאה בקשין שלה, ועל כן נקראים המלילות: כרמל, וכן: וכרמל בצקלונו (מלכים ב ד', מ"ב).

(טו) וְנָתַתָּ עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְשַׂמְתָּ עָלֶיהָ לְבֹנָה מִנְחָה הִוא:

וְתִתֵּין עֲלַהּ מִשְׁחָא וּתְשַׁוֵּי עֲלַהּ לְבוֹנְתָא מִנְחָתָא הִיא.

(טז) וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־אַזְכָּרָתָהּ מִגִּרְשָׂהּ וּמִשַּׁמְנָהּ עַל כָּל־לְבֹנָתָהּ אִשֶּׁה לַיְיָ:

וְיַסֵּיק כָּהֲנָא יָת אַדְכָּרְתַהּ מִגְּרִסַהּ וּמִמִּשְׁחַהּ עַל כָּל לְבוֹנְתַהּ קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ.

תהלים - פרקים קל"ה-קל"ט

תניא - פרק ל"ז

ומ"ש רז"ל שת"ת כנגד כולם היינו מפני שת"ת היא בדבור ומחשבה שהם לבושים הפנימי' של נפש החיונית וגם מהותן ועצמותן של בחי' חב"ד מקליפת נוגה שבנפש החיונית נכללות בקדושה ממש כשעוסק בתורה בעיון ושכל ואף שמהותן ועצמותן של המדות חג"ת כו' לא יכלו להם הבינונים להפכם לקדושה היינו משום שהרע חזק יותר במדות מבחב"ד מפני יניקתן שם מהקדושה יותר כידוע לי"ח :זאת ועוד אחרת והיא העולה על כולנה במעלת עסק ת"ת על כל המצו' ע"פ מ"ש לעיל בשם התיקוני' דרמ"ח פיקודין הן רמ"ח אברי' דמלכא וכמו באדם התחתון ד"מ אין ערוך ודמיון כלל בין החיות שברמ"ח איבריו לגבי החיות שבמוחין שהוא השכל המתחלק לג' בחי' חב"ד ככה ממש ד"מ להבדיל ברבבות

הבדלות לאין קץ בהארת אור א"ס ב"ה המתלבשות במצות מעשיות לגבי הארת אור א"ס שבבחי' חב"ד שבחכמת התורה איש איש כפי שכלו והשגתו. ואף שאינו משיג אלא בגשמיות הרי התורה נמשלה למים שיורדים ממקום גבוה כו' כמ"ש לעיל.

לוח היום־יום

כ"ח אדר א'

בקריאת שמע שעל המטה: "רבוש"ע הריני מוחל" וכן "למנצח גו' בבוא" - אין אומרים בשבת ויו"ט, אבל צ"ל בשאר ימים שאין אומרים בהם תחנון. בסיום הג' פרשיות אומרים תיבת "אמת". "יעלזו חסידים" - פעם אחת; "הנה מטתו" - ג' פעמים; "ברכך" - ג' פעמים. בתקון חצות אין אומרים "למנצח גו' בבוא" בימים שאין אומרים בהם תחנון.

כ"ח אדר ב'

הרחמן דברית מילה - אומרים.

(משיחה בסעודת ברית מילה): בברית מילה אומרים כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים. ונוהגים אצלנו, אז מען גיט דמי קדימה אז דער אינגעל זאל לערנען - (ונתן כ"ק [כבוד קדושת] אדמו"ר [אדוננו מורנו ורבינו] שליט"א [שיחיה לימים טובים ארוכים] סכום מסוים באמרו): - דאס איז פאר דער ישיבה.

תרגום:

(משיחה בסעודת ברית מילה): בברית מילה אומרים כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים. ונוהגים אצלנו שנותנים דמי-קדימה לשכר הלימוד של הילד - (ונתן כ"ק אדמו"ר שליט"א [הרייצ נ"ע] סכום מסוים באמרו): זה עבור הישיבה.

נ"ך יומי – זכריה פרק ט'

(א) {פ} מַשָּׂא דְבַר־יְ בְּאֶרֶץ חַדְרָךְ וְדַמֶּשֶׂק מְנֻחָתוֹ כִּי לַיְ עֵין אָדָם וְכֹל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל:

בארץ חדרך - דרש רבי יהודה בר אלעאי זה משיח שהוא חד לאומות ורך לישראל אמר לו רבי יוסי בן דורמסקית יהודה בריבי עד מתי אתה מעוות עלינו את הכתובים מעיד אני עלי שמים וארץ שאני מדמשק ויש מקום ששמו חדרך ומה אני מקיים ודמשק מנוחתו שעתידה ירושלים להיות מגעת עד דמשק ואין מנוחתו אלא ירושלים שנאמר זאת מנוחתי עדי עד (תהלים קל"ב, י"ד) א"ל ומה אני מקיים ונבנתה עיר על תלה (ירמיהו ל', י"ח) אמר לו שאין עתידה לזוז ממקומה כך ברייתא שנויה בסיפרי (ספרי דברים א', א'). **כי לי"י עין אדם** - כי ביום ההוא ישעה האדם על עושיהו ועיניו אל הקב"ה תראינה כמו שאמר למעלה נלכה עמכם ונספחו הם ועריהם על ערי ישראל וכל שבטי ישראל חשובים לי"י על כל האומות הקדמונים כיוצא בו ושלמ' אהב נשים נכריות רבות ואת בת פרעה (מלכים א י"א, א') והלא בת פרעה בכלל היתה אלא

שהיתה בת פרעה חביבה לו כנגד כולם אף כאן כל האומות יהיו להקב"ה וישראל כנגד כול'.

(ב) וְגַם־חֲמֶת תִּגְבָּל־בָּהּ צֹר וְצִידוֹן כִּי חָכְמָה מְאֹד:

וגם חמת תגבל בה - תשיג גבול' בגבול ירושלי'. **צור וצידון** - גם המה בנותיה אע"פ שחכמה מאד שנתחכמה מאד וסבור' להיות לעולם גבר' בחכמתה.

(ג) וַתִּבֶן צֹר מָצוֹר לָהּ וַתִּצְבָּר־כֶּסֶף כֶּעָפָר וְחָרוּץ כְּטִיט חוּצוֹת:

ותבן צור מצור לה - ואומרת מי יורדיני לארץ. **ותצבר כסף כעפר** - ומתהללת בעושרה. **וחרוץ** - מין מראית זהב.

(ד) הִנֵּה אֲדֹנָי יוֹרִשֶׁנָּה וְהִכָּה בַיָּם חֵילָהּ וְהִיא בָּאֵשׁ תֵּאָכֵל:

הנה אד' - שהוא שליט על כל. **יורישנה** - לשון מוריש ומעשיר (שמואל א ב', ז'). **והכה בים חילה** - והבליע בתוך ימים ממונה, יעלה עליה את הים ויטבענה כמו שאמר יחזקאל.

(ה) תֵּרֶא אַשְׁקְלוֹן וְתִירָא וְעַזָּה וְתָחֵיל מְאֹד וְעֶקְרוֹן כִּי־הֹבִישׁ מַבָּטָהּ וְאָבַד מֶלֶךְ מֵעַזָּה וְאַשְׁקְלוֹן לֹא תֵשֵׁב:

תרא אשקלון - את מפלת צר ותירא ועקרון אף היא תירא. **כי הוביש מבטה** - שהיתה נשענת על צור שהיתה ראש לבני עשו, ועקרון אף היא לאדום, כמו שאמרו רבותינו במסכת מגילה (בבלי מגילה ו'): ועקרון תעקר - זו קיסרי בת אדום, ותחילתה היתה משל פלשתים.

(ו) וְיָשַׁב מַמְזֵר בְּאַשְׁדּוֹד וְהִכְרַתִּי גְּאוֹן פְּלִשְׁתִּים:

וישב ממזר באשדוד - וישב עם נכרי באשדוד הם ישראל שהיו בה נכרים.

(ז) וַהֲסִרֹתִי דָמָיו מִפִּיו וְשִׁקֻּצָיו מִבֵּין שִׁנָּיו וְנִשְׁאַר גַּם־הוּא לֵאלֹהֵינוּ וְהָיָה כְּאַלֶּף בִּיהוּדָה וְעֶקְרוֹן כִּיבוּסִי:

והסירותי דמיו של עשו מפיו - אילו בית בימה שלהם שהיו זורקים שם דמי זבחיהם ויש פותרין שפיכות דמו שהיה שופך דמי ישראל. **ונשאר גם הוא לאלהינו וגו'** - אילו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבגלות אדום. **והיה כאלוף ביהודה** - אילו טרטיאות וקרקסיאות שלהם שעתידין שרי יהודה ללמד בהן תורה ברבים, ויהא אלוף - לשון אילוף ולימוד. **ועקרון** - תהא לישראל. **כיבוסי** - בירושלים.

(ח) וְחָנִיתִי לְבֵיתִי מִצָּבָא מֵעֹבֵר וּמִשָּׁב וְלֹא־יַעֲבֹר עֲלֵיהֶם עוֹד נֹגֵשׂ כִּי עַתָּה רָאִיתִי בְעֵינָי:

וחניתי לביתי מצבה - אחנה אצל ביתי להגין עליה מן המעמידים מבצר ומשחית שלא יציבו עליה ודוגמתו וכל צביה ומצודתה (ישעיהו כ"ט, ז') ויש עוד לפתור מצבה כמו מצבא באל"ף. **כי עתה ראיתי** - צרתם בעיניי אף על פי שעד הנה הסתרתי פניי מהם.

(ט) {ס} גִּילִי מְאֹד בַּת־צִיּוֹן הָרִיעִי בַּת יְרוּשָׁלָ͏ִַם הִנֵּה מַלְכֵּךְ יָבוֹא לָךְ צַדִּיק וְנוֹשָׁע הוּא עָנִי וְרֹכֵב עַל־חֲמוֹר וְעַל־עַיִר בֶּן־אֲתֹנוֹת:

הנה מלכך יבוא לך - אי אפשר לפותרו אלא על מלך המשיח שנאמר כאן: ומשלו מים ועד ים (זכריה ט', י'), ולא מצינו מושל לישראל כזה בימי בית שיני. **צדיק ונושע** - בי"י. **עני** - ענותן. **ורוכב על חמור** - מדת ענוה היא. **ועל עיר** - כמו ועיירים עשרה (בראשית ל"ב, ט"ז).

(י) וְהִכְרַתִּי־רֶכֶב מֵאֶפְרַיִם וְסוּס מִירוּשָׁלָ͏ִַם וְנִכְרְתָה קֶשֶׁת מִלְחָמָה וְדִבֶּר שָׁלוֹם לַגּוֹיִם וּמָשְׁלוֹ מַיִם עַד־יָם וּמִנָּהָר עַד־אַפְסֵי־אָרֶץ:

והכרתי רכב - שלא יהו צריכין לה. **ומָשלוֹ** - וממשל שלו. **מים ועד ים** - מימא ועד מערבא לסוף העולם. **ומנהר** - פרת.

(יא) גַּם־אַתְּ בְּדַם־בְּרִיתֵךְ שִׁלַּחְתִּי אֲסִירַיִךְ מִבּוֹר אֵין מַיִם בּוֹ:

גם את - תיושעי עמו כמו שהוא צדיק ונושע כי בדם בריתך הרי נבאתי לכם לעתיד וגם עתה מגלות בבל שאתם עכשיו בתוכה. כי בדם בריתך - בזכות דם הברית שנזרק עליכם בסיני הנה דם הברית אשר כרת וגו' (שמות כ"ד, ח'). **שלחתי אסיריך** - מן הגליות.

(יב) שׁוּבוּ לְבִצָּרוֹן אֲסִירֵי הַתִּקְוָה גַּם־הַיּוֹם מַגִּיד מִשְׁנֶה אָשִׁיב לָךְ:

שובו לבצרון - שובו לכחכם ולכבודכם אף על פי שאתם עכשיו ברשות מלכי פרס אתם אסירי התקוה אשר קויתם לי עד הנה למלאות דברי לקץ שבעים שנה. **גם היום מגיד משנה אשיב לך** - עוד היום אני מגיד לכם בשורה שנייה לבד זו של ביניין ומה היא הגדה השנייה שאני שב לשנות לכם.

(יג) כִּי־דָרַכְתִּי לִי יְהוּדָה קֶשֶׁת מִלֵּאתִי אֶפְרַיִם וְעוֹרַרְתִּי בָנַיִךְ צִיּוֹן עַל־בָּנַיִךְ יָוָן וְשַׂמְתִּיךְ כְּחֶרֶב גִּבּוֹר:

כי דרכתי לי יהודה וגו' - סוף שבני יון יטלו המלוכה ממלכי פרס וירעו לכם ואני אדרוך את יהודה להיותו לי כקשת מלחמה וילחמו ביוונים בימי חשמונאי. **וקשת מלאתי אפרים** - מקרא קצר הוא כמו קשת מלאתי יד אפרים כמו ויהוא מלא ידו בקשת (מלכים ב ט':כ"ד) אפרים יהיה לי כאשפה מלאה חצים. **ועוררתי בניך ציון** - על חיל יון.

(יד) וַיְיָ עֲלֵיהֶם יֵרָאֶה וְיָצָא כַבָּרָק חִצּוֹ וַאדֹנָי יְיָ בַּשּׁוֹפָר יִתְקָע וְהָלַךְ בְּסַעֲרוֹת תֵּימָן:

וי"י עליהם יראה - בספר יוסיפון מצינו בעת ההיא נראה מופת לאנשי ירושלים כול'. **בשופר יתקע** - ירעם עליהם. **בסערות תימן** - לסער את אנשי תימן הם בני יון ויש מרבותינו שפתרוהו על אדום לעתיד לבוא.

(טו) יְ צְבָאוֹת֮ יָגֵן עֲלֵיהֶם֒ וְאָכְלוּ֙ וְכָבְשׁוּ֙ אַבְנֵי־קֶ֔לַע וְשָׁתְי֥וּ הָמ֖וּ כְּמוֹ־יָ֑יִן וּמָלְא֣וּ כַמִּזְרָ֔ק כְּזָוִיּ֖וֹת מִזְבֵּֽחַ׃

ואכלו - שלל אויביהם. **וכבשו** - תחתיהם אבני קלע, הם היונים שהם מלומדי קשת ולקלע באבן. **והמו כמו יין** - יהמיון בקול ששון ושמחה כמו שהומים שותי יין. **ומלאו** - נפשותם כל טוב. **כמזרק** - שמלא דם לפני המזבח. **כזויות מזבח** - שמנסכים שם יין והיין צף עליו כמו ששנינו במסכת סוכה לשון שביעה לשון שכרות.

(טז) וְהוֹשִׁיעָ֤ם יְ אֱלֹהֵיהֶם֙ בַּיּ֣וֹם הַה֔וּא כְּצֹ֖אן עַמּ֑וֹ כִּ֣י אַבְנֵי־נֵ֔זֶר מִתְנוֹסְסוֹ֖ת עַל־אַדְמָתֽוֹ׃

כצאן עמו - כצאן שהסיע ממצרים להיות לו לעם. **כי אבני נזר מתנוססות וגו'** - כי הכהנים בני חשמונאי המתפארים באבני נזר בטורי חשן ואפוד יהו מתנוססים בניסים על אדמתן.

(יז) כִּ֤י מַה־טּוּבוֹ֙ וּמַה־יָּפְי֔וֹ דָּגָ֖ן בַּחוּרִ֑ים וְתִירֹ֖שׁ יְנוֹבֵ֥ב בְּתֻלּֽוֹת׃

כי מה - רב. **טובו** - של אותו הדור. **דגן בחורים** - הנותן כח לבחורים. **ותירוש** - אשר ינובב בתולות בניב שיר ושמחה. ויש פותרין: ינובב בתולות - אשר ינוב ויצמח בקרקע בתולה, והוא יין משובח.

יום רביעי // כ"ט אדר

חומש - רביעי פרשת ויקרא

(א) {רביעי} {פ} וְאִם־זֶבַח שְׁלָמִים קָרְבָּנוֹ אִם מִן־הַבָּקָר הוּא מַקְרִיב אִם־זָכָר אִם־נְקֵבָה תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ לִפְנֵי יְיָ:

וְאִם נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא קוּרְבָּנֵיהּ אִם מִן תּוֹרֵי הוּא מְקָרֵיב אִם דְּכַר אִם נוּקְבָּא שְׁלִים יְקָרְבִּנֵיהּ קֳדָם יְיָ.

שלמים - שמטילין שלום בעולם. שלמים - שיש בהן שלום למזבח ולכהנים ולבעלים.

(ב) וְסָמַךְ יָדוֹ עַל־רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וּשְׁחָטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

וְיִסְמוֹךְ יְדֵיהּ עַל רֵישׁ קוּרְבָּנֵיהּ וְיִכְסְנֵיהּ בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיִזְרְקוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כָּהֲנַיָּא יָת דְּמָא עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר.

(ג) וְהִקְרִיב מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אִשֶּׁה לַיְיָ אֶת־הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב:

וְיִקְרֵיב מִנְכְסַת קוּדְשַׁיָּא קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ יָת תַּרְבָּא דְּחָפֵי יָת גַּוָּא וְיָת כָּל תַּרְבָּא דְּעַל גַּוָּא.

ואת כל חלב וגו' - להביא חלב שעל הקיבה, דברי ר' ישמעאל. ר' עקיבא אומר: להביא חלב שעל הדקין.

(ד) וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵהֶן אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכָּבֵד עַל־הַכְּלָיוֹת יְסִירֶנָּה:

וְיָת תַּרְתֵּין כּוֹלְיָן וְיָת תַּרְבָּא דַּעֲלֵיהוֹן דְּעַל גִּסְתָּא וְיָת חַצָרָא דְּעַל כַּבְדָּא עַל כּוֹלְיָתָא יַעְדִּינַהּ.

כסלים - פלנקש בלעז. שהחלב של כליות, כשהבהמה חיה, הוא בגובה הכסלים והם מלמטה. וזהו החלב שתחת המתנים שקורין לונבילש בלעז, לובן הנראה למעלה בגובה הכסלים, ובתחתיתו הבשר חופהו. **היותרת** - הוא דופן המסך שקורין איבריש. ובלשון ארמי נקרא חיצרא. **על הכבד** - שיטול מן הכבד עמה מעט. ובמקום אחר הוא אומר: ואת היותרת מן הכבד (ויקרא ט', י'). **על הכבד על הכליות** - לבד מן הכבד ולבד מן הכליות יסירנה לזו.

(ה) וְהִקְטִירוּ אֹתוֹ בְּנֵי־אַהֲרֹן הַמִּזְבֵּחָה עַל־הָעֹלָה אֲשֶׁר עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ:

וְיַסְקוּן יָתֵיהּ בְּנֵי אַהֲרֹן לְמַדְבְּחָא עַל עָלָתָא דְּעַל אָעַיָּא דְּעַל אִישָׁתָא קוּרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ.

על העולה - מלבד העולה. למדנו שתקדום עולת תמיד לכל קרבן על המערכה.

(ו) {פ} וְאִם־מִן־הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ לְזֶבַח שְׁלָמִים לַיי זָכָר אוֹ נְקֵבָה תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ:

וְאִם מִן עָנָא קוּרְבָּנֵיהּ לִנְכְסַת קוּדְשַׁיָּא קֳדָם יְיָ דְּכַר אוֹ נוּקְבָּא שְׁלִים יְקָרְבִנֵּיהּ.

(ז) אִם־כֶּשֶׂב הוּא־מַקְרִיב אֶת־קָרְבָּנוֹ וְהִקְרִיב אֹתוֹ לִפְנֵי יי:

אִם אִמַּר הוּא מְקָרֵיב יָת קוּרְבָּנֵיהּ וְיקָרֵיב יָתֵיהּ קֳדָם יְיָ.

אם כשב הוא מקריב - לפי שיש באמורי הכשב מה שאין באמורי העז, שהכשב אליתו קריבה, לכך נחלקו לשתי פרשיות.

(ח) וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל־רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשָׁחַט אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֶת־דָּמוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

וְיִסְמוֹךְ יָת יְדֵיהּ עַל רֵישׁ קוּרְבָּנֵיהּ וְיִכּוֹס יָתֵיהּ קֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיִזְרְקוּן בְּנֵי אַהֲרֹן יָת דְּמֵיהּ עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר.

וזרקו - שתי מתנות שהן ארבע, ועל ידי הכלי הוא זורק, ואינו נותן באצבע אלא חטאת.

(ט) וְהִקְרִיב מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אִשֶּׁה לַיי חֶלְבּוֹ הָאַלְיָה תְּמִימָה לְעֻמַּת הֶעָצֶה יְסִירֶנָּה וְאֶת־הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב:

וְיקָרֵיב מִנְכְסַת קוּדְשַׁיָּא קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ תַּרְבֵּיהּ אַלְיְתָא שַׁלְמְתָא לָקֳבֵיל שַׁזַרְתָּא יַעְדִּינַהּ וְיָת תַּרְבָּא דְּחָפֵי יָת גַּוָּא וְיָת כָּל תַּרְבָּא דְּעַל גַּוָּא.

חלבו - המבחר שבו, וזהו: האליה תמימה. **לעמת העצה יסירנה** - למעלה מן הכליות היועצות, יסירנה.

(י) וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵהֶן אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכָּבֵד עַל־הַכְּלָיֹת יְסִירֶנָּה:

וְיָת תַּרְתֵּין כּוֹלְיָן וְיָת תַּרְבָּא דַּעֲלֵיהוֹן דְּעַל גִּסְסַיָּא וְיָת חַצְרָא דְּעַל כַּבְדָּא עַל כּוֹלְיָתָא יַעְדִּינַהּ.

(יא) וְהִקְטִירוֹ הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה לֶחֶם אִשֶּׁה לַיי:

וַיַסְקִנֵּיהּ כָּהֲנָא לְמַדְבְּחָא לְחֵים קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ.

לחם אשה - לחמו של אש, לשם גבוה. **לחם** - לשון מאכל, כמו: נשחיתה עץ בלחמו (ירמיהו י"א, י"ט) דירמיה, בלשצר עבד לחם רב (דניאל ה', א'), לשחוק עושים לחם (קהלת י', י"ט).

(יב) {פ} וְאִם עֵז קָרְבָּנוֹ וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי יי:

וְאִם מִן בְּנֵי עִזָּיָא קוּרְבָּנֵיהּ וְיקָרְבִנֵּיהּ קֳדָם יְיָ.

(יג) וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל־רֹאשׁוֹ וְשָׁחַט אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֶת־דָּמוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

וְיִסְמוֹךְ יָת יְדֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ וְיִכּוֹס יָתֵיהּ קֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיִזְרְקוּן בְּנֵי אַהֲרֹן יָת דְּמֵיהּ עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר.

(יד) וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ קָרְבָּנוֹ אִשֶּׁה לַיְיָ אֶת־הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב:

וְיַקְרֵיב מִנֵּיהּ קוּרְבָּנֵיהּ קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ יָת תַּרְבָּא דְּחָפֵי יָת גַּוָּא וְיָת כָּל תַּרְבָּא דְּעַל גַּוָּא.

(טו) וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵהֶן אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכָּבֵד עַל־הַכְּלָיֹת יְסִירֶנָּה:

וְיָת תַּרְתֵּין כּוֹלְיָן וְיָת תַּרְבָּא דַּעֲלֵיהוֹן דְּעַל גִּסְסַיָּא וְיָת חַצְרָא דְּעַל כַּבְדָּא עַל כּוֹלְיָתָא יַעְדִּינַהּ.

(טז) וְהִקְטִירָם הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה לֶחֶם אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ כָּל־חֵלֶב לַיְיָ:

וְיַסֵּיקִנּוּן כָּהֲנָא לְמַדְבְּחָא לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא כָּל תַּרְבָּא קֳדָם יְיָ.

(יז) חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם כָּל־חֵלֶב וְכָל־דָּם לֹא תֹאכֵלוּ:

קְיָם עָלַם לְדָרֵיכוֹן בְּכֹל מוֹתְבָנֵיכוֹן כָּל תַּרְבָּא וְכָל דְּמָא לָא תֵיכְלוּן.

[**חקת עולם** - מפורש יפה בתורת כהנים, וכל הפסוק.]

תהלים - פרקים ק"מ-ק"נ

תניא – פרק ל"ז

ואעפ"כ ארז"ל לא המדרש עיקר אלא המעשה והיום לעשותם כתיב ומבטלין ת"ת לקיום מצוה מעשיית כשא"א לעשותה ע"י אחרים משום כי זה כל האדם ותכלית בריאתו וירידתו לעו"הז להיות לו ית' דירה בתחתונים דוקא לאהפכא חשוכא לנהורא וימלא כבוד ה' את כל הארץ הגשמית דייקא וראו כל בשר יחדיו כנ"ל משא"כ כשאפשר לעשותה ע"י אחרים אין מבטלין ת"ת אף שכל התורה אינה אלא פירוש המצות מעשיות והיינו משום שהיא בחי' חב"ד של א"ס ב"ה ובעסקו בה ממשיך עליו אור א"ס ב"ה ביתר שאת והארה גדולה לאין קץ מהארה והמשכה ע"י פקודין שהן אברי' דמלכא וז"ש רב ששת חדאי נפשאי לך קראי לך תנאי כמ"ש במ"א באריכות:

לוח היום־יום

כ"ט אדר א'

מברכים ר"ח אדר שני, אמירת כל התהלים בהשכמה, יום התוועדות.

באמירת לחיים יש שתי נוסחאות: א) לחיים טובים ולשלום, וטעם הברכה - להיות כי בשתיית היין הנזכרת בפעם הראשונה בתורה היו תוצאות לא טובים - "ויחל נח גו'", ועץ הדעת [מקור החטאים] - גפן היה, ולכן מברכים שיין זה יהיה לחיים טובים.

ב) הרב המגיד ממעזריטש היה עונה לחיים ולברכה. פעם בהתוועדות שהיה נוכח רבינו הזקן, ענה רבינו הזקן: לחיים ולברכה. אחרי ההתוועדות שוחחו החסידים בטעם נוסח זה, ששמעו אז פעם הראשונה. אחד החסידים אמר, אשר להיות כי נכנס יין יצא סוד, ובעבודה -הוא התגלות המדות, לכן זקוקים לברכה. והנוסח הוא "לחיים ולברכה" - אותיות לב-רכה. אמר על זה ה"צמח צדק": דאס קען זאגען א חסיד, וואס האט געדאוועט און געטאן אין עבודה דרייסיג יאהר. (תרגום: זאת יכול לאמר חסיד, שהתפלל ועסק בעבודת ה' שלושים שנה.)

ל' אדר א'

אאמו"ר [אדוני אבי מורי ורבי] אמר: א חסיד מאכט א סביבה. אויב ניט, דארף ער גוט א טאפ טאן בא זיך אין פעקל, וואס טוט זיך מיט איהם אליין. און דאס אליין וואס ער מאכט ניט קיין סביבה - דארף איהם צוברעכען ווי א קינעלע (קיסם). און ער דארף פרעגען בא זיך אליין: וואס טו איך אויף דער וועלט?

תרגום:

אאמו"ר [הרש"ב] אמר: חסיד יוצר "סביבה". במקרה ולא - עליו לפשפש בכליו, מה מצבו האישי. ועבודה זו כשלעצמה, שאינו יוצר "סביבה: - צריכה לשבור את רוחו כקיסם, ועליו לשאול את עצמו: מה אני עושה בכלל בעולם

כ"ט אדר ב'

באחת ההתועדות אמר אאמו"ר [אדוני אבי מורי ורבי]: הקב"ה [הקדוש ברוך הוא] ברא את העולם וכל הדברים הגשמיים מאין ליש, און אידען דארפען מאכען מיש לאין, פון די גשמיות מאכען רוחניות. די עבודה מאכן פון גשמיות רוחניות און דעם גשמי מאכען א כלי פאר רוחניות, דאס איז א חובת גברא, אין דעם איז מחויב כל אחד ואחד בפרט.

תרגום:

באחת ההתוועדויות אמר אאמו"ר [הרש"ב]: הקב"ה ברא את העולם וכל הדברים הגשמיים מאין ליש, וישראל צריכים להפוך את ה"יש" ל"אין"; את הגשמיות לרוחניות. העבודה שבהפיכת הגשמיות לרוחניות ואת הגשמי לעשות כלי לרוחניות - זוהי חובת גברא. בזה מחוייב כל אחד ואחד בפרט.

נ"ך יומי – זכריה פרק י'

(א) שַׁאֲלוּ מִיְיָ מָטָר בְּעֵת מַלְקוֹשׁ יְיָ עֹשֶׂה חֲזִיזִים וּמְטַר־גֶּשֶׁם יִתֵּן לָהֶם לְאִישׁ עֵשֶׂב בַּשָּׂדֶה:

שאלו מי"י מטר - אם תצטרכו. **חזיזים** - עננים מביאים מטר. **לאיש עשב בשדה** - בשביל איש אחד ובשביל עשב אחד הצריך למטר. **כי התרפים** - והקוסמים חזו שקר - והחלומות אשר הטעו את אבותיכם לאמר חלמתי והיו מחזיקים ידיהם למרוד בהקב"ה דברו און והבל נחמו לאמר: שלום ואין שלום (יחזקאל י"ג, י'). **על כן נסעו וגו'** - אבל אני נבא לכם באמת. **יענו** - יתכנעו כמו לענות מפני (שמות י', ג') לשון עוני. **על**

הרעים חרה אפי - על מלכי יון. **ועל העתודים** - על שריהם וכן תירגם יונתן ועל מלכיא הוה רוגזי ועל שלטוניא אנא מסער ויונים נמשלו לעתודים והצפיר השעיר מלך יון (דניאל ח', כ"א). והרוצה לפרש העניין שלא במלכי יון יאמר העתודים לשון שרים כמו עורר לך רפאים כל עתודי ארץ (ישעיהו י"ד, ט'). **כסוס הודו במלחמה** - כסוס אשר הודו נכר במלחמה. **ממנו פנה וגו'** - מהם מלכיהם מהם שריהם מהם לוחמי מלחמותם. **והיו כגבורים בוסים בטיט חוצות במלחמה** - הרי זה מקרא מסורס, וכן פתרונו: והיו במלחמה הולכים ודורכים אנשים כגבורים הבוסים בטיט חוצות. בוסים - לשון דורסים, כמו והוא יבוס קמינו (תהלים מ"ד, ו', ס', י"ד), בוססו את נחלתי (ירמיהו י"ב, י'). **והובישו** - בית יהודה את רוכבי הסוסים הבאים להלחם בם. **והושבותים** - כמו והושבתים לשון ישיבה. **וגברתי את בית יהודה** - במלחמת היונים. **ואת בית יוסף אושיע** - במקום שגלו שם בחלח וחבור (מלכים ב י"ז, ו') בימי סנחריב. **והיו כאשר לא זנחתים** - כאילו לא זנחתים מעולם. **אשרקה להם** - כדרך השורקים לסימן אות לבוא אליו הטועה בדרך. **ואקבצם** - לעת קץ לעתיד. **כי פדיתים** - כשאפדם. **ורבו** - בגולה תחלה, כמו שרבו במצרים (שמות א', ז'). **ואזרעם** - תחילה בעמים כאדם הזורע סאה להכניס כמה כורים. **וחיו את בניהם** - עם בניהם. **ולבנון** - זה בית המקדש. **ולא ימצא להם** - ולא יסופק להון. **ועבר בים צרה** - ותעבור צרה בצור היושבת בתוך הים והיא ראש לאדום. **והכה** - הקב"ה שהוא המכה יכה בים גלים רבים להשקיע את צור. **כל מצולות יאר** - היא מצרים.

(ב) כִּי הַתְּרָפִים דִּבְּרוּ־אָוֶן וְהַקּוֹסְמִים חָזוּ שֶׁקֶר וַחֲלֹמוֹת הַשָּׁוְא יְדַבֵּרוּ הֶבֶל יְנַחֵמוּן עַל־כֵּן נָסְעוּ כְמוֹ־צֹאן יַעֲנוּ כִּי־אֵין רֹעֶה: (ג) {פ} עַל־הָרֹעִים חָרָה אַפִּי וְעַל־הָעַתּוּדִים אֶפְקֹוד כִּי־פָקַד יְ־הוָ צְבָאוֹת אֶת־עֲדָרוֹ אֶת־בֵּית יְהוּדָה וְשָׂם אוֹתָם כְּסוּסּוֹ הוֹדוֹ בַּמִּלְחָמָה: (ד) מִמֶּנּוּ פִּנָּה מִמֶּנּוּ יָתֵד מִמֶּנּוּ קֶשֶׁת מִלְחָמָה מִמֶּנּוּ יֵצֵא כָּל־נוֹגֵשׂ יַחְדָּו: (ה) וְהָיוּ כְּגִבֹּרִים בּוֹסִים בְּטִיט חוּצוֹת בַּמִּלְחָמָה וְנִלְחֲמוּ כִּי יְ עִמָּם וְהֹבִישׁוּ רֹכְבֵי סוּסִים: (ו) וְגִבַּרְתִּי| אֶת־בֵּית יְהוּדָה וְאֶת־בֵּית יוֹסֵף אוֹשִׁיעַ וְהוֹשְׁבוֹתִים כִּי רִחַמְתִּים וְהָיוּ כַּאֲשֶׁר לֹא־זְנַחְתִּים כִּי אֲנִי יְ אֱלֹהֵיהֶם וְאֶעֱנֵם: (ז) וְהָיוּ כְגִבּוֹר אֶפְרַיִם וְשָׂמַח לִבָּם כְּמוֹ־יָיִן וּבְנֵיהֶם יִרְאוּ וְשָׂמֵחוּ יָגֵל לִבָּם בַּיי: (ח) אֶשְׁרְקָה לָהֶם וַאֲקַבְּצֵם כִּי פְדִיתִים וְרָבוּ כְּמוֹ רָבוּ: (ט) וְאֶזְרָעֵם בָּעַמִּים וּבַמֶּרְחַקִּים יִזְכְּרוּנִי וְחָיוּ אֶת־בְּנֵיהֶם וְשָׁבוּ: (י) וַהֲשִׁבוֹתִים מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמֵאַשּׁוּר אֲקַבְּצֵם וְאֶל־אֶרֶץ גִּלְעָד וּלְבָנוֹן אֲבִיאֵם וְלֹא יִמָּצֵא לָהֶם: (יא) וְעָבַר בַּיָּם צָרָה וְהִכָּה בַיָּם גַּלִּים וְהֹבְּישׁוּ כָּל מְצוּלוֹת יְאֹר וְהוּרַד גְּאוֹן אַשּׁוּר וְשֵׁבֶט מִצְרַיִם יָסוּר: (יב) וְגִבַּרְתִּים בַּייְ וּבִשְׁמוֹ יִתְהַלָּכוּ נְאֻם יְ:

יום חמישי // ראש חדש // א' ניסן

חומש - החמישי פרשת ויקרא

(א) {חמישי} {פ} וַיִּדַּבֵּר יְ אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר.

(ב) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל֮ לֵאמֹר֒ נֶ֣פֶשׁ כִּי־תֶחֱטָ֗א בִּשְׁגָגָה֙ מִכֹּל֙ מִצְוֹ֣ת יְ֔ אֲשֶׁ֥ר לֹ֖א

תֵּעָשֶׂ֑ינָה וְעָשָׂ֖ה מֵאַחַ֥ת מֵהֵֽנָּה:

מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר אֲנָשׁ אֲרֵי יְחוּב בְּשָׁלוּ מִכֹּל פִּקּוּדַיָּא דַּיְיָ דְּלָא כָשְׁרִין לְאִתְעֲבָדָא וְיַעֲבֵיד מִן חַד מִנְּהוֹן.

מכל מצות י"י - פירשו רבותינו (ספרא ויקרא ד', ב', בבלי שבת ס"ט.): אין חטאת באה אלא על דבר שזדונו לאו וכרת. מאחת מהנה - ממקצת אחת מהן, כגון הכותב בשבת: שם משמעון, נח מנחור, דן מדניאל.

(ג) אִם הַכֹּהֵ֣ן הַמָּשִׁיחַ֮ יֶֽחֱטָא֒ לְאַשְׁמַ֣ת הָעָם֮ וְהִקְרִיב֒ עַל֙ חַטָּאתוֹ֔ אֲשֶׁ֥ר חָטָ֖א פַּ֣ר בֶּן־

בָּקָ֑ר תָּמִ֛ים לַיְ֖ לְחַטָּֽאת:

אִם כָּהֲנָא רַבָּא יְחוּב לְחוֹבַת עַמָּא וְיִקְרֵיב עַל חוֹבְתֵיהּ דְּחָב תּוֹר בַּר תּוֹרֵי שְׁלִים קֳדָם יְיָ לְחַטָּתָא.

אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם - מדרשו (בבלי הוריות ז'.): אינו חייב אלא בהעלם דבר עם שגגת מעשה, כמו שנאמר: לאשמת העם ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו (ויקרא ד', י"ג). ופשוטו לפי אגדה: כשכהן גדול חוטא, אשמת העם היא, שזה שהם תלוים בו להתפלל בעדם ולכפר עליהם, נעשה מקולקל. **פר** - יכול זקן? תלמוד לומר: בן. אי בן יכול קטן? תלמוד לומר: פר. הא כיצד? זה בן שלש.

(ד) וְהֵבִיא֙ אֶת־הַפָּ֔ר אֶל־פֶּ֖תַח אֹ֣הֶל מוֹעֵ֑ד לִפְנֵ֖י יְ֔ וְסָמַ֣ךְ אֶת־יָד֗וֹ עַל־רֹ֛אשׁ הַפָּ֖ר וְשָׁחַ֥ט

אֶת־הַפָּ֖ר לִפְנֵ֥י יְ:

וְיֵיתֵי יָת תּוֹרָא לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא לְקֳדָם יְיָ וְיִסְמוֹךְ יָת יְדֵיהּ עַל רֵישׁ תּוֹרָא וְיִכּוֹס יָת תּוֹרָא קֳדָם יְיָ.

(ה) וְלָקַ֖ח הַכֹּהֵ֣ן הַמָּשִׁיחַ֑ מִדַּ֣ם הַפָּ֔ר וְהֵבִ֖יא אֹת֥וֹ אֶל־אֹ֖הֶל מוֹעֵֽד:

וְיִסַּב כָּהֲנָא רַבָּא מִדְּמָא דְּתוֹרָא וְיַעֵיל יָתֵיהּ לְמַשְׁכַּן זִמְנָא.

אל אהל מועד - למשכן, ובבית עולמים להיכל.

(ו) וְטָבַ֤ל הַכֹּהֵן֙ אֶת־אֶצְבָּע֔וֹ בַּדָּ֖ם וְהִזָּ֣ה מִן־הַדָּ֑ם שֶׁ֥בַע פְּעָמִ֖ים לִפְנֵ֥י יְ֛ אֶת־פְּנֵ֖י פָּרֹ֥כֶת

הַקֹּֽדֶשׁ:

וְיִטְבּוֹל כָּהֲנָא יָת אֶצְבְּעֵיהּ בִּדְמָא וְיַדֵּי מִן דְּמָא שְׁבַע זִמְנִין קֳדָם יְיָ קֳדָם פָּרוּכְתָּא דְּקוּדְשָׁא.

את פני פרכת הקדש - כנגד מקום קדושתה מכוון בין שני הבדים. לא היו נוגעים דמים בפרוכת, ואם נגעו, נגעו.

(ז) וְנָתַן֙ הַכֹּהֵ֔ן מִן־הַדָּ֖ם עַל־קַרְנֹ֣ות מִזְבַּ֣ח קְטֹ֔רֶת הַסַּמִּ֖ים לִפְנֵ֣י יְהוָ֑ה אֲשֶׁ֖ר בְּאֹ֣הֶל מֹועֵ֗ד וְאֶת־ כָּל־דַּ֤ם הַפָּר֙ יִשְׁפֹּ֔ךְ אֶל־יְסֹ֖וד מִזְבַּ֣ח הָעֹלָ֑ה אֲשֶׁר־פֶּ֥תַח אֹ֖הֶל מֹועֵֽד׃

וְיִתֵּין כָּהֲנָא מִן דְּמָא עַל קַרְנָת מַדְבַּח קְטוֹרַת בֻּסְמַיָּא קֳדָם יְיָ דִּבְמַשְׁכַּן זִמְנָא וְיָת כָּל דְּמָא דְּתוֹרָא יִשְׁפּוֹךְ לִיסוֹדָא דְּמַדְבְּחָא דַּעֲלָתָא דִּבְתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא.

ואת כל דם - שירי הדם.

(ח) וְאֶת־כָּל־חֵ֣לֶב פַּ֣ר הַחַטָּ֔את יָרִ֖ים מִמֶּ֑נּוּ אֶת־הַחֵ֙לֶב֙ הַמְכַסֶּ֣ה עַל־הַקֶּ֔רֶב וְאֵת֙ כָּל־ הַחֵ֔לֶב אֲשֶׁ֖ר עַל־הַקֶּֽרֶב׃

וְיָת כָּל תְּרַב תּוֹרָא דְּחַטָּתָא יַפְרִישׁ מִנֵּיהּ יָת תַּרְבָּא דְּחָפֵי עַל גַּוָּא וְיָת כָּל תַּרְבָּא דְּעַל גַּוָּא.

[**ואת כל חלב פר** - חלבו היה לו לומר. פר מה תלמוד לומר? לרבות פר יום הכפורים לכליות וחלבים ויותרת. **החטאת** - להביא שעירי עבודה זרה לכליות {ולחלבים} ויותרת. **ירים ממנו** - מן המחובר, שלא ינתחנו קודם הסרת חלבו. תורת כהנים (ספרא ויקרא ד', ח').]

(ט) וְאֵת֙ שְׁתֵּ֣י הַכְּלָיֹ֔ת וְאֶת־הַחֵ֙לֶב֙ אֲשֶׁ֣ר עֲלֵיהֶ֔ן אֲשֶׁ֖ר עַל־הַכְּסָלִ֑ים וְאֶת־הַיֹּתֶ֙רֶת֙ עַל־ הַכָּבֵ֔ד עַל־הַכְּלָיֹ֖ות יְסִירֶֽנָּה׃

וְיָת תַּרְתֵּין כּוֹלְיָן וְיָת תַּרְבָּא דַּעֲלֵיהוֹן דְּעַל גִּסְתָּיָא וְיָת חַצָרָא דְּעַל כַּבְדָּא עַל כּוֹלְיָתָא יַעְדֵּינַהּ.

(ט-יא) **על הכבד, על הכליות, על ראשו ועל כרעיו** - כלן לשון תוספת הן, כמו: מלבד.

(י) כַּאֲשֶׁ֣ר יוּרַ֗ם מִשֹּׁ֙ור֙ זֶ֣בַח הַשְּׁלָמִ֔ים וְהִקְטִירָ֖ם הַכֹּהֵ֑ן עַ֖ל מִזְבַּ֥ח הָעֹלָֽה׃

כְּמָא דְּמִתַּפְרַשׁ מִתּוֹר נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא וְיַסֵּיקִנּוּן כָּהֲנָא עַל מַדְבְּחָא דַּעֲלָתָא.

כאשר יורם - באותם אמורים המפורשים בשור זבח השלמים. וכי מה פירש בשור זבח השלמים שלא פירש כאן? אלא להקישו לשלמים, מה שלמים לשמן אף זה לשמן, ומה שלמים מביאים שלום לעולם אף זה מביא שלום לעולם. ובשחיטת קדשים מצריכו ללמד הימנו, שאין למידין למד מן הלמד בקדשים בפרק איזהו מקומן (בבלי זבחים מ"ט).

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק ט]

(יא) וְאֶת־עֹ֥ור הַפָּר֙ וְאֶת־כָּל־בְּשָׂרֹ֔ו עַל־רֹאש�ֹׁ֖ו וְעַל־כְּרָעָ֑יו וְקִרְבֹּ֖ו וּפִרְשֹֽׁו׃

וְיָת מְשַׁךְ תּוֹרָא וְיָת כָּל בִּסְרֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ וְעַל כְּרָעוֹהִי וְגַוֵּיהּ וְאוּכְלֵיהּ.

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק ט]

(יב) וְהוֹצִיא אֶת־כָּל־הַפָּר אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל־מָקוֹם טָהוֹר אֶל־שֶׁפֶךְ הַדֶּשֶׁן וְשָׂרַף
אֹתוֹ עַל־עֵצִים בָּאֵשׁ עַל־שֶׁפֶךְ הַדֶּשֶׁן יִשָּׂרֵף:

וְיַפֵּיק יָת כָּל תּוֹרָא לְמִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא לַאֲתַר דְּכִי לַאֲתַר בֵּית מֵישַׁד קִטְמָא וְיוֹקֵיד יָתֵיהּ עַל אָעַיָּא בְּאִישָׁתָא עַל אֲתַר בֵּית מֵישַׁד קִטְמָא יִתּוֹקַד.

אל מקום טהור - לפי שיש חוץ לעיר מקום מוכן לטומאה, להשליך אבנים מנוגעות ולבית הקברות, הוצרך לומר במחוץ למחנה זה, שהוא חוץ לעיר, שיהא המקום טהור. **מחוץ למחנה** - חוץ לשלש מחנות, ובבית עולמים: חוץ לעיר, כמו שפרשוהו במסכת יומא (בבלי יומא ס"ח.) וסנהדרין (בבלי סנהדרין מ"ב:). **אל שפך הדשן** - מקום ששופכין בו הדשן המסולק מן המזבח, כמה שנאמר: והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה (ויקרא ו', ד'). **על שפך הדשן ישרף** - שאין תלמוד לומר, ללמד שאפילו אין שם דשן.

(יג) {פ} וְאִם כָּל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ וְנֶעְלַם דָּבָר מֵעֵינֵי הַקָּהָל וְעָשׂוּ אַחַת מִכָּל־מִצְוֹת
יְיָ אֲשֶׁר לֹא־תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁמוּ:

וְאִם כָּל כְּנִשְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל יִשְׁתְּלוֹן וְיֶהֵי מְכוּסַּא פִּתְגָמָא מֵעֵינֵי קְהָלָא וַיַעְבְּדוּן חַד מִכָּל פִּקּוּדַיָּא דַּיְיָ דְּלָא כְשָׁרִין לְאִתְעֲבָדָא וְיחוּבוּן.

עדת ישראל - אלו סנהדרי. **ונעלם דבר מעיני הקהל** - טעו להורות באחד מכל כריתות שבתורה שהוא מותר. **הקהל ועשו** - שעשו הצבור על פיהם.

(יד) וְנוֹדְעָה הַחַטָּאת אֲשֶׁר חָטְאוּ עָלֶיהָ וְהִקְרִיבוּ הַקָּהָל פַּר בֶּן־בָּקָר לְחַטָּאת וְהֵבִיאוּ
אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד:

וְתִתְיְדַע חוֹבְתָא דְּחָבוּ עֲלַהּ וְיִקְרְבוּן קְהָלָא תּוֹר בַּר תּוֹרֵי לְחַטָּתָא וְיַיְתוֹן יָתֵיהּ לְקֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא.

(טו) וְסָמְכוּ זִקְנֵי הָעֵדָה אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הַפָּר לִפְנֵי יְהוָה וְשָׁחַט אֶת־הַפָּר לִפְנֵי
יְיָ:

וְיִסְמְכוּן סָבֵי כְּנִשְׁתָּא יָת יְדֵיהוֹן עַל רֵישׁ תּוֹרָא קֳדָם יְיָ וְיִכּוֹס יָת תּוֹרָא קֳדָם יְיָ.

(טז) וְהֵבִיא הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ מִדָּם הַפָּר אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד:

וַיְעֵיל כָּהֲנָא רַבָּא מִדְּמָא דְּתוֹרָא לְמַשְׁכַּן זִמְנָא.

(יז) וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶצְבָּעוֹ מִן־הַדָּם וְהִזָּה שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְיָ אֵת פְּנֵי הַפָּרֹכֶת:

וְיִטְבּוֹל כָּהֲנָא אֶצְבְּעֵיהּ מִן דְּמָא וְיַדֵּי שְׁבַע זִמְנִין קֳדָם יְיָ קֳדָם פָּרוּכְתָּא.

את פני הפרכת - ולמעלה הוא אומר: את פני פרכת הקדש (ויקרא ד', ו'). משל למלך שסרחה עליו מדינה, אם מיעוטה סרחה פמליא שלו מתקיימת, ואם כלה סרחה אין פמליא שלו מתקיימת. אף כאן כשחטא כהן משיח עדיין שם קדושת המקום על המקדש, ומשחטאו כלם חס ושלום נסתלקה הקדושה.

(יח) וּמִן־הַדָּם יִתֵּן| עַל־קַרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר׀ לִפְנֵי יְ֠הוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת כָּל־הַדָּם יִשְׁפֹּךְ֙ אֶל־יְסוֹד֙ מִזְבַּ֣ח הָעֹלָ֔ה אֲשֶׁר־פֶּ֥תַח אֹ֖הֶל מוֹעֵֽד׃

וּמִן דָּמָא יִתֵּין עַל קַרְנָת מַדְבְּחָא דִּקְדָם יְיָ דִּבְמַשְׁכַּן זִמְנָא וְיָת כָּל דָּמָא יִשְׁפּוֹךְ לִיסוֹדָא דְּמַדְבְּחָא דַּעֲלָתָא דִּבְתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא.

יסוד המזבח אשר פתח אהל מועד - זה יסוד מערבי, שהוא כנגד הפתח.

(יט) וְאֵת כָּל־חֶלְבּוֹ֙ יָרִ֔ים מִמֶּ֖נּוּ וְהִקְטִ֥יר הַמִּזְבֵּֽחָה׃

וְיָת כָּל תַּרְבֵּיהּ יַפְרֵישׁ מִנֵּיהּ וְיַסֵּיק לְמַדְבְּחָא.

(יט-כ) **את כל חלבו וגו׳** - אף על פי שלא פירש כאן: ושתי הכליות, למדין הן מועשה לפר כאשר עשה וגו׳. ומפני מה לא נתפרשו? תנא דבי ר׳ ישמעאל (בבלי זבחים מ״א:): משל למלך שזעם על אהבו, ומיעט בסרחונו מפני חבתו.

(כ) וְעָשָׂ֥ה לַפָּ֖ר כַּאֲשֶׁ֣ר עָשָׂ֑ה לְפַ֤ר הַֽחַטָּאת֙ כֵּ֣ן יַעֲשֶׂה־לּ֔וֹ וְכִפֶּ֥ר עֲלֵהֶ֖ם הַכֹּהֵ֑ן וְנִסְלַ֖ח לָהֶֽם׃

וְיַעֲבֵיד לְתוֹרָא כְּמָא דַּעֲבַד לְתוֹרָא דְּחַטָּתָא כֵּן יַעֲבֵיד לֵיהּ וִיכַפַּר עֲלֵיהוֹן כָּהֲנָא וְיִשְׁתְּבֵיק לְהוֹן.

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק יט]

(כ) **ועשה לפר זה, כאשר עשה לפר החטאת** - כמה שמפורש בפר כהן משיח והבא יותרת ושתי כליות, ופירש שם מה שלא פירש כאן. ולכפול במצות העבודות ללמד שאם חסר אחת מן המתנות פסול, לפי שמצינו בניתנין על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת כפר, הוצרך לומר כאן שמתנה אחת מהן מעכבת.

(כא) וְהוֹצִ֣יא אֶת־הַפָּ֗ר אֶל־מִחוּץ֙ לַֽמַּחֲנֶ֔ה וְשָׂרַ֕ף אֹת֖וֹ כַּאֲשֶׁ֣ר שָׂרַ֑ף אֶת הַפָּ֣ר הָרִאשׁ֔וֹן חַטַּ֥את הַקָּהָ֖ל הִֽוא׃

וְיַפֵּיק יָת תּוֹרָא לְמִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא וְיוֹקֵיד יָתֵיהּ כְּמָא דְּאוֹקֵיד יָת תּוֹרָא קַדְמָאָה חַטַּת קְהָלָא הוּא.

(כב) {פ} אֲשֶׁ֣ר נָשִׂ֔יא יֶחֱטָ֔א וְעָשָׂ֗ה אַחַ֛ת מִכָּל־מִצְוֹת֥ יְ֠הוָה אֱלֹהָ֨יו אֲשֶׁ֧ר לֹא־תֵעָשֶׂ֛ינָה בִּשְׁגָגָ֖ה וְאָשֵֽׁם׃

אִם רַבָּא יְחוּב וְיַעֲבֵיד חַד מִכָּל פִּקּוּדַיָּא דַּייָ אֱלָהֵיהּ דְּלָא כָשְׁרִין לְאִתְעֲבָדָא בְּשָׁלוּ וְיחוּב.

אשר נשיא יחטא - לשון אשרי, אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגגתו, קל וחומר שמתחרט על זדונותיו.

(כג) אֽוֹ־הוֹדַ֥ע אֵלָ֛יו חַטָּאת֖וֹ אֲשֶׁ֣ר חָטָ֑א בָּהּ֙ וְהֵבִ֣יא אֶת־קָרְבָּנ֔וֹ שְׂעִ֥יר עִזִּ֖ים זָכָ֥ר תָּמִֽים׃

אוֹ אִתְיְדַע לֵיהּ חוֹבְתֵיהּ דְּחָב בַּהּ וְיַיְתֵי יָת קוּרְבָּנֵיהּ צְפִיר בַּר עִזִּין דְּכַר שְׁלִים.

או הודע - כמו: אם הודע. הרבה יש ’או׳ משמשין במקום ’אם׳, ו’אם׳ במקום ’או׳, וכן: או נודע כי שור נגח הוא (שמות כ״א, ל״ו).

הודע אליו - כשחטא סבור שהוא היתר, ולאחר מכן נודע לו שאסור היה.

(כד) וְסָמַךְ יָדוֹ עַל־רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשָׁחַט אֹתוֹ בִּמְקוֹם אֲשֶׁר־יִשְׁחַט אֶת־הָעֹלָה לִפְנֵי יְיָ חַטָּאת הִוא:

וְיִסְמוֹךְ יְדֵיהּ עַל רֵישׁ צְפִירָא וְיִכּוֹס יָתֵיהּ בְּאַתְרָא דְּיִכּוֹס יָת עֲלָתָא קֳדָם יְיָ חַטָּתָא הוּא.

במקום אשר ישחט את העולה - בצפון שהוא מפורש בעולה (ויקרא א', י"א). **חטאת הוא** - לשמו כשר, שלא לשמו פסול.

(כה) וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל־קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ אֶל־יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה:

וְיִסַּב כָּהֲנָא מִדְּמָא דְּחַטָּתָא בְּאֶצְבְּעֵיהּ וְיִתֵּין עַל קַרְנָת מַדְבְּחָא דַּעֲלָתָא וְיָת דְּמֵיהּ יִשְׁפּוֹךְ לִיסוֹדָא דְּמַדְבְּחָא דַּעֲלָתָא.

ואת דמו - שירי הדם.

(כו) וְאֶת־כָּל־חֶלְבּוֹ יַקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה כְּחֵלֶב זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ וְנִסְלַח לוֹ:

וְיָת כָּל תַּרְבֵּיהּ יַסֵּיק לְמַדְבְּחָא כִּתְרַב נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא וִיכַפַּר עֲלוֹהִי כָּהֲנָא מֵחוֹבְתֵּיהּ וְיִשְׁתְּבֵיק לֵיהּ.

כחלב זבח השלמים - כאותן אמורים המפורשים בעז האמור אצל שלמים (ויקרא ג', י"ד-ט"ו).

תהלים - פרקים א'-ט'

תניא – פרק ל"ה

והנה המשכה והארה זו שהאדם ממשיך ומאיר מהארת אור א"ס ב"ה על נפשו ועל נפשות כל ישראל היא השכינ' כנסת ישראל מקור כל נשמות ישראל כמ"ש לקמן ע"י עסק התורה נקראת בלשון קריאה קורא בתורה פי' שע"י עסק התורה קורא להקב"ה לבוא אליו כביכול כאדם הקורא לחבירו שיבא אליו וכבן קטן הקורא לאביו לבא אליו להיות עמו בצוות' חדא ולא ליפרד ממנו ולישאר יחידי ח"ו וז"ש קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת ואין אמת אלא תורה דהיינו שקורא להקב"ה ע"י התורה דוקא לאפוקי מי שקורא אותו שלא על ידי עסק התורה אלא צועק כך אבא אבא וכמו שקובל עליו הנביא ואין קורא בשמך כו' וכמ"ש במ"א. ומזה יתבונן המשכיל להמשיך עליו יראה גדולה בשעת עסק התורה כמש"ל [פ' כ"ג]:

לוח היום־יום

א' ניסן

אאמו"ר [הרש"ב] ציוה לגיסו הרמ"ה [הר' משה הורנשטיין] הכהן לאמר ה"יהי רצון" שאחר ה"נשיא", ואמר לו כי אפילו כהן ולוי [שהינו ודאי משבט לוי] צריך לאומרו, [אף שמוזכר שם "ואם אני משבט (פלוני).." המשתנה בכל יום ומתייחס לשבטו של הנשיא של אותו יום -] כי זה שייך לעיבור [=נשמה משבט אחר המתעברת בנשמתו].

נ"ך יומי – זכריה פרק י"א

(א) {פ} פְּתַח לְבָנוֹן דְּלָתֶיךָ וְתֹאכַל אֵשׁ בַּאֲרָזֶיךָ:

פתח לבנון דלתיך - תירגם יונתן: פתחו עממיא תרעכון.

(ב) הֵילֵל בְּרוֹשׁ כִּי־נָפַל אֶרֶז אֲשֶׁר אַדִּרִים שֻׁדָּדוּ הֵילִילוּ אַלּוֹנֵי בָשָׁן כִּי יָרַד יַעַר [הַבָּצִיר] (הבצור):

היללו ברוש כי נפל ארז - שהוא גדול מן הברוש הילילו השלטונים כי נפלו המלכים. **אלוני בשן** - קשניש בלעז. **כי ירד** - כי נשבר ודומה לו וברד ברדת היער (ישעיהו ל"ב, י"ט). **יער הבציר** - יער המבצר תקוף כרכיא.

(ג) קוֹל יְלִלַת הָרֹעִים כִּי שֻׁדְּדָה אַדַּרְתָּם קוֹל שַׁאֲגַת כְּפִירִים כִּי שֻׁדַּד גְּאוֹן הַיַּרְדֵּן:

הרועים - המלכים. **אדרתם** - תפארתם. **שאגת כפירים** - יבכו השרים. [**כי שודד גאון הירדן** - שהוא מקום הכפירים ואריות.] ורבותינו פירשו (בבלי יומא ל"ט:): פתח לבנון דלתיך (זכריה י"א, א') שעל חורבן בית שיני נתנבא הנביא וארבעים שנה קודם חורבן היו דלתות ההיכל נפתחות מאיליהן גער בהן רבן יוחנן בן זכאי אמר לו היכל היכל עד מתי אתה מבעית את עצמך יודע אני שסופך ליחרב וכבר נתנבא עליך זכריה בן עדוא פתח לבנון דלתיך וגו' (זכריה י"א, א').

(ד) {פ} כֹּה אָמַר יְ אֱלֹהָי רְעֵה אֶת־צֹאן הַהֲרֵגָה:

רעה את צאן ההריגה - מעתה הכן להם רועים כלומר הנבא על פרנסים העתידים לרעותם מעתה. **צאן ההריגה** - ישראל שהרגום רועיהם ואכלום.

(ה) אֲשֶׁר קֹנֵיהֶן יַהַרְגֵן וְלֹא יֶאְשָׁמוּ וּמֹכְרֵיהֶן יֹאמַר בָּרוּךְ יְ וַאעְשֶׁר וְרֹעֵיהֶם לֹא יַחְמֹל עֲלֵיהֶן:

ולא יאשמו - מלכי הגויים שאגלם לתוכם זה מוכרם לזה והקונה הורג ואין נותן ללבו שיהא לו אשמה בדבר ומוכריהם מתהלל ברוך י"י שמסרם בידי והריני עשיר. **ואעשיר** - והרי הוא עשיר.

(ו) כִּי לֹא אֶחְמוֹל עָוֹד עַל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ נְאֻם־יְיָ וְהִנֵּה אָנֹכִי מַמְצִיא אֶת־הָאָדָם אִישׁ בְּיַד־רֵעֵהוּ וּבְיַד מַלְכּוֹ וְכִתְּתוּ אֶת־הָאָרֶץ וְלֹא אַצִּיל מִיָּדָם: (ז) וָאֶרְעֶה אֶת־צֹאן הַהֲרֵגָה לָכֵן עֲנִיֵּי הַצֹּאן וָאֵקַח־לִי שְׁנֵי מַקְלוֹת לְאַחַד קָרָאתִי נֹעַם וּלְאַחַד קָרָאתִי חֹבְלִים וָאֶרְעֶה אֶת־הַצֹּאן:

וארעה את צאן ההריגה - כל אלה דברי הקב"ה לנביא ואני רעיתי אותם בימים קדמונים. **לכן עניי הצאן** - אמת עניי הצאן היו כשהתחלתי לרעותם. **ואקח לי שני מקלות** - לסוף ימים חילקתים לשתי ממלכות בעונם. **לאחד קראתי נועם** - ירבעם בן נבט אמר לנהלם לאט. **ולאחד קראתי חובלים** - רחבעם אמר להם לייסרם בעקרבים (מלכים א י"ב, י"ד) ולפי שדרך צאן לנהגם במקלות קרא למושליהם מקלות.

(ח) וָאַכְחֵד אֶת־שְׁלֹשֶׁת הָרֹעִים בְּיֶרַח אֶחָד וַתִּקְצַר נַפְשִׁי בָּהֶם וְגַם־נַפְשָׁם בָּחֲלָה בִי:

ואכחיד את שלשת הרועים בירח אחד - והם השחיתו דרכיהם עד שמאסתים והרגתי שלשה ממלכיהם בחדש אחד הוא אלה בן בעשא וזמרי ותבני בן גינת. [כל שלשת הרועים שהרג יהוא את כל בית אחאב ואת בית אחזיה מלך יהודה ואת אחיו ואת כל זרע מלכות דוד ועתליה איבדה את השאר זולתי יואש שנטמן (מלכים ב י"א, א'-ג').] **ותקצר נפשי בהם** - מאסתים וכל לשון קוצר נפש הוא דָבָר צרה או דִבר מיאוס שאין הדעת סובלתו וקַצר הלב והמעים מלהכיל כמו שאליהוא אומר: הציקתני רוח בטני (איוב ל"ב, י"ח). **וגם נפשם בחלה בי** - זכרוניהם היה רב במעיי וממלא את רוחי ומציק את בטני. **ובחלה** - פירשו רבותינו: לשון גודל במסכת נידה (בבלי נדה מ"ז.) משל משלו חכמים באשה פגה בוחל וצמל, פגה עודה תינוקת, בוחל אילו ימי הנעורים שכבר היא גדולה, והביאו מקרא זה ראיה לדבריהם.

(ט) וָאֹמַר לֹא אֶרְעֶה אֶתְכֶם הַמֵּתָה תָּמוּת וְהַנִּכְחֶדֶת תִּכָּחֵד וְהַנִּשְׁאָרוֹת תֹּאכַלְנָה אִשָּׁה אֶת־בְּשַׂר רְעוּתָהּ:

ואומר לא ארעה אתכם - אמרתי באותן הימים אשליכם מעל פניי ויהיו הפקר ולבז.

(י) וָאֶקַּח אֶת־מַקְלִי אֶת־נֹּעַם וָאֲגַדֵּע אֹתוֹ לְהָפֵיר אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי אֶת־כָּל־הָעַמִּים:

ואקח את מקלי את נועם וגו' - שברתי את כח מלכי ישראל בימי יהואחז בן יהוא עד כי איבדם מלך ארם וישימם כעפר לדוש (מלכים ב י"ג, ז') ובימי הושע בן אלה שמסרתיו ביד סנחרב והגליתיו (מלכים ב י"ז). **להפר את בריתי אשר כרתי את כל העמים** - להראותם שבשביל שבגדו בי הפרתי את הברית אשר כרתי עם כל העמים עליהם שלא יזיקום שעל מנת כן נתתי להם את התורה שאם ישמרוה שיהו חירות מן המלכיות שלא תהא אומה ולשון שולטת בהם ואל תתמה אם דיבר המקרא תשועתם

מיד שונא בלשון כריתות ברית את השונא, שהרי מצינו מקרא דוגמתו: וכרתי להם ברית ביום ההוא עם חית השדה וגו' (הושע ב', כ').

(יא) וַתֵּפַר בַּיּוֹם הַהוּא וַיֵּדְעוּ כֵּן עֲנִיֵּי הַצֹּאן הַשֹּׁמְרִים אֹתִי כִּי דְבַר־יְיָ הוּא:

וידעו כן - הבינו הצדיקים שבהם השומרים את חקי. **כי דבר י"י הוא** - גזירה זו כבר דבר לנו הקב"ה על ידי משה יולך י"י אותך ואת מלכך וגו' (דברים כ"ח, ל"ו).

(יב) {ס} וָאֹמַר אֲלֵיהֶם אִם־טוֹב בְּעֵינֵיכֶם הָבוּ שְׂכָרִי וְאִם־לָא | חֲדָלוּ וַיִּשְׁקְלוּ אֶת־שְׂכָרִי שְׁלֹשִׁים כָּסֶף:

ואומר אלהם - אל מלכי יהודה הנותרים. **אם טוב בעיניכם הבו שכרי** - קיימו מצותיי והוא יהיה שכרי על כל הטובה אשר נתתי לכם כמו שנותנין שכר לרועה הצאן, ואשוב וארעה אתכם. **ואם לא חדלו** - וגם אני לא איטיב לכם וכן מצינו שאמר הקב"ה ליחזקאל: השומע ישמע והחדל יחדל (יחזקאל ג', כ"ז). **וישקלו את שכרי שלשים כסף** - תירגם יונתן: ועבדו ית רעותי גברין מקצת. אנשים טובים מעט היו בהן שעשו רצוני כגון החרש והמסגר דניאל חנניה מישאל ועזריה ויחזקאל. ולשון שלשים כסף לא ידעתי לכוין כאן אלא כסף לשון חמדה, ואף רבותינו פירשו כן בשחיטת חולין (חולין צב.), והביאו ראיה: צרור הכסף לקח בידו (משלי ז', כ') ואת השלשים פירשו שארבעים וחמשה צדיקים יש בכל דור ודור והביאו ראיה: וחומר שעורים ולתך שעורים (הושע ג', ב') - חמשה עשר בבבל ושלשים בארץ ישראל, שנאמר: ואקחה את שלשים הכסף ואשליכהו בית י"י (זכריה י"א, י"ג) - בארץ ישראל. ומניין השלשים מדרש אגדה הוא שהובטח אברהם אבינו בכך שלא יהא דור פחות משלשים צדיקים. מיניין? כה יהיה זרעך (בראשית ט"ו, ה') - 'יהיה' בגימטריא שלשים.

(יג) וַיֹּאמֶר יְיָ אֵלַי הַשְׁלִיכֵהוּ אֶל־הַיּוֹצֵר אֶדֶר הַיְקָר אֲשֶׁר יָקַרְתִּי מֵעֲלֵיהֶם וָאֶקְחָה שְׁלֹשִׁים הַכֶּסֶף וָאַשְׁלִיךְ אֹתוֹ בֵּית יְיָ אֶל־הַיּוֹצֵר:

ויאמר י"י אלי השליכהו אל היוצר - כמו אל האוצר שומר האוצר אמר הקב"ה לנביא כתוב והנח את אילו הם וצדקתם להיות שמור לסוף שבעים שנה של גלות בבל ויבנה בית המקדש על ידיהם. ומהו היוצר? אדר היקר - בית מקדשי, אדר תפארתי. **אשר יקרתי מעליהם** - אשר הפשטתי מעליהם מהיות להם ליקר ולשון יקרתי הוא הסרת כבוד. והמ' של מעליהם יוכיח, והוא כמו ושֶׁרֶשׁ מארץ חיים (תהלים נ"ב, ז') וכמו מסעף פורה ודוגמת הפירוש שפירשתי מעין תרגומו של יונתן הוא וראיתי לשונות הרבה לפירוש נבואה זו ואיני יכול לכוונן.

(יד) וָאֶגְדַּע אֶת־מַקְלִי הַשֵּׁנִי אֶת הַחֹבְלִים לְהָפֵר אֶת־הָאַחֲוָה בֵּין יְהוּדָה וּבֵין יִשְׂרָאֵל:

ואגדע את מקלי השיני - הגלתי את צדקיה. **את החובלים** - ואת רשעי דורו כי הוא היה צדיק ודורו רשעים. **להפר את האחוה** - שנתאחוו בני יהודה ובנימן ונדבקו בתועבות מלכי ישראל.

(טו) {פ} וַיֹּאמֶר יְיָ אֵלָיו עוֹד קַח־לְךָ כְּלִי רֹעֶה אֱוִלִי:

עוד קח לך וגו' - וזהו שאמר לו למעלה רעה צאן ההריגה (זכריה י"א, ד') סימן הוא שאני עתיד למסור את דור חורבן בית שיני זה ביד טיטוס.

(טז) כִּי הִנֵּה־אָנֹכִי מֵקִים רֹעֶה בָּאָרֶץ הַנִּכְחָדוֹת לֹא־יִפְקֹד הַנַּעַר לֹא־יְבַקֵּשׁ וְהַנִּשְׁבֶּרֶת לֹא יְרַפֵּא הַנִּצָּבָה לֹא יְכַלְכֵּל וּבְשַׂר הַבְּרִיאָה יֹאכֵל וּפַרְסֵיהֶן יְפָרֵק:

הנכחדות - האובדות לא יפקוד הרועה לבקשם. **הנער לא יבקש** - תירגם יונתן דאטלטלן לא יתבע. הנער - השוטות שאינן יודעות לבוא אל הדיר. **הנצבה** - שיש לה כח קצת לעמוד על רגליה וצריכה סיוע לנהלה לאט ומנחם פירש ונפוחה לשון לצבות בטן (במדבר ה', כ"ב). **לא יכלכל** - תירגם יונתן: לא יסובר. ודרך הרועה: ובחיקו ישא (ישעיהו מ', י"א). **בשר הבריאה יאכל** - את העשירים יגמור ממונן. **ופרסיהן יפרק** - עד כלה, ודוגמת זו אמר דניאל על אדום: אכלה ומדקה ושארא ברגלה רפסה (דניאל ז', ז').

(יז) הוֹי רֹעִי הָאֱלִיל עֹזְבִי הַצֹּאן חֶרֶב עַל־זְרוֹעוֹ וְעַל־עֵין יְמִינוֹ זְרֹעוֹ יָבוֹשׁ תִּיבָשׁ וְעֵין יְמִינוֹ כָּהֵה תִכְהֶה:

הוי - יש לצעק על זה. **רועי האליל** - רועה של איין. **אליל** - לשון אל אינו רועה וכן רפאי אליל (איוב י"ג, ד'). **רעי האליל** - יו"ד יתירה במקום ה', כמו עזבי הצאן, שכני סנה (דברים ל"ג, ט"ז) שכני לבדד (מיכה ז', י"ד). **עזבי הצאן** - נותנו הפקר ליד כל הבא להכות ולהרוג ולבוז. **חרב על זרועו ועל עין ימינו** - הוא הרועה סכין של שחיטה נושא בידו לשחוט את השמנה והבריאה שנתן עין ימינו בהן לדעת מי העשירים לבוז ולגמור נכסיהם. **זרועו יבוש תיבש** - לעתיד לבא ונתתי נקמתי באדום (יחזקאל כ"ה, י"ד). והפותרים פותרים אותו בצדקיהו על שם ואת עיני צדקיהו עור (מלכים ב כ"ה, ז'). ואי איפשר לכוון הנני מקים רעה בארץ (זכריה י"א, ט"ז) בצדקיהו שכבר עבר לו זה שבעים שנה.

יום שישי // ב' ניסן

הילולת הרבי הרש"ב נ"ע

הומש - ששי פרשת ויקרא

(כז) {ששי} {פ} וְאִם־נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִשְׁגָגָה מֵעַם הָאָרֶץ בַּעֲשֹׂתָהּ אַחַת מִמִּצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא־תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁם:

וְאִם אֶנָשׁ חַד יְחוּב בְּשָׁלוּ מֵעַמָּא דְּאַרְעָא בְּמַעְבְּדֵיהּ חַד מִפִּקּוּדַיָּא דַּיְיָ דְּלָא כָשְׁרִין לְאִתְעֲבָדָא וְיחוּב.

(כח) אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נְקֵבָה עַל־חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא:

אוֹ אִתְיְדַע לֵיהּ חוֹבְתֵיהּ דְּחָב וְיַיְתֵי קוּרְבָּנֵיהּ צְפִירַת עִזֵּי שַׁלְמָא נוּקְבָּא עַל חוֹבְתֵיהּ דְּחָב.

(כט) וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֶת־הַחַטָּאת בִּמְקוֹם הָעֹלָה:

וְיִסְמוֹךְ יָת יְדֵיהּ עַל רֵישׁ חַטָּאתָא וְיִכּוֹס יָת חַטָּאתָא בְּאַתְרָא דַּעֲלָתָא.

(ל) וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל־קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ:

וְיִסַּב כָּהֲנָא מִדְּמָהּ בְּאֶצְבְּעֵיהּ וְיִתֵּין עַל קַרְנָת מַדְבְּחָא דַּעֲלָתָא וְיָת כָּל דְּמַהּ יִשְׁפּוֹךְ לִיסוֹדָא דְּמַדְבְּחָא.

(לא) וְאֶת־כָּל־חֶלְבָּהּ יָסִיר כַּאֲשֶׁר הוּסַר חֵלֶב מֵעַל זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן וְנִסְלַח לוֹ:

וְיָת כָּל תַּרְבַּהּ יַעֲדֵי כְּמָא דְּאִתְעֲדָא תְּרַב מֵעַל נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא וְיַסֵּיק כָּהֲנָא לְמַדְבְּחָא לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ וְיכַפַּר עֲלוֹהִי כָּהֲנָא וְיִשְׁתְּבֵיק לֵיהּ.

כאשר הוסר חלב מעל זבח השלמים - כאמורי עז האמור בשלמים (ויקרא ג':י"ד-ט"ו).

(לב) {פ} וְאִם־כֶּבֶשׂ יָבִיא קָרְבָּנוֹ לְחַטָּאת נְקֵבָה תְּמִימָה יְבִיאֶנָּה:

וְאִם אִמַּר יַיְתֵי קוּרְבָּנֵיהּ לְחַטָּאתָא נוּקְבָּא שַׁלְמָא יַיְתֵינַהּ.

(לג) וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֹתָהּ לְחַטָּאת בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת־הָעֹלָה:

וְיִסְמוֹךְ יָת יְדֵיהּ עַל רֵישׁ חַטָּאתָא וְיִכּוֹס יָתַהּ לְחַטָּאתָא בְּאַתְרָא דְּיִכּוֹס יָת עֲלָתָא.

ושחט אותה לחטאת - שתהא שחיטה לשם חטאת.

(לד) וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל־קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ:

וְיִסַּב כָּהֲנָא מִדְּמָא דְּחַטָּתָא בְּאֶצְבְּעֵיהּ וְיִתֵּין עַל קַרְנָת מַדְבְּחָא דַּעֲלָתָא וְיָת כָּל דְּמַהּ יִשְׁפּוֹךְ לְיסוֹדָא דְּמַדְבְּחָא.

(לה) וְאֶת־כָּל־חֶלְבָּהּ יָסִיר כַּאֲשֶׁר יוּסַר חֵלֶב־הַכֶּשֶׂב מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֹתָם הַמִּזְבֵּחָה עַל אִשֵּׁי יְ וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל־חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר־חָטָא וְנִסְלַח לוֹ:

וְיָת כָּל תַּרְבַּהּ יַעֲדֵי כְּמָא דְּמַתַּעְדָּא תְּרַב אִמַּר מִנְכְסַת קוּדְשַׁיָּא וְיַסֵּיק כָּהֲנָא יָתְהוֹן לְמַדְבְּחָא עַל קוּרְבָּנַיָּא דַּיְיָ וִיכַפַּר עֲלוֹהִי כָּהֲנָא עַל חוֹבְתֵּיהּ דְּחָב וְיִשְׁתְּבֵיק לֵיהּ.

כאשר הוסר חלב הכשב - שנתרבו אמורים באליה, אף חטאת כשהיא באה כשבה טעונה אליה עם האמורים. **אשי י"י** - על מדורות האש העשויות לשם, פואידא בלעז.

(א) {פ} וְנֶפֶשׁ כִּי־תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם־לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ:

וַאֲנָשׁ אֲרֵי יְחוּב וְיִשְׁמַע קָל מוֹמֵי וְהוּא סָהִיד אוֹ חָזָא אוֹ יְדַע אִם לָא יְחַוֵּי וִיקַבֵּיל חוֹבֵיהּ.

ושמעה קול אלה - בדבר שהוא עד בו, שהשביעוהו שבועה שאם יודע לו בעדות שיעיד לו.

(ב) אוֹ נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל־דָּבָר טָמֵא אוֹ בְנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה אוֹ בִּנְבֵלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בִּנְבֶלֶת שֶׁרֶץ טָמֵא וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא וְאָשֵׁם:

אוֹ אֲנָשׁ דְּיִקְרַב בְּכָל מִדְּעַם מְסָאַב אוֹ בְנִבְלַת חַיְתָא מְסָאַבְתָּא אוֹ בְנִבְלַת בְּעִירָא מְסָאֲבָא אוֹ בְּנִבְלַת רְחֵישׁ מְסָאַב וְיהֵי מְכוּסַּא מִנֵּיהּ וְהוּא מְסָאַב וְחָב.

או נפש אשר תגע בכל דבר וגו' - לאחר הטומאה הזו יאכל קדשים או יכנס למקדש שהוא דבר שזדונו כרת, במסכת שבועות (משנה שבועות ב', ד') נדרש כן. **ונעלם ממנו** - הטומאה. **ואשם** - באכילת קדש או ביאת מקדש.

(ג) אוֹ כִי יִגַּע בְּטֻמְאַת אָדָם לְכֹל טֻמְאָתוֹ אֲשֶׁר יִטְמָא בָּהּ וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדַע וְאָשֵׁם:

אוֹ אֲרֵי יִקְרַב בְּסוֹאֲבָת אֲנָשָׁא לְכֹל סְאוֹבְתֵּיהּ דְּיִסְתָּאַב בַּהּ וְיהֵי מְכוּסַּא מִנֵּיהּ וְהוּא יָדַע וְחָב.

בטומאת אדם - זה טומאת מת. **לכל טומאתו** - לרבות מגע זבים וזבות. **אשר יטמא** - לרבות הנוגע בבועל נדה. **בה** - לרבות נבלת עוף טהור. **ולא ידע** - ששכח הטומאה. **ואשם** - באכילת קדש או ביאת מקדש.

(ד) אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבַטֵּא בִשְׂפָתַיִם לְהָרַע| אוֹ לְהֵיטִיב לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא הָאָדָם בִּשְׁבֻעָה וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא־יָדַע וְאָשֵׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה:

אוֹ אֲנָשׁ אֲרֵי יְקַיֵּים לְפָרָשָׁא בְּשִׂפְוָן לְאַבְאָשָׁא אוֹ לְאֵיטָבָא לְכֹל דְּיִפָּרֵישׁ אֲנָשָׁא בְּקִיּוּם וְיהֵי מְכוּסַּא מִנֵּיהּ וְהוּא יְדַע וְחָב לַחֲדָא מֵאִלֵּין.

בשפתים - ולא בלב. **להרע** - לעצמו. **או להטיב** - לעצמו, כגון: אוכל ולא אוכל, אישן ולא אישן. **לכל אשר יבטא האדם בשבועה** - לרבות לשעבר. **ונעלם ממנו** - ועבר על

שבועתו. כל אלה בקרבן עולה ויורד המפורש כאן, אבל שבועה שיש בה כפירת ממון אינה בקרבן זה, אלא באשם.

(ה) וְהָיָה כִּי־יֶאְשַׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה וְהִתְוַדָּה אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ:

וִיהֵי אֲרֵי יְחוּב לַחֲדָא מֵאִלֵּין וְיוַדֵּי דְּחָב עֲלַהּ.

(ו) וְהֵבִיא אֶת־אֲשָׁמוֹ לַיי עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא נְקֵבָה מִן־הַצֹּאן כִּשְׂבָּה אוֹ־שְׂעִירַת עִזִּים לְחַטָּאת וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ:

וְיַיתֵי יָת אֲשָׁמֵיהּ לְקֳדָם יְיָ עַל חוֹבְתֵּיהּ דְּחָב נוּקְבָא מִן עָנָא אִמַּרְתָּא אוֹ צְפִירַת עִזֵּי לְחַטָּתָא וִיכַפַּר עֲלוֹהִי כָּהֲנָא מֵחוֹבְתֵּיהּ.

(ז) וְאִם־לֹא תַגִּיעַ יָדוֹ דֵּי שֶׂה וְהֵבִיא אֶת־אֲשָׁמוֹ אֲשֶׁר חָטָא שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ־שְׁנֵי בְנֵי־יוֹנָה לַייָ אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה:

וְאִם לָא תִמְטֵי יְדֵיהּ כְּמִסַּת סְיָא וְיַיתֵי יָת חוֹבְתֵּיהּ דְּחָב תְּרֵין שַׁפְנִינִין אוֹ תְּרֵין בְּנֵי יוֹנָה לְקֳדָם יְיָ חַד לְחַטָּתָא וְחַד לַעֲלָתָא.

(ח) וְהֵבִיא אֹתָם אֶל־הַכֹּהֵן וְהִקְרִיב אֶת־אֲשֶׁר לַחַטָּאת רִאשׁוֹנָה וּמָלַק אֶת־רֹאשׁוֹ מִמּוּל עָרְפּוֹ וְלֹא יַבְדִּיל:

וַיַיתֵי יָתְהוֹן לְוָת כָּהֲנָא וִיקָרֵיב יָת דְּלְחַטָּתָא קַדְמוּתָא וְיִמְלוֹק יָת רֵישֵׁיהּ מִקֳּבֵיל קְדָלֵיהּ וְלָא יַפְרֵישׁ.

והקריב את אשר לחטאת ראשונה - חטאת קודמת לעולה. למה הדבר דומה? לפרקליט שנכנס לרצות. ריצה פרקליט, נכנס דורון אחריו. **ולא יבדיל** - אינו מולק אלא סימן אחד. **עורף** - הוא גובה הראש המשפע לצד הצואר. **מול עורף** - מול הרואה את העורף, הוא אורך כל אחורי הצואר.

(ט) וְהִזָּה מִדַּם הַחַטָּאת עַל־קִיר הַמִּזְבֵּחַ וְהַנִּשְׁאָר בַּדָּם יִמָּצֶה אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ חַטָּאת הוּא:

וְיַדֵּי מִדְּמָא דְּחַטָּאתָא עַל כֹּתֶל מַדְבְּחָא וּדְיִשְׁתְּאַר בִּדְמָא יִתְמְצֵי לִיסוֹדָא דְּמַדְבְּחָא חַטָּתָא הוּא.

והזה מדם החטאת על קיר המזבח - בעולה - לא הטעין אלא מצוי, ובחטאת - הזאה ומצוי, אוחז בעוף ומתיז, והדם נתז והולך למזבח. **חטאת הוא** - לשמה כשירה, שלא לשמה פסולה.

(י) וְאֶת־הַשֵּׁנִי יַעֲשֶׂה עֹלָה כַּמִּשְׁפָּט וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר־חָטָא וְנִסְלַח לוֹ:

וְיָת תִּנְיָנָא יַעֲבֵיד עֲלָתָא כְּדַחְזֵי וִיכַפַּר עֲלוֹהִי כָּהֲנָא מֵחוֹבְתֵּיהּ דְּחָב וְיִשְׁתְּבֵיק לֵיהּ.

כמשפט - כדת האמורה בעולת העוף של נדבה בראש הפרשה.

תהלים - פרקים י'-י"ז

תניא - פרק ל"ה

והנה עם כל הנ"ל יובן היטב פסק ההלכה הערוכה בתלמוד ופוסקי' דהרהור לאו כדבור דמי ואם קרא ק"ש במחשבתו ובלבו לבד בכל כח כוונתו לא יצא ידי חובתו וצריך לחזור ולקרות וכן בברכת המזון דאורייתא ובשאר ברכות דרבנן ובתפל' ואם הוציא בשפתיו ולא כיון לבו יצא ידי חובתו בדיעבד ואין צריך לחזור לבד מפסוק ראשון של ק"ש וברכה ראשונה של תפלת שמונה עשרה וכדאי' [ברפ"ב דברכות] ע"כ מצות כוונה מכאן ואילך מצות קריאה וכו'. והיינו משום שהנשמה אינה צריכה תיקון לעצמה במצות רק להמשיך אור לתקן נפש החיונית והגוף ע"י אותיות הדבור שהנפש מדברת בה' מוצאות הפה וכן במצות מעשיות שהנפש עושה בשאר אברי הגוף: אך אעפ"כ אמרו תפלה או שאר ברכה בלא כוונה הן כגוף בלא נשמה פי' כי כמו שכל הברואים שבעוה"ז שיש להם גוף ונשמה שהם נפש כל חי ורוח כל בשר איש ונשמת כל אשר רוח חיים באפיו מכל בעלי חיים וה' מחיה את כולם ומהוה אותם מאין ליש תמיד באור וחיות שמשפיע בהם שגם הגוף החומרי ואפי' אבנים ועפר הדומם ממש יש בו אור וחיות ממנו ית' שלא יחזור להיות אין ואפס כשהיה ואעפ"כ אין ערך ודמיון כלל בין בחי' אור וחיו' המאיר בגוף לגבי בחי' אור וחיות המאיר בנשמה שהיא נפש כל חי:

לוח היום־יום

ב' ניסן

הילולא של כ"ק אאמו"ר [הרש"ב] נסתלק אור ליום א. ב ניסן שנת תר"ף בראסטאב. ושם מנוחתו כבוד [=קבורתו].

מאמר הראשון אשר אמרו ברבים, אחרי הסתלקות אביו: ביום השני של חג הסוכות תרמ"ג, ומתחיל "כתר יתנו לך כו'". מאמר - ברבים - האחרון בהיותו בעלמא דין [עולם הזה]: בסעודת פורים תר"ף, ומתחיל "ראשית גוים עמלק גו' קץ שם לחושך".

נ"ך יומי - זכריה פרק י"ב

(א) {פ} מַשָּׂא דְּבַר־יְיָ עַל־יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְיָ נֹטֵה שָׁמַיִם וְיֹסֵד אֶרֶץ וְיֹצֵר רוּחַ־אָדָם בְּקִרְבּוֹ:

משא דבר י"י - הוא גמר דבר זה שהתחיל לדבר בפורענותן של אוכלי ישראל עשו וכיוצא בו.

(ב) הִנֵּה אָנֹכִי שָׂם אֶת־יְרוּשָׁלַ֙͏ִם סַף־רַ֔עַל לְכָל־הָעַמִּ֖ים סָבִ֑יב וְגַ֗ם עַל־יְהוּדָה֙ יִהְיֶ֔ה בַּמָּצ֖וֹר עַל־יְרוּשָׁלָֽ͏ִם׃

סף רעל - כלי תרעלה כמו בדם אשר בסף (שמות י"ב, כ"ב) רעל לשון שִׁמַמון אוטם הלב והאברים מאין כח, כאדם המעוטף בשמלה כמו הברושים הרעלו (נחום ב', ד'), השירות והרעלות (ישעיהו ג', י"ט), ובלשון משנה שנינו: מדיות רעולות אונבלופמנטא בלעז. **וגם על יהודה** - יטילו הגוים, אשר תהיה במצור על ירושלים שיהו בית דוד מבפנים והאומות יצורו עליהם ויביאו גם בני יהודה על כרחם לצור על ירושלים כן תירגם יונתן.

(ג) וְהָיָ֣ה בַיּ֣וֹם־הַה֗וּא אֶשִּׂ֛ים אֶת־יְרוּשָׁלַ֙͏ִם אֶ֣בֶן מַעֲמָסָ֔ה לְכָל־הָעַמִּ֑ים כָּל־עֹמְסֶ֣יהָ שָׂרֹ֔וט יִסָּרֵ֥טוּ וְנֶאֶסְפ֛וּ עָלֶ֖יהָ כֹּ֣ל גּוֹיֵ֥י הָאָֽרֶץ׃

אבן מעמסה - אבן משאוי המוטלת על בני אדם מפי המושל לשאתה ולעומסה על כתיפם והיא כבידה מאד עד אשר כל עומסיה שרוט ישרטו.

(ד) בַּיּ֣וֹם הַה֗וּא נְאֻם־יְ אַכֶּ֛ה כָּל־סוּס֥ בַּתִּמָּהֹ֖ון וְרֹכְבֹ֑ו בַּשִּׁגָּעֹ֔ון וְעַל־בֵּ֣ית יְהוּדָ֔ה אֶפְקַ֖ח אֶת־עֵינַ֑י וְכָל֙ סוּס֣ הָעַמִּ֔ים אַכֶּ֖ה בַּעִוָּרֹֽון׃

אכה כל סוס - הצובאים שם בשגעון ואת רוכביהם בעורון אבל על בית יהודה שהם על כרחם מן הצובאים אפקח עיני להגין עליהם מן המכה הזאת.

(ה) וְאָמְר֥וּ אַלֻּפֵ֖י יְהוּדָ֑ה בְּלִבָּ֗ם אַמְצָ֤ה לִי֙ יֹשְׁבֵ֣י יְרוּשָׁלַ֔͏ִם בַּיְ֖ צְבָאֹ֥ות אֱלֹהֵיהֶֽם׃

ואמרו אלופי יהודה בלבם - כשיראו שאר הצובאים נגפים במכה זו והם ניצולים. **אמצה לי יושבי ירושלם וגו'** - יושבי ירושלים היודעים שעל כרחינו אנו באים עליהם אמצו לעזרתי בתפילתם בי"י אלהיהם.

(ו) בַּיּ֣וֹם הַה֗וּא אָשִׂ֙ים֙ אֶת־אַלֻּפֵ֣י יְהוּדָ֔ה כְּכִיּ֖וֹר אֵ֑שׁ בְּעֹצִ֣ים וּכְלַפִּ֔יד אֵ֖שׁ בְּעָמִ֑יר וְאָכְל֗וּ עַל־יָמִין֙ וְעַל־שְׂמֹ֔אול אֶת־כָּל־הָעַמִּ֖ים סָבִ֑יב וְיָשְׁבָ֣ה יְרוּשָׁלַ֙͏ִם עֹ֔וד תַּחְתֶּ֖יהָ בִּירוּשָׁלָֽ͏ִם׃

אשים את אלפי יהודה - ישובו וילחמו עם אותם שהביאום שם. **ככיור אש** - כמדורת אש גדולה, וכיור לשון כירים, כן חברו מנחם. **תחתיה** - במקומה.

(ז) וְהוֹשִׁ֣עַ יְ֠ אֶת־אָהֳלֵ֨י יְהוּדָ֤ה בָּרִאשֹׁנָה֙ לְמַ֣עַן לֹא־תִגְדַּ֔ל תִּפְאֶ֥רֶת בֵּית־דָּוִ֖יד וְתִפְאֶ֣רֶת יֹשֵׁ֣ב יְרוּשָׁלַ֑͏ִם עַל־יְהוּדָֽה׃

והושע י"י את אהלי יהודה בראשונה - בטרם יבואו בני ירושלים לצאת מן העיר לעזור אותם תהיה להם תשועה לשוב אל אהליהם ואל ביתם ואחרי כן תבא תשועה לבני העיר היא התשועה שנאמר בה ויצא י"י ונלחם (זכריה י"ד, ג'). **למען לא תגדל וגו'** - להתפאר עליהם ולומר לא נצלתם אלא בשבילינו.

(ח) בַּיּ֣וֹם הַה֗וּא יָגֵ֤ן יְ֙ בְּעַד֙ יוֹשֵׁ֣ב יְרוּשָׁלַ֔͏ִם וְהָיָ֤ה הַנִּכְשָׁל֙ בָּהֶ֔ם בַּיּ֥וֹם הַה֖וּא כְּדָוִ֑יד וּבֵ֤ית דָּוִיד֙ כֵּֽאלֹהִ֔ים כְּמַלְאַ֥ךְ יְ֖ לִפְנֵיהֶֽם׃

הנכשל בהם - החלש שבהם. **כאלהים** - כרברבין כמלאכים. **כמלאך י"י לפניהם** - יצלחון כמלאכא די"י קדמיהון.

(ט) וְהָיָ֣ה בַּיּ֔וֹם הַה֖וּא אֲבַקֵּ֣שׁ לְהַשְׁמִ֑יד אֶת־כָּל־הַגּוֹיִ֕ם הַבָּאִ֖ים עַל־יְרוּשָׁלַ֑͏ִם׃

אבקש להשמיד - אתעסק בהשמדתם ואדקדק בעונם. ורבותינו פירשוהו לזכות: אבקש בנוגני שלהם אם יש להם זכות אניחם ואם לאו אשמידם.

(י) וְשָׁפַכְתִּ֞י עַל־בֵּ֣ית דָּוִ֗יד וְעַל֙ יוֹשֵׁ֣ב יְרוּשָׁלַ֔͏ִם רֽוּחַ־חֵ֖ן וְתַחֲנוּנִ֑ים וְהִבִּ֣יטוּ אֵלַ֗י אֵ֚ת אֲשֶׁר־דָּקָ֣רוּ וְסָפְדוּ֩ עָלָ֨יו כִּמְסִ֤פֵד עַל־הַיָּחִיד֙ וְהָמֵ֣ר עָלָ֔יו כְּהָמֵ֖ר עַל־הַבְּכֽוֹר׃

רוח חן ותחנונים - שיעלו על רוחם להתחנן לפני והם יהיו לחן בעיניי. **רוח** - טַלַנְט. **והביטו אלי את אשר דקרו** - תירגם יונתן ויבעון מין קדמיי על דאטלטלו. **והביטו אלי** - להתאונן את אשר דקרו בהן האומות והרגו מהן בגלותם. **וספדו עליו** - על אותו הרג. **כמספד על היחיד** - כאשר יספוד איש על בן יחידו. ורבותינו פירשוהו על משיח בן יוסף שנהרג במסכת סוכה (בבלי סוכה נ"ב.).

(יא) בַּיּ֣וֹם הַה֗וּא יִגְדַּ֤ל הַמִּסְפֵּד֙ בִּירוּשָׁלַ֔͏ִם כְּמִסְפַּ֥ד הֲדַד־רִמּ֖וֹן בְּבִקְעַ֥ת מְגִדּֽוֹן׃

כמספד הדדרמון בבקעת מגדון - אין עניין הדדרמון בבקעת מגדון, אלא שני מספדות הן כמספדא דאחאב בר עמרי דקטל יתיה הדדרמון בר טברימון ברמות גלעד שנאמר: ותעבר הרנה במחנה (מלכים א כ"ב, ל"ו) והוא הספד וכמספדא דיאשיהו בר אמון דקטל יתיה פרעה חגירא בבקעת מגדון שנאמר שם: ויקונן ירמיהו וגו' ויאמרו כל השרים והשרות בקינותיהם וגו' (דברי הימים ב ל"ה, כ"ה).

(יב) וְסָפְדָ֣ה הָאָ֔רֶץ מִשְׁפָּח֥וֹת מִשְׁפָּח֖וֹת לְבָ֑ד מִשְׁפַּ֤חַת בֵּית־דָּוִיד֙ לְבָ֔ד וּנְשֵׁיהֶ֖ם לְבָֽד מִשְׁפַּ֤חַת בֵּית־נָתָן֙ לְבָ֔ד וּנְשֵׁיהֶ֖ם לְבָֽד׃

בית נתן - הנביא. ויש אומרים: נתן בן דוד, כמה שנאמר: שמוע ושובב ונתן ושלמה (שמואל ב ה', י"ד).

(יג) מִשְׁפַּחַת בֵּית־לֵוִי לְבָד וּנְשֵׁיהֶם לְבָד מִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי לְבָד וּנְשֵׁיהֶם לְבָד:

בית לוי - הכהנים והלוים. **משפחת השמעי** - שמוע בן דוד, כתחילה כלל הכתוב משפחת בית דוד (זכריה י״ב, י״ב) ואחר כך פרט כל אחת ואחת.

(יד) כֹּל הַמִּשְׁפָּחוֹת הַנִּשְׁאָרוֹת מִשְׁפָּחֹת מִשְׁפָּחֹת לְבָד וּנְשֵׁיהֶם לְבָד:

כל המשפחות הנשארות - לבית דוד. **ונשיהם לבד** - משום צניעות ולמה משפחות הכהונה והמלכות כדי להחזיר להם כתריהם כמו שנאמר בראש הספר אלה שני בני היצהר העומדים על אדון כל הארץ (זכריה ד׳, י״ד).

שבת קדש // ג' ניסן // פרשת ויקרא

חומש - שביעי פרשת ויקרא

(יא) {שביעי} {ס} וְאִם־לֹא֙ תַּשִּׂ֣יג יָדׇ֔ו לִשְׁתֵּ֥י תֹרִ֖ים אוֹ֑ לִשְׁנֵ֣י בְנֵי־יוֹנָ֗ה וְהֵבִ֤יא אֶת־קׇרְבָּנ֙וֹ֙ אֲשֶׁ֣ר חָטָ֔א עֲשִׂירִ֥ת הָאֵפָ֖ה סֹ֣לֶת לְחַטָּ֑את לֹא־יָשִׂ֤ים עָלֶ֙יהָ֙ שֶׁ֔מֶן וְלֹא־יִתֵּ֥ן עָלֶ֖יהָ לְבֹנָ֑ה כִּ֥י חַטָּ֖את הִֽוא׃

וְאִם לָא תַדְבִּיק יְדֵיהּ לְתַרִין שַׁפְנִינִין אוֹ לְתַרִין בְּנֵי יוֹנָה וְיַיְתֵי יָת קוּרְבָּנֵיהּ דְּחָב חַד מִן עַסָרָא בִּתְלָת סְאִין סוּלְתָּא לְחַטָּתָא לָא יְשַׁוֵּי עֲלַהּ מִשְׁחָא וְלָא יִתֵּין עֲלַהּ לְבוֹנְתָּא אֲרֵי חַטָּתָא הִיא.

חטאת היא - ואין בדין שיהא קרבנו מהדר.

(יב) וֶהֱבִיאָ֣הּ אֶל־הַכֹּהֵ֗ן וְקָמַ֤ץ הַכֹּהֵן֙ ׀ מִמֶּ֣נָּה מְלֹ֣א קֶמְצ֔וֹ אֶת־אַזְכָּרָתָ֖הּ וְהִקְטִ֣יר הַמִּזְבֵּ֑חָה עַ֚ל אִשֵּׁ֣י יְיָ֔ חַטָּ֥את הִֽוא׃

וְיַיְתֵינַהּ לְוָת כָּהֲנָא וְיִקְמוֹץ כָּהֲנָא מִנַּהּ מְלֵי קֻמְצֵיהּ יָת אַדְכָּרְתַּהּ וְיַסֵּיק לְמַדְבְּחָא עַל קוּרְבָּנַיָּא דַּייָ חַטָּתָא הִיא.

חטאת היא - נקמצה ונקטרה לשמה כשירה, שלא לשמה פסולה.

(יג) וְכִפֶּ֤ר עָלָיו֙ הַכֹּהֵ֔ן עַל־חַטָּאת֖וֹ אֲשֶׁר־חָטָ֣א מֵאַחַ֑ת מֵאֵלֶּ֣ה וְנִסְלַ֣ח לֽוֹ׃ וְהָיְתָ֥ה לַכֹּהֵ֖ן כַּמִּנְחָֽה׃

וִיכַפַּר עֲלוֹהִי כָּהֲנָא עַל חוֹבְתֵיהּ דְּחָב מֵחָדָא מֵאִלֵּין וְיִשְׁתְּבִיק לֵיהּ וּתְהֵי לְכָהֲנָא כְּמִנְחָתָא.

וכפר עליו הכהן על חטאתו אשר חטא - כאן שינה הכתוב, שהרי בעשירות ובדלות נאמר: מחטאתו (ויקרא ה', ו',י'), וכאן בדלי דלות נאמר: על חטאתו. דקדקו רבותינו (כריתות כ"ז:): מכאן שאם חטא כשהוא עשיר והפריש מעות לכשבה או שעירה, והעני, יביא ממקצתן שתי תורים. הפריש מעות לשתי תורים והעני, יביא ממקצתן עשירית האיפה. הפריש מעות לעשירית האיפה, והעשיר, יוסיף עליהם ויביא קרבן עשיר. לכך נאמר: על חטאתו. **מאחת** - מהשלוש כפרות האמורות בעניין: או בעשירות, או בדלות, או בדלי דלות. ומה תלמוד לומר? שיכול החמורים שבהן יהו ככשבה ושעירה, והקלין יהו בעוף, והקלין שבקלין יהו בעשירית האיפה? תלמוד לומר: מאחת מאלה - להשוות קלים לחמורים לכשבה, אם השיגה ידם, ואת החמורים לקלים לעשירית האיפה, בדלי דלות. **והייתה לכהן כמנחה** - ללמד על מנחת חוטא שיהו שיריה נאכלים, זהו לפי פשוטו. ורבותינו דרשו: והייתה לכהן כמנחה - ואם חוטא זה כהן הוא, תהי לו כשאר מנחות נדבת כהן, שהיא בכליל תהיה לא תאכל (ויקרא ו', ט"ז).

(יד) {ס} וַיְדַבֵּ֥ר יְיָ אֶל־מֹשֶׁ֖ה לֵאמֹֽר׃

ומַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר.

(טו) נֶ֚פֶשׁ כִּֽי־תִמְעֹ֣ל מַ֔עַל וְחָטְאָ֖ה בִּשְׁגָגָ֑ה מִקׇּדְשֵׁ֥י יְיָ֛ וְהֵבִיא֩ אֶת־אֲשָׁמ֨וֹ לַיְיָ֜ אַ֣יִל תָּמִ֗ים מִן־הַצֹּאן֮ בְּעֶרְכְּךָ֣ כֶּֽסֶף־שְׁקָלִ֗ים בְּשֶׁ֙קֶל־הַקֹּ֔דֶשׁ לְאָשָֽׁם׃

אֱנָשׁ אֲרֵי יְשַׁקַּר שְׁקַר וְיחוּב בְּשָׁלוּ מְקוּדְשַׁיָּא דַּיְיָ וְיֵיתֵי יָת אֲשָׁמֵיהּ לְקֻדָּם יְיָ דְּכַר שְׁלִים מִן עָנָא בְּפוּרְסָנֵיהּ כְּסַף סְלְעִין בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא לַאֲשָׁמָא.

כי תמעול מעל - אין מעילה בכל מקום אלא שנוי, וכן הוא אומר: וימעלו באלהי אבותיהם ויזנו אחרי אלהי עמי הארץ (דברי הימים א ה', כ"ה), וכן הוא אומר בסוטה: ומעלה בו מעל (במדבר ה', י"ב). **וחטאה בשגגה מקדשי י"י** - שנהנה מן הקדש, והיכן הוזהר? נאמר כאן: חטא, ונאמר "חטא" בתרומה - לא ישאו עליו חטא (ויקרא כ"ב, ט'), מה להלן הזהיר, אף כאן הזהיר. אי מה להלן לא הזהיר אלא על האוכל, אף כאן לא הזהיר אלא על האוכל? תלמוד לומר: תמעול מעל - רבה. **קדשי י"י** - המיוחדים לשם, יצאו קדשים קלים. **איל** - לשון קשה, כמו: ואת אילי הארץ (יחזקאל י"ז, י"ג), אף כאן קשה, בן שתי שנים. **בערכך כסף שקלים** - שיהא שוה שתי סלעים.

(טז) וְאֵת אֲשֶׁר־חָטָא מִן־הַקֹּדֶשׁ יְשַׁלֵּם וְאֶת־חֲמִישִׁתוֹ יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אֹתוֹ לַכֹּהֵן וְהַכֹּהֵן יְכַפֵּר עָלָיו בְּאֵיל הָאָשָׁם וְנִסְלַח לוֹ:

וְיָת דְּחָב מִן קוּדְשָׁא יְשַׁלֵּים וְיָת חוּמְשֵׁיהּ יוֹסֵיף עֲלוֹהִי וְיִתֵּין יָתֵיהּ לְכָהֲנָא וְכָהֲנָא יְכַפַּר עֲלוֹהִי בְּדִכְרָא דַּאֲשָׁמָא וְיִשְׁתְּבֵיק לֵיהּ.

ואת אשר חטא מן הקדש ישלם - קרן וחמש להקדש.

(יז) {פ} וְאִם־נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְעָשְׂתָה אַחַת מִכָּל־מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְלֹא־יָדַע וְאָשֵׁם וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ:

וְאִם אֱנָשׁ אֲרֵי יְחוּב וְיַעֲבֵיד חַד מִכָּל פִּקּוֹדַיָּא דַּיְיָ דְּלָא כָשְׁרִין לְאִתְעֲבָדָא וְלָא יְדַע וְחָב וְיקַבֵּיל חוֹבֵיהּ.

ולא ידע ואשם והביא - העניין הזה מדבר במי שבא ספק כרת לידו, ולא ידע אם עבר עליו אם לאו. כגון: חלב ושומן לפניו, כסבור שניהם היתר ואכל האחת. אמרו לו: אחת של חלב היתה שם, ולא ידע אם זו של חלב. הרי זה מביא אשם תלוי, ומגין עליו כל זמן שלא יוודע לו שודאי חטא. ואם יודע לו לאחר זמן, יביא חטאת. **ולא ידע ואשם ונשא עונו** - ר' יוסי הגלילי אומר: הרי הכתוב ענש את מי שלא ידע, על אחת כמה וכמה יעניש את מי שידע. ר' יוסי אומר: אם נפשך לידע מתן שכרן של צדיקים, צא ולמד מאדם הקדמוני שלא נצטוה אלא על מצות לא תעשה ועבר עליה, ראה כמה מיתות נקנסו לו ולדורותיו. וכי איזו מדה מרבה, של טובה או של פורענות, הוי אומר מדת הטוב. אם מדת פורענות מעוטה, ראה כמה מיתות נקנסו לו ולדורותיו, מדת הטוב מרובה, היושב לו מן הפיגולים ומן הנותרות והמתענה ביום הכפורים על אחת כמה וכמה שזכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות. ר' עקיבא אומר: הרי אומר: על פי שנים עדים או שלשה עדים (דברים י"ז, ו') - אם מתקיימת עדות בשנים למה פרט הכתוב שלשה? אלא להביא שלישי ולהחמיר עליו כאלו הועיל, ולעשות דינו לעניין עונש והזמה כיוצא באלו. אם כן ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה, על אחת כמה וכמה שישלם שכר טוב לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה. ר' אלעזר בן עזריה אומר: הרי הוא אומר: כי תקצור קצירך בשדך ושכחת {וגו'} למען יברכך וגו' (דברים כ"ד, י"ט) - קבע הקדוש ברוך הוא ברכה למי שבאת על ידו מצוה בלא ידע. אמור מעתה היתה הסלע צרורה בכנפו ונפלה הימנו, ומצאה העני ונתפרנס בה, הרי הכתוב קובע לו ברכה.

(יח) וְהֵבִיא אַיִל תָּמִים מִן־הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ לְאָשָׁם אֶל־הַכֹּהֵן וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל שִׁגְגָתוֹ אֲשֶׁר־שָׁגָג וְהוּא לֹא־יָדָע וְנִסְלַח לוֹ:

וְיַיְתֵי דְּכַר שְׁלִים מִן עָנָא בְּפֵרָסָנֵיהּ לַאֲשָׁמָא לְוָת כָּהֲנָא וִיכַפַּר עֲלוֹהִי כָּהֲנָא עַל שָׁלוּתֵיהּ דְּאִשְׁתְּלִי וְהוּא לָא יְדַע וְיִשְׁתְּבֵיק לֵיהּ.

בערכך לאשם - בערכך האמור למעלה.

אשר שגג והוא לא ידע - הא אם ידע לאחר זמן, לא נתכפר לו באשם זה עד שיביא חטאת. הא למה זה דומה? לעגלה ערופה שנתערפה ואחר כך נמצא ההורג, הרי זה יהרג.

(יט) אָשָׁם הוּא אָשֹׁם אָשַׁם לַיי:

אֲשָׁמָא הוּא עַל חוֹבְתֵיהּ דְּחָב אֲשָׁמָא יְקָרֵיב קֳדָם יְיָ.

אשם הוא אשם אשם - הראשון כלו קמץ, שהוא שם דבר, והאחרון חציו קמץ וחציו פתח, שהוא לשון פעל. ואם תאמר מקרא שלא לצורך הוא, כבר נדרש הוא בתורת כהנים (ספרא ויקרא ה':י"ט): אשם אשם - להביא אשם שפחה חרופה שיהא איל בן שתי שנים. יכול שאני מרבה אשם נזיר ואשם מצורע, תלמוד לומר: הוא.

(כ) {פ} וַיְדַבֵּר יי אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

ומַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר.

(כא) נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מַעַל בַּיי וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ־בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגָזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת־עֲמִיתוֹ:

אֱנָשׁ אֲרֵי יְחוּב וְיִשְׁקַר שְׁקַר קֳדָם יְיָ וְיכַדֵּיב בְּחַבְרֵיהּ בְּפֵקְדָנָא אוֹ בְּשׁוּתָּפוּת יְדָא אוֹ בְּגָזֵילָא אוֹ עֲשַׁק יָת חַבְרֵיהּ.

נפש כי תחטא - אמר ר' עקיבא: מה תלמוד לומר ומעלה מעל בי"י? לפי שכל המלוה והלוה והנושא והנותן אינו עושה אלא בעדים ובשטר, לפיכך בזמן שהוא מכחש, מכחש בעדים ובשטר. אבל המפקיד אצל חבירו ואינו רוצה שתדע בו נשמה, אלא שלישי שביניהם, לפיכך כשהוא מכחש, מכחש בשלישי שביניהם. **בתשומת יד -** ששם בידו ממון, להתעסק בו ובמלוה. **או בגזל -** שגזל מידו כלום. **או עשק -** הוא שכר שכיר.

(כב) אוֹ־מָצָא אֲבֵדָה וְכִחֵשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל־שֶׁקֶר עַל־אַחַת מִכֹּל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה הָאָדָם לַחֲטֹא בָהֶנָּה:

אוֹ אַשְׁכַּח אֲבֵידְתָא וְכַדֵּיב בַּהּ וְאִשְׁתְּבַע עַל שִׁקְרָא עַל חֲדָא מִכֹּל דְּיַעֲבֵיד אֱנָשָׁא לְמִחַב בְּהוֹן.

וכחש בה - שכפר על אחת מכל אשר יעשה האדם לחטוא בהנה, ולישבע על שקר בכפירת ממון.

(כג) וְהָיָה כִּי־יֶחֱטָא וְאָשֵׁם וְהֵשִׁיב אֶת־הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל אוֹ אֶת־הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק אוֹ אֶת־הַפִּקָּדוֹן אֲשֶׁר הָפְקַד אִתּוֹ אוֹ אֶת־הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא:

וְיהֵי אֲרֵי יְחֵטֵי וְיחוּב וְיָתִיב יָת גְּוֵילָא דִּגְזַל אוֹ יָת עוּשְׁקָא דַּעֲשַׁק אוֹ יָת פִּקְדוֹנָא דְּאִתַּפְקַד לְוָתֵיהּ אוֹ יָת אֲבֵידְתָּא דְּאַשְׁכַּח.

כי יחטא ואשם - כשיכיר בעצמו לשוב בתשובה, ולדעת ולהודות כי חטא ואשם.

(כד) {מפטיר} אוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר־יִשָּׁבַע עָלָיו֙ לַשֶּׁ֔קֶר וְשִׁלַּ֥ם אֹת֛וֹ בְּרֹאשׁ֖וֹ וַחֲמִשִׁתָ֣יו יֹסֵ֑ף עָלָיו֙ לַאֲשֶׁ֣ר הֽוּא־ל֔וֹ יִתְּנֶ֖נּוּ בְּי֥וֹם אַשְׁמָתֽוֹ׃

אוֹ מִפּוֹלָא דְּיִשְׁתְּבַע עֲלוֹהִי לְשִׁקְרָא וִישַׁלֵּים יָתֵיהּ בְּרֵישֵׁיהּ וְחֻמְשׁוֹהִי יוֹסִיף עֲלוֹהִי לְדְהוּא דִּילֵיהּ יִתְּנִנֵּיהּ בְּיוֹמָא דְּחוֹבְתֵיהּ.

בראשו - הוא הקרן ראש הממון. **לאשר הוא לו** - למי שהממון שלו. (סיום) חסלת ויקרא.

(כה) וְאֶת־אֲשָׁמ֖וֹ יָבִ֣יא לַיי אַ֤יִל תָּמִים֙ מִן־הַצֹּ֔אן בְּעֶרְכְּךָ֥ לְאָשָׁ֖ם אֶל־הַכֹּהֵֽן׃

וְיָת אֲשָׁמֵיהּ יַיְתֵי לְקֳדָם יְיָ דִּכַר שְׁלִים מִן עָנָא בְּפֵרָסָנֵיהּ לַאֲשָׁמָא לְוָת כָּהֲנָא.

(כו) וְכִפֶּ֥ר עָלָ֛יו הַכֹּהֵ֖ן לִפְנֵ֣י יְיָ֑ וְנִסְלַ֥ח לֽוֹ עַל־אַחַ֛ת מִכֹּ֥ל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂ֖ה לְאַשְׁמָ֥ה בָֽהּ׃

וִיכַפַּר עֲלוֹהִי כָּהֲנָא קֳדָם יְיָ וְיִשְׁתְּבֵיק לֵיהּ עַל חֲדָא מִכֹּל דְּיַעֲבֵיד לִמְחָב בַּהּ.

תהלים - פרק י"ח-כ"ב

תניא - פרק ל"ה

ואף שבשניהם אור אחד שוה בבחי' הסתר פנים ולבושי' שוים שהאור מסתתר ומתעלם ומתלבש בו כי שניהם הם מעוה"ז שבכללותו מסתתר בשוה האור והחיות שמרוח פיו ית' בבחי' הסתר פנים וירידת המדרגות בהשתלשלות העולמות ממדרגה למדרגה בצמצומים רבים ועצומים עד שנתלבש בקליפת נוגה להחיות כללות עוה"ז החומרי דהיינו כל דברים המותרים והטהורים שבעולם הזה וממנה ועל ידה מושפעים דברים הטמאים כי היא בחי' ממוצעת כנ"ל אעפ"כ ההארה שהיא המשכת החיות אשר ה' מאיר ומחיה דרך לבוש זה אינה שוה בכולן בבחי' צמצום והתפשטות

לוח היום־יום

ג' ניסן

משיעורי [התורה הקבועים של] אאמו"ר [הרש"ב]: בכל יום פרשה חומש עם פירש"י. אמירת תנ"ך בעל- פה: קאפיטל [=פרק] אחד מתורה וכן מנביאים וכן מכתובים. פרק אחד משניות, שיעור גמרא לעיוני ב' דפים לשבוע, שיעור למיגרס [= ללא עיון והתעמקות מיוחדים] ד' דפים ליום, שיעור בירושלמי. גם שיעור - לא בכל יום - בפוסקים. במשך השנה היה מסיים כל המדרש - רבה: לווה [=משאיר 'חוב'] בסדרות הארוכות ופורע [=משלים החובות..] בקצרות.

נ״ך יומי – זכריה פרק י״ג

(א) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מָקוֹר נִפְתָּח לְבֵית דָּוִיד וּלְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִָם לְחַטַּאת וּלְנִדָּה:

לחטאת ולנדה - ולאדיותא וכן תירג׳ יונתן אשבוק לחוביהון כמה דמדכן במי אדיותא ובקטם תורתא דחטאתא באפר חטאת.

(ב) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם| יְ צְבָאוֹת אַכְרִית אֶת־שְׁמוֹת הָעֲצַבִּים מִן־הָאָרֶץ וְלֹא יִזָּכְרוּ עוֹד וְגַם אֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת־רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר מִן־הָאָרֶץ:

וגם את הנביאים - נביי שקרא. **רוח הטומאה** - יצר הרע.

(ג) וְהָיָה כִּי־יִנָּבֵא אִישׁ עוֹד וְאָמְרוּ אֵלָיו אָבִיו וְאִמּוֹ יְלִדָיו לֹא תִחְיֶה כִּי שֶׁקֶר דִּבַּרְתָּ בְּשֵׁם יְהוָה וּדְקָרֻהוּ אָבִיהוּ וְאִמּוֹ יְלִדָיו בְּהִנָּבְאוֹ: (ד) וְהָיָה| בַּיּוֹם הַהוּא יֵבֹשׁוּ הַנְּבִיאִים אִישׁ מֵחֶזְיֹנוֹ בְּהִנָּבְאֹתָו וְלֹא יִלְבְּשׁוּ אַדֶּרֶת שֵׂעָר לְמַעַן כַּחֵשׁ:

אדרת שער - כן דרך מסיתים ומדיחים מתעטפים בטליתם כאילו הם אנשים צדיקים למען יקובלו דברי כחשיהם.

(ה) וְאָמַר לֹא נָבִיא אָנֹכִי אִישׁ־עֹבֵד אֲדָמָה אָנֹכִי כִּי אָדָם הִקְנָנִי מִנְּעוּרָי:

כי אדם הקנני - פתר בו מנחם לשון מקנה צאן ובקר. **כי אדם** - כשאר כל האדם שאינו עסוק בנבואות הפקידני מנעוריי לשמור מקנהו.

(ו) וְאָמַר אֵלָיו מָה הַמַּכּוֹת הָאֵלֶּה בֵּין יָדֶיךָ וְאָמַר אֲשֶׁר הֻכֵּיתִי בֵּית מְאַהֲבָי:

בין ידיך - בין כתיפיך שם מלקין את עוברי עבירה. **בית מאהבי** - אשר אהבוני והוכיחוני לדרך הישרה.

(ז) {פ} חֶרֶב עוּרִי עַל־רֹעִי וְעַל־גֶּבֶר עֲמִיתִי נְאֻם יְ צְבָאוֹת הַךְ אֶת־הָרֹעֶה וּתְפוּצֶיןָ הַצֹּאן וַהֲשִׁבֹתִי יָדִי עַל־הַצְּעָרִים:

חרב עורי על רועי - על עשו שהפקדתיו על צאן גלותי. **ועל גבר עמיתי** - שחברתיו אלי לשמור את צאני כמוני. **הך את הרועה** - את מלך רומי הרשעה. **ותפוצינה הצאן** - שכבושה תחת ידיו. ויונתן תירגם ותפוצנה הצאן - ויתבדרון שלטוניא. ותירגם על הצְעָרים - ממונים שלהם השניים להם. **והשיבותי ידי** - ואשנה מכתי שנית. **על הצערים** - על השלטונים הצעירים מן המלכים. וכן תירגם יונתן המקרא הזה באומות: חרבא אתגלי על מלכא ועל שלטוניא חבריה דכוותיה דדמי ליה אמר י״י צבאות קטול ית מלכא ויתבדרון שלטוניא. אין לשון התרגום הזה נופל על ישראל שלא מצינו בתרגום המקרא שלטונין בישראל אלא מלך ושרים ותרגום שלהם רברבין.

(ח) וְהָיָה בְּכָל־הָאָרֶץ נְאֻם־יְ פִּי־שְׁנַיִם בָּהּ יִכָּרֵתוּ יִגְוָעוּ וְהַשְּׁלִשִׁית יִוָּתֵר בָּהּ:

והשלישית יותר בה - יתגיירו ויחיו.

(ט) וְהֵבֵאתִי אֶת־הַשְּׁלִשִׁית בָּאֵשׁ וּצְרַפְתִּים כִּצְרֹף אֶת־הַכֶּסֶף וּבְחַנְתִּים כִּבְחֹן אֶת־הַזָּהָב הוּא יִקְרָא בִשְׁמִי וַאֲנִי אֶעֱנֶה אֹתוֹ אָמַרְתִּי עַמִּי הוּא וְהוּא יֹאמַר יְיָ אֱלֹהָי:

והבאתי את השלישית באש - ואעיל ית תליתא בעקא הא בכור דאשא שיסבלו וישאו מקצת הגרים בצרת חבלו של משיח ובמלחמת גוג ומגוג עם ישראל ומשם יבחנו כי גירי אמת הם כי הרבה מן המתייהדים תחילה ישובו לסורם ויתחברו עם גוג כמו שמצינו בהגדה. **והוא יאמר י״י** - כשיתפלל יתפלל לי״י ולא לאלהיו הראשון.

פרק משנה שבועי – פרשת ויקרא

זבחים פרק ה'

(א) אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן שֶׁל זְבָחִים, קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן, פַּר וְשָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן, וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן, וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל בֵּין הַבַּדִּים וְעַל הַפָּרֹכֶת וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב. מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכֶּבֶת. שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן. אִם לֹא נָתַן, לֹא עִכֵּב.

אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן שֶׁל זְבָחִים, קָדְשֵׁי קָדָשִׁים. עוֹלוֹת חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת. **שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן.** עוֹלָה, בְּהֶדְיָא כְּתִיב בֵּיהּ: וְשָׁחַט אוֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפוֹנָה (ויקרא א', י"א). חַטָּאת, כְּתִיב בֵּיהּ: בִּמְקוֹם אֲשֶׁר תִּשָּׁחֵט הָעוֹלָה תִּשָּׁחֵט הַחַטָּאת (ויקרא ו', י"ח). אָשָׁם, כְּתִיב בֵּיהּ: בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחֲטוּ אֶת הָעוֹלָה יִשְׁחֲטוּ אֶת הָאָשָׁם (ויקרא ז', ב'). **שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן.** וְהָא דְּלָא תָּנֵי הָכָא וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן, אַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ קַבָּלַת דָּמָן בַּצָּפוֹן בִּמְקוֹם שְׁחִיטָה, דְּסָמוּךְ לַשְּׁחִיטָה כְּתִיב וְלָקַח מִדַּם הַפָּר, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּאִיכָּא אֲשָׁמוֹ שֶׁל מְצֹרָע שֶׁהַכֹּהֵן הָיָה מְקַבֵּל מִקְצָת דָּמוֹ בְּכַפּוֹ, דִּכְתִיב: וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הָאָשָׁם וְנָתַן (ויקרא י"ד, י"ד), מַה נְּתִינָה בְּעַצְמוֹ שֶׁל כֹּהֵן, בְּאֶצְבָּעוֹ, אַף לְקִיחָה בְּעַצְמוֹ שֶׁל כֹּהֵן, מִשּׁוּם הָכִי לֹא כָּתַב הָכָא וְקִבּוּל דָּמָן, שֶׁאֵין קִבּוּל דָּמָן שָׁוֶה. וּמִשּׁוּם דְּלֹא סַגִּי לֵיהּ בְּלֹא קַבָּלַת כְּלִי, שֶׁלְּאַחַר שֶׁקִּבֵּל כֹּהֵן אֶחָד לְמִקְצָת דָּם בְּיָדוֹ הָיָה כֹּהֵן אַחֵר מְקַבֵּל הַדָּם בַּכְּלִי, מִשּׁוּם הָכִי הָדַר תָּנֵי בְּהֶדְיָא אֲשָׁם מְצֹרָע אָשָׁם תָּלוּי שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן. **פַּר וְשָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים.** אַף עַל גַּב דְּצָפוֹן בְּעוֹלָה הוּא דִּכְתִיב, הִקְדִּים תַּנָּא לְחַטָּאוֹת בָּרִישָׁא, דְּאֵידֵי דְּאָתְיָא מִדְּרָשָׁא חֲבִיבָא לֵיהּ. וְחַטָּאוֹת פְּנִימִיּוֹת אֵידֵי דְּנִכְנַס דָּמָן לִפְנֵי וְלִפְנִים חֲבִיבָא לֵיהּ וְאַקְדְּמִינְהוּ לִשְׁאָר חַטָּאוֹת. וְאִינְהוּ נַמִּי שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן, דִּכְתִיב: וְשָׁחַט אֶת הַחַטָּאת בִּמְקוֹם הָעוֹלָה (ויקרא ד', כ"ט), וּקְרָא יְתֵרָא הוּא, דְּהָא כְּתִיב בִּמְקוֹם אֲשֶׁר תִּשָּׁחֵט הָעוֹלָה תִּשָּׁחֵט הַחַטָּאת, אֶלָּא זֶה בָּנָה אָב לְכָל הַחַטָּאוֹת שֶׁיִּהוּ טְעוּנוֹת צָפוֹן. **וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת.** דִּכְתִיב בְּעוֹלַת סִינַי: וַיִּשָּׁם בָּאַגָּנֹת (שמות כ"ד, ו'), וּמְמֵּנּוּ לָמְדוּ כָּל הַזְּבָחִים לִהְיוֹת טְעוּנִים כְּלִי. **הַזָּיָה עַל בֵּין הַבַּדִּים.** עוֹמֶד בֵּין שְׁנֵי בַדֵּי אָרוֹן וּמַזֶּה אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה כְּנֶגֶד עָבְיָהּ שֶׁל כַּפֹּרֶת, וְלֹא הָיוּ נוֹגְעִים בָּהּ. **וְעַל הַפָּרֹכֶת.** דִּכְתִיב: וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד (ויקרא ט"ז, ט"ז). **וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב.** כְּדִכְתִיב וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ. בְּסֵדֶר עֲבוֹדַת יוֹם הַכִּפּוּרִים בְּפָרָשַׁת אַחֲרֵי מוֹת. **מַתָּנָה אַחַת מְעַכֶּבֶת.** כְּדַאֲמַרַן בְּפֶרֶק בֵּית שַׁמַּאי [דף לו] דִּבְפַר הֶעְלֵם דָּבָר כְּתִיב וְעָשָׂה לַפָּר כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְפַר הַחַטָּאת כֵּן יַעֲשֶׂה לוֹ, וּקְרָא יְתֵרָא הוּא, לְעַכֵּב שֶׁאִם חִסַּר אַחַת מִן הַמַּתָּנוֹת לֹא כִּפֵּר. וְדָרְשִׁינַן וְעָשָׂה לַפָּר, זֶה פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים, דִּבְדִידֵיהּ נַמִּי מַתָּנָה אַחַת מְעַכֶּבֶת כְּמוֹ פַּר הֶעְלֵם דָּבָר. **שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי.** כְּדִכְתִיב: אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעוֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד (ויקרא ד', י"ח), וְאֹהֶל מוֹעֵד לְמַעֲרָבוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן הָיָה. **אִם לֹא נָתַן.** שְׁיָרֵי הַדָּם לַיְסוֹד, לֹא עִכֵּב הַכַּפָּרָה. דְּבָתַר הַזָּאוֹת וּמַתַּן דָּמִים לִפְנִים כְּתִיב: וְכִלָּה מְכַפֵּר אֶת הַקֹּדֶשׁ (ויקרא ט"ז, כ'), דְּמַשְׁמַע שֶׁכִּבֶּר שֶׁלְּמוּ כָּל הַכַּפָּרוֹת כֻּלָּן.

(ב) פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן, וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן, וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל הַפָּרֹכֶת וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב. מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכֶּבֶת. שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן. אִם לֹא נָתַן, לֹא עִכֵּב. אֵלּוּ וָאֵלּוּ נִשְׂרָפִין בְּבֵית הַדֶּשֶׁן.

פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים. פַּר הֶעְלֵם וּפַר כֹּהֵן מָשִׁיחַ, שֶׁאֵין נֶאֱכָלִים לַכֹּהֲנִים אֶלָּא נִשְׂרָפִים חוּץ לִירוּשָׁלַיִם. **וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים.** שְׂעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה. שֶׁהֶקְשׁוּ לְפַר הֶעְלֵם לְכָל דִּבְרֵיהֶם. **הַדָּיָה עַל הַפָּרֹכֶת.** שֶׁבַע הַדָּיוֹת עַל הַפָּרֹכֶת. אֲבָל בֵּין הַבַּדִּים לֹא כְתִיב בְּהוּ הַדָּיָה כְּמוֹ בְּפַר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים דִּכְתִיב בֵּיהּ: וְהִזָּה בְּאֶצְבָּעוֹ עַל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת (ויקרא ט"ז, י"ד). **אֵלּוּ וְאֵלּוּ.** שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים וּשְׂאָר הַנִּשְׂרָפִים. **נִשְׂרָפִים בְּבֵית הַדֶּשֶׁן.** לִמְקוֹם שֶׁמּוֹצִיאִים שָׁם אֶת הַדֶּשֶׁן שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, דִּכְתִיב בֵּיהּ: וְהוֹצִיא אֶת הַדֶּשֶׁן אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה (ויקרא ו', ד'). וּבְפָרִים הַנִּשְׂרָפִים כְּתִיב: אֶל שֶׁפֶךְ הַדֶּשֶׁן יִשָּׂרֵף (ויקרא ד', י"ב).

(ג) חַטֹּאוֹת הַצִּבּוּר וְהַיָּחִיד. אֵלּוּ הֵן חַטֹּאוֹת הַצִּבּוּר, שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים וְשֶׁל מוֹעֲדוֹת, שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן, וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן, וְדָמָן טָעוּן אַרְבַּע מַתָּנוֹת עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת. כֵּיצַד. עָלָה בַכֶּבֶשׁ וּפָנָה לַסּוֹבֵב, וּבָא לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, מִזְרָחִית צְפוֹנִית, צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית. שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד דְּרוֹמִי. וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים לִזְכְרֵי כְהֻנָּה בְּכָל מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת.

אֵלּוּ הֵן חַטֹּאוֹת הַצִּבּוּר. שָׁאנוּ צְרִיכִין לְהַזְכִּירָם, שֶׁהֲרֵי הַפְּנִימִיּוֹת כְּבָר נִשְׁנוּ. **שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים וְשֶׁל מוֹעֲדוֹת.** שֶׁהֵן עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן. **שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן.** שֶׁהֲרֵי לָמַדְנוּ בְּבִנְיָן אָב לְכָל הַחַטָּאוֹת שֶׁהֵן טְעוּנוֹת צָפוֹן. **עָלָה בַכֶּבֶשׁ וּפָנָה לַסּוֹבֵב.** מִפְּנֵי שֶׁדָּמָהּ נִתָּן עַל הַקְּרָנוֹת וּבְאֶצְבַּע, צָרִיךְ לַעֲמוֹד עַל גַּבֵּי סוֹבֵב. אֲבָל בְּכָל שְׁאָר הַדָּמִים שֶׁהֵן הַנִּתָּחִים מִן הַחוּט וּלְמַטָּה, עוֹמֵד עַל הָרִצְפָּה אֵצֶל זָוִית הַמִּזְבֵּחַ וְזוֹרֵק מִן הַכְּלִי, וְכָל מָקוֹם שֶׁיַּגִּיעַ לַמִּזְבֵּחַ כָּשֵׁר. **וּבָא לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית.** שֶׁבָּהּ הוּא פּוֹגֵעַ רִאשׁוֹן, כִּדְקַיְמָא לָן [יוֹמָא דַּף טו] כָּל פִּנּוֹת שֶׁאַתָּה פּוֹנֶה לֹא יִהְיוּ אֶלָּא דֶּרֶךְ יָמִין, וְהַכֶּבֶשׁ בַּדָּרוֹם, וּכְשֶׁעוֹלֶה בּוֹ וּפָנָיו לַמִּזְבֵּחַ נִמְצָא יְמִינוֹ לַמִּזְרָח, וּפוֹנֶה לִימִינוֹ לַמִּזְרָח וּבָא לוֹ לְאוֹתָהּ הַקֶּרֶן, וְהוֹלֵךְ וּמַקִּיף בַּסּוֹבֵב דֶּרֶךְ יָמִין וּפָנָיו לַמִּזְבֵּחַ מִן הַדָּרוֹם לַמִּזְרָח וּמִמִּזְרָח לַצָּפוֹן וּמִצָּפוֹן לַמַּעֲרָב דְּהַיְנוּ דֶּרֶךְ יָמִין. וְאַמָּה עַל אַמָּה בְּרוּם אַמָּה הַנָּתוּן בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ בְּכָל זָוִית וְזָוִית שֶׁבָּהּ, קָרוּי קֶרֶן. **עַל יְסוֹד דְּרוֹמִית.** דְּיָלְפִינַן יְרִידָתוֹ מִן הַכֶּבֶשׁ בַּחַטָּאוֹת הַחִיצוֹנוֹת וּשְׁיָרֵי הַדָּם בְּיָדוֹ, מֵיצִיאָתוֹ מִן הַהֵיכָל וְשִׁירַיִם הַפְּנִימִית בְּיָדוֹ, מַה יְצִיאָתוֹ מִן הַהֵיכָל הָיָה נוֹתֵן שְׁיָרֵי הַדָּם בְּסָמוּךְ לוֹ שֶׁהוּא יְסוֹד מַעֲרָבִי כְּדִכְתִיב: אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד (ויקרא ד':י"ח), דְּהַיְנוּ לְצַד מַעֲרָב שֶׁהוּא סָמוּךְ לַהֵיכָל, אַף יְרִידָתוֹ מִן הַכֶּבֶשׁ נוֹתֵן הַשִּׁירַיִם בְּסָמוּךְ לוֹ, דְּהַיְנוּ יְסוֹד דְּרוֹמִי סָמוּךְ לַכֶּבֶשׁ, שֶׁהַכֶּבֶשׁ בַּדָּרוֹם. **לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים.** לְפִי שֶׁבַּמִּשְׁכָּן הָיוּ קְלָעִים הֶקֵּף לַחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד, וּבְחַטָּאת כְּתִיב: בְּמָקוֹם קָדֹשׁ תֵּאָכֵל בַּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד (ויקרא ו', י"ט). וּבְבֵית עוֹלָמִים הָיְתָה חוֹמַת הָעֲזָרָה בִּמְקוֹם הַקְּלָעִים. **לִזְכְרֵי כְהֻנָּה.** דְּגַבֵּי חַטָּאת וְאָשָׁם וּמִנְחָה כְּתִיב כָּל זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכַל אוֹתָהּ. **בְּכָל מַאֲכָל.** מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי בַּפֶּסַח דְּאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא צָלִי, תָּנָא בְּכֻלְּהוּ בְּכָל מַאֲכָל. **לְיוֹם וָלַיְלָה.** דִּכְתִיב: וּבְשַׂר זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו בְּיוֹם קָרְבָּנוֹ יֵאָכֵל (ויקרא ז', ט"ו), לָמַדְנוּ לְתוֹדָה שֶׁנֶּאֱכֶלֶת לְיוֹם אֶחָד. חַטָּאת וְאָשָׁם מִנַּיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר זֶבַח. **עַד חֲצוֹת.** סְיָג עָשׂוּ חֲכָמִים לַתּוֹרָה לְהַרְחִיק אֶת הָאָדָם מִן הָעֲבֵרָה. דְּהָא קְרָא לֹא יַנִּיחַ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר קָאָמַר.

(ד) הָעוֹלָה, קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, שְׁחִיטָתָהּ בַּצָּפוֹן, וְקִבּוּל דָּמָהּ בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן, וְדָמָהּ טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, וּטְעוּנָה הֶפְשֵׁט וְנִתּוּחַ וְכָלִיל לָאִשִּׁים.

הָעוֹלָה קָדְשֵׁי קָדָשִׁים. הִיא. לִפְסֹל בְּיוֹצֵא, וּבְטִבּוּל יוֹם, וּבִמְחֻסַּר כִּפּוּרִים, וּמוֹעֲלִים בָּהּ. וּמִשּׁוּם דְּלֹא כְתִיב בָּהּ בַּקֹּדֶשׁ קָדָשִׁים הִיא כְּמוֹ בְּחַטָּאת וְאָשָׁם, אַשְׁמְעִינַן תַּנָּא הָכָא דְּהִיא נַמִּי קָדְשֵׁי קָדָשִׁים כְּחַטָּאת וְאָשָׁם, שֶׁהֲרֵי הִיא שָׁוָה לָהֶם לִמְקוֹם שְׁחִיטָתָן וְקַבָּלַת

דָּמָן. **שְׁתֵּי מַתָּנוֹת.** בְּקֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית, וּבְקֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית שֶׁכְּנֶגְדָּהּ בַּאֲלַכְסוֹן. וְטַעֲמָא, מִשּׁוּם דְּקֶרֶן מִזְרָחִית דְּרוֹמִית לֹא הָיָה לוֹ יְסוֹד לְפִי שֶׁלֹּא הָיָה בְּחֶלְקוֹ שֶׁל בִּנְיָמִין שֶׁנִּתְנַבֵּא יַעֲקֹב עָלָיו: בַּבֹּקֶר יֹאכַל עַד (בראשית מ"ט, כ"ז), בְּאַחֲסַנְתֵּיהּ יִתְבְּנֵי מִקְדָּשָׁא, דָּבָר הַמְקֻדָּשׁ לְדָמִים לֹא יְהֵא אֶלָּא בְּחֶלְקוֹ שֶׁל בִּנְיָמִין, וְאוֹתוֹ הַקֶּרֶן לֹא הָיָה בְּחֶלְקוֹ, שֶׁהַמִּזְבֵּחַ הָיָה תּוֹפֵס בְּחֶלְקוֹ שֶׁל יְהוּדָה אַמָּה בְּמִזְרָחוֹ וְאַמָּה בְּדִרוֹמוֹ כָּל אֹרֶךְ מִזְרָח וְדָרוֹם בָּעֲבִי אַמָּה, אֶלָּא שֶׁלֹּא הָיְתָה אַמָּה שֶׁבַּמִּזְרָח עַל פְּנֵי כָּל הַמִּזְרָח, שֶׁכְּשֶׁמַּגִּיעַ לְקֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית הָיְתָה כֻּלָּה בְּתוֹךְ אַמָּה לַקֶּרֶן, וְכֵן אֲכִילַת הָאַמָּה הַדְּרוֹמִית לֹא הָיְתָה מְהַלֶּכֶת עַל פְּנֵי כָּל הַדָּרוֹם, שֶׁכְּשֶׁמַּגִּיעַ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית הָיְתָה כֻּלָּה סָמוּךְ לַקֶּרֶן אַמָּה. נִמְצָא יְסוֹד לִשְׁלֹשׁ הַקְּרָנוֹת. הִלְכָךְ הָיָה מַתְחִיל בְּקֶרֶן צְפוֹנִית מִזְרָחִית. הוֹאִיל וְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית אֵין לָהּ יְסוֹד לְפִי שֶׁלֹּא הָיָה בְּחֶלְקוֹ שֶׁל טוֹרֵף שֶׁנִּתְנַבֵּא עָלָיו יַעֲקֹב. וְעוֹלָה טְעוּנָה תְּחִלַּת מַתַּן דָּמָהּ כְּנֶגֶד הַיְסוֹד, הִלְכָךְ בָּעֵי הָנָךְ תַּרְתֵּי דַּאֲמַרַן. דִּשְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע בָּעִינַן, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא מַתַּן הַדָּם בְּאַרְבַּע רוּחוֹת הַמִּזְבֵּחַ, דִּכְתִיב: וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב (ויקרא א', ה'), אִי וְזָרְקוּ יָכוֹל יְזָרְקֶנּוּ בְּזָרִיקָה אַחַת, תַּלְמוּד לוֹמַר סָבִיב, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַקִּיף בְּזָרִיקָה אַחַת. אִי סָבִיב יָכוֹל יַקִּיפֶנּוּ כְּחוּט, תַּלְמוּד לוֹמַר וְזָרְקוּ, וְאֵין זְרִיקָה אֶלָּא מֵרָחוֹק, וּכְחוּט אִי אֶפְשָׁר לְהַקִּיף אֶלָּא בְּאֶצְבַּע. הָא כֵּיצַד, נוֹתֵן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע. **וּטְעוּנָה הֶפְשֵׁט וְנִתּוּחַ.** כְּדִכְתִיב: וְהִפְשִׁיט אֶת הָעוֹלָה וְנִתַּח אֹתָהּ לִנְתָחֶיהָ (ויקרא א', ו'). **וְכָלִיל לָאִשִּׁים.** כֻּלָּהּ נִשְׂרֶפֶת עַל גַּבֵּי הָאֵשׁ.

(ה) זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר וַאֲשָׁמוֹת. אֵלּוּ הֵן אֲשָׁמוֹת, אֲשַׁם גְּזֵלוֹת, אֲשַׁם מְעִילוֹת, אֲשַׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה, אֲשַׁם נָזִיר, אֲשַׁם מְצֹרָע, אָשָׁם תָּלוּי, שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן, וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן, וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים לִזְכְרֵי כְהֻנָּה בְּכָל מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת.

זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר. כִּבְשֵׁי עֲצֶרֶת. **אֲשַׁם גְּזֵלוֹת.** הָאָמוּר בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן. **אֲשַׁם מְעִילוֹת.** הַנֶּהֱנֶה מִן הַהֶקְדֵּשׁ. **אֲשַׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה.** הַבָּא עַל שִׁפְחָה שֶׁחֻצְיָהּ שִׁפְחָה וְחֻצְיָהּ בַּת חוֹרִין הַמְיֹעֶדֶת לְעֶבֶד עִבְרִי שֶׁמָּתָר בְּשִׁפְחָה וּבַת חוֹרִין. **אֲשַׁם נָזִיר.** שֶׁנִּטְמָא בְּמֵת, דִּכְתִיב בֵּיהּ: וְהִזִּיר לַה' אֶת יְמֵי נִזְרוֹ [וְגוֹ'] (במדבר ו). **אָשָׁם תָּלוּי.** סָפֵק שָׁגַג בְּדָבָר שֶׁחַיָּבִין עַל זְדוֹנוֹ כָּרֵת, סָפֵק לֹא שָׁגַג. וְהוּא כְּתִיב בְּוַיִּקְרָא אֵצֶל אֲשַׁם מְעִילוֹת. **אָשָׁם וַדַּאי.** לֹא גָּרְסִינַן. שֶׁכָּל אֵלּוּ אָשָׁם וַדַּאי הֵן, חוּץ מֵאָשָׁם תָּלוּי. **שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע.** דִּבְאָשָׁם נַמִּי כְּתִיב זְרִיקָה וּכְתִיב סָבִיב. **וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים.** דִּכְתִיב בְּאָשָׁם: בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים תֹּאכַלֶנּוּ (במדבר י"ח, י'). וְזִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר סָמַךְ אוֹתָן הַכָּתוּב לְחַטָּאת דִּכְתִיב: וַעֲשִׂיתֶם שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת וּשְׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה לְזֶבַח שְׁלָמִים (ויקרא כ"ג, י"ט), לוֹמַר לְךָ שֶׁדִּינָן כַּחַטָּאת, שֶׁאֵין נֶאֱכָלִין אֶלָּא לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים וּלְזִכְרֵי כְהֻנָּה. אֲבָל אֵין טְעוּנִים אַרְבַּע מַתָּנוֹת כַּחַטָּאת, שֶׁאֵין לְךָ בְּכָל הַקָּרְבָּנוֹת מִי שֶׁטָּעוּן אַרְבַּע מַתָּנוֹת אֶלָּא חַטָּאת בִּלְבָד.

(ו) הַתּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר, קָדָשִׁים קַלִּים, שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה, וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, וְנֶאֱכָלִים בְּכָל הָעִיר לְכָל אָדָם, בְּכָל מַאֲכָל, לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת. הַמּוּרָם מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָהֶם, אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים, לְנְשֵׁיהֶם וְלִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם.

הַתּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר קָדָשִׁים קַלִּים. אֵין מוֹעֲלִין בָּהֶן. **שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם.** אֵין טְעוּנִין שְׁחִיטָה בַּצָּפוֹן. **וְנֶאֱכָלִים בְּכָל הָעִיר.** דְּגַבֵּי חַטָּאת כְּתִיב: וַאֲכַלְתֶּם אֹתָהּ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ

(ויקרא י', י"ג), וְאֵין שְׁלָמִים בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ אֶלָּא בְּמָקוֹם טָהוֹר, דְּהַיְנוּ בְּכָל הָעִיר שֶׁהוּא מָקוֹם טָהוֹר מִלְּכָנֵס שָׁם מְצֹרָעִים. **לְכָל אָדָם.** לְזָרִים. **לְיוֹם וָלָיְלָה.** בְּתוֹדָה כְּתִיב: בְּיוֹם קָרְבָּנוֹ יֵאָכֵל לֹא יַנִּיחַ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר (ויקרא ז', ט"ו). וְתַנְיָא, תּוֹדַת שְׁלָמָיו, לְרַבּוֹת שַׁלְמֵי נָזִיר. **הַמּוּרָם מֵהֶם.** חָזֶה וְשׁוֹק שֶׁנָּתַן מֵהֶן לַכֹּהֵן כְּשֶׁאָר שְׁלָמִים, דְּתוֹדָה לִשְׁלָמִים אִתְּקוּשׁ דִּכְתִיב: וְזֹאת תּוֹרַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְגוֹ' אִם עַל תּוֹדָה וגו' (ויקרא ז':י"ב). וְאַרְבַּע חַלּוֹת מֵאַרְבַּע מִינִים שֶׁבָּהּ כְּדִכְתִיב: אֶחָד מִכָּל קָרְבָּן לַכֹּהֵן הַזּוֹרֵק וגו' (ויקרא ז':י"ד), וּמוּרָם מֵאֵיל נָזִיר, זְרוֹעַ בְּשֵׁלָה וְחָזֶה וְשׁוֹק וְחַלַּת מַצָּה אַחַת וּרְקִיק אֶחָד. **כַּיּוֹצֵא בָּהֶן.** נֶאֱכָלִים בְּכָל הָעִיר לְיוֹם וָלָיְלָה. **לַכֹּהֲנִים לִנְשֵׁיהֶם.** כְּדִכְתִיב: וְאֶת חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְגוֹ' תֹּאכְלוּ בְּמָקוֹם טָהוֹר אַתָּה וּבָנֶיךָ וּבְנוֹתֶיךָ (ויקרא י', י"ד).

(ז) שְׁלָמִים, קָדָשִׁים קַלִּים, שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה, וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, וְנֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר לְכָל אָדָם, בְּכָל מַאֲכָל, לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד. הַמּוּרָם מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָּהֶן, אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים, לִנְשֵׁיהֶם וְלִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם.

שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה. שָׁלֹשׁ פָּרָשִׁיּוֹת נֶאֶמְרוּ בִּשְׁחִיטַת שְׁלָמִים, חֲדָא בְּבֶן בָּקָר, וַחֲדָא בְּכֶשֶׂב, וַחֲדָא בְּעֵז. בְּקַמַּיְתָא כְּתִיב וּשְׁחָטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד, וּבְתַרְתֵּי בָּתְרַיְתָא כְּתִיב לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד, לְהַכְשִׁיר אֶת כָּל הָרוּחוֹת שֶׁבָּעֲזָרָה, דִּלְפָנֵי מַשְׁמַע כָּל שֶׁלִּפְנֵי הַהֵיכָל. **לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד.** דְּהָכִי כְּתִיב בִּשְׁלָמִים: וְהַנּוֹתָר מִבְּשַׂר הַזֶּבַח בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף (ויקרא ז', י"ז).

(ח) הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַפֶּסַח, קָדָשִׁים קַלִּים, שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה, וְדָמָן טָעוּן מַתָּנָה אַחַת, וּבִלְבָד שֶׁיִּתֵּן כְּנֶגֶד הַיְסוֹד. שִׁנָּה בַּאֲכִילָתָן, הַבְּכוֹר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים, וְהַמַּעֲשֵׂר לְכָל אָדָם, וְנֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר, לְכָל אָדָם, בְּכָל מַאֲכָל, לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד. הַפֶּסַח אֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא בַּלַּיְלָה, וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא עַד חֲצוֹת, וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא לִמְנוּיָו, וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא צָלִי.

וְהַמַּעֲשֵׂר. מַעֲשַׂר בְּהֵמָה. **וְדָמָן טָעוּן מַתָּנָה אַחַת.** דְּלֹא כְּתִיב בְּהוּ סָבִיב, אֶלָּא וְאֶת דָּמָם תִּזְרוֹק כְּתִיב גַּבֵּי בְּכוֹר. וְהָנָךְ נַמִּי מֵהָתָם יָלְפִינַן, מִדְּלֹא כְּתִיב וְאֶת דָּמוֹ אֶלָּא וְאֶת דָּמָם. **כְּנֶגֶד הַיְסוֹד.** בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ יְסוֹד תַּחְתָּיו, לְמַעוּטֵי מִזְרָחִית דְּרוֹמִית שֶׁאֵין שָׁם יְסוֹד כְּדַאֲמַרַן. וּבְכוֹר וּמַעֲשֵׂר וּפֶסַח טְעוּנִים יְסוֹד, דְּיָלְפִינַן זְרִיקָה זְרִיקָה לִגְזֵרָה שָׁוָה מֵעוֹלָה, וּבְעוֹלָה כְּתִיב: אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעוֹלָה (ויקרא ד', י"ח). **שִׁנָּה בַּאֲכִילָתָן.** זֶה מִזֶּה. אַף עַל פִּי שֶׁהִשְׁוָה אוֹתָן לְמַתַּן דָּמִים. **הַבְּכוֹר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים.** כְּדִכְתִיב: וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לְךָ (במדבר י"ח, י"ח). **וְהַמַּעֲשֵׂר לְכָל אָדָם.** שֶׁלֹּא מָצִינוּ בְּכָל הַתּוֹרָה שֶׁיִּהְיֶה לַכֹּהֲנִים חֵלֶק בּוֹ. **וְנֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר.** דִּכְתִיב: וַהֲבֵאתֶם שָׁמָּה עוֹלוֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֶת מַעְשְׂרֹתֵיכֶם (דברים י"ב, ו'). וְתַנְיָא, בִּשְׁנֵי מַעֲשְׂרוֹת הַכָּתוּב מְדַבֵּר, חַד מַעְשַׂר בְּהֵמָה, וְחַד מַעְשַׂר דָּגָן. וּכְתִיב בְּהַהוּא קְרָא וּבְכוֹרוֹת בְּקַרְכֶם וְצֹאנְכֶם, וּמִדְּלֹא קָבַע לְהוּ מְחִצָּה שְׁמַע מִנַּהּ דְּמַעֲשֵׂר וּבְכוֹר נֶאֱכָלִים בְּכָל הָעִיר. **לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד.** דִּבְבְכוֹר הוּא אוֹמֵר וּבָשָׂרָם יִהְיֶה לְךָ כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין, הִקִּישׁוֹ הַכָּתוּב לְחָזֶה וְשׁוֹק, מַה חָזֶה וְשׁוֹק שֶׁל שְׁלָמִים לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד, אַף בְּכוֹר לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד, וּמַעֲשֵׂר כִּבְכוֹר. **לִמְנוּיָו.** לְאוֹתָם שֶׁנִּמְנוּ בְּדְמֵי לְקִיחָתוֹ, כְּדִכְתִיב: אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ תָּכֹסּוּ (שמות י"ב, ד').

השיעור השבועי - פרשת ויקרא

תהליך הקריאה

'נקודה חסידית' לפרשת ויקרא (מעין גנים - סדרה ג')

קריאה קודם לדבור

חומש "ויקרא" פותח בקריאת ה' אל משה לאחר שהוקם המשכן - תחילת דבור ה' עם משה באהל מועד. מהי מהות קריאת ה' למשה לפני שהוא מדבר עמו? בפשטות, הקריאה מזמינה את משה להכנס לאהל מועד, לאחר שבסיום הקמת המשכן נאמר "ויכס הענן את אהל מועד וכבוד הוי' מלא את המשכן. ולא יכל משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד הוי' מלא את המשכן"[א] - על רקע אי-יכולת משה לבוא למשכן נדרשת קריאה שתזמין אותו להכנס ותתן לו כח לכך. כלומר, תפקיד הקריאה לתת למשה את הדרוש לו - כח מסוים או חויה מסוימת - כהקדמה לדבור שהוא עתיד לשמוע.

חז"ל דרשו ש"לכל דברות ולכל אמירות ולכל ציווים קדמה קריאה"[ב], אך בפשטות מופיעה בתורה קריאת ה' אל משה רק בשלשה מעמדים - בסנה ("ויקרא אליו א-להים מתוך הסנה ויאמר משה משה"[ג]), בהר סיני ("ויקרא אליו הוי' מן ההר"[ד], "ויקרא הוי' למשה אל ראש ההר"[ה], "ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן"[ו]), ובכניסה הראשונה לאהל מועד שבפרשתנו. מובן, אם כן, ששלש קריאות מפורשות אלו הן אבות-טיפוס לכל קריאות ה' למשה, לפני כל דבור אמירה או ציווי, והן המלמדות על כללות פעולת הקריאה במשה.

הכנעה, הבדלה, המתקה

מסתבר ששלשת אבות-טיפוס הקריאה הם תהליך בתוך הקריאה עצמה. כמו בכל תהליך מתוקן, ראוי להקביל את השלבים לסדר שלִמד מורנו הבעש"ט[ז] - הכנעה-הבדלה-המתקה. ואכן, לפעולת הקריאה על משה יש שלשה 'ציורים' כלליים שונים - כנגד הכנעה-הבדלה-המתקה - המופיעים במעמדים שנזכרו:

הקריאה דורשת ממשה להתכונן לדבור, דרישה הפועלת בו הכנעה בשומו אל לבו עד כמה אין הדבור טבעי לו במצבו (שעל כן דרושה לו הכנה) - הכנעה זו שחש משה היא ההכנה להשראת הדבור האלקי.

[א] שמות מ, לד-לה.
[ב] ראה רש"י ויקרא א, א (עפ"י תו"כ).
[ג] שמות ג, ד.
[ד] שם יט, ג.
[ה] שם פסוק כ.
[ו] שם כד, טז.
[ז] כתר שם טוב (קה"ת) אות כח.

הקריאה מבדילה את משה מסביבתו - כשדווקא הוא 'נקרא בשם' ונבדל מהאחרים - והוא חווה בקריאה תהליך חדש ולא מוכר המתחולל בו ומכשירו לקבלת הדבור (תהליך הנבדל ממנו עצמו ומפעם בו כנשמה בגוף[ח]).

הקריאה נותנת במשה כח חדש לפעול על כל סביבתו ולהמתיקה - מתוך המתקתו שלו והתעצמותו המלאה עם אותו כח - ובשל יכולתו להתעצם עם המסר האלקי ולהעבירו גם לכלל הוא זוכה לדבור.

ובתמצית: קריאת-הכנעה פועלת עבודה של משה בינו לבין עצמו, קריאת-הבדלה מציינת כח המפעם במשה, וקריאת-המתקה מתיחסת לכחו לתקן את החוץ.

שלשת המעמדים

שלש החויות מופיעות אצל משה בשלשת המעמדים שנזכרו, והן נגזרות באופן ברור מתוכן המעמד כולו וממצב ישראל (ויחס ה' אליהם) בכל אחד מהמעמדים:

ההבדל בין הקריאה בסנה לקריאה באהל מועד נדרש בחז"ל בפירוש[ט], והם מציינים שבסנה יש חציצה בין ה' למשה ואילו באהל מועד אין כל חציצה כזו: "בסנה משל למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שכעס על עבדו וצוה לחבשו בבית האסורין, כשהוא מצוה את השליח אינו מצוה אלא מבחוץ. אבל באהל מועד, כשהוא שמח בבניו ובני ביתו שמחים, כשהוא מצוה את השליח אינו מצוהו אלא מבפנים, כמי שהוא מושיבו בין ברכיו וביד אדם על בנו".

במעמד הסנה מורגש צער ה', המזדהה עם מעמדם הכנוע של ישראל - "עמו אנכי בצרה"[י] - וה' נותן ביד משה מסר של כעס שנועד להכניע את פרעה. לכן, גם המסר האישי למשה בקריאה שבסנה הוא "של נעליך מעל רגליך"[יא] - מסר המחדיר במשה הכנעה עד שהוא ירא מהביט אל ה'.

לעומת זאת, במעמד השראת השכינה באהל מועד מורגשת המתקה גמורה - ה' מקרב את ישראל בתכלית (ומוחל להם על מעשה העגל) בהשראת שכינתו בתוכם. תוכן הדיבור בקריאה זו הוא עבודת הקרבנות המבטאת את היחסים הקרובים והמתוקים בין ה' לישראל עם קרובו (עד שביכולת הקרבנות להמתיק חטאים-החטאות במערכת היחסים הזו ולכפר עליהם). כאן מורגשת בקריאה החיבה למשה, וכניסתו לפני ולפנים - למקום בו נועד ה' עם עמו - נובעת בטבעיות מיכולתו להתעצם עם המסר האלקי ולהעבירו בשלמות לעם ישראל.

בין הסנה לאהל מועד נמצא מעמד הר סיני - שוב אין השכינה מתגלה ב'הכנעה' בסנה, אך גם אינה שורה בעולם במשכן ראוי לה - השכינה יורדת לעולם, אך עדיין כמרחפת למעלה מ-י טפחים[יב], כנשמה נבדלת מהגוף. התורה שניתנה בסיני כולה הבדלה, הצבת מחיצות

[ח] הכנעה-הבדלה-המתקה מקבילים לעולמות-נשמות-אלוקות ולהשתלשלות-התלבשות-השראה – התלבשות הנשמה (נשמות) בתוך גוף (עולמות) מתאפשרת דווקא משום שיש הבדלה של אין-ערוך ביניהם.

[ט] ראה ויקרא-רבה א, טו; תנא דבי אליהו פ"ו.

[י] תהלים צא, טו. ראה שמות רבה א, ה.

[יא] שמות ג, ה.

[יב] סוכה ה, א.

והגדרת הגבולות בין הקדוש והרצוי לטמא ולאסור. בקריאה בסיני מודגשת נבדלות ה', כשהעם מוזהר "אל יהרסו לעלת אל הוי'"[ג]. מבחינת משה מודגשת בקריאה זו הבדלתו מהעם, כשמפעמים בו כחות חדשים שמאפשרים לו לעלות אל האלקים.

א זעירא

כפי שהוזכר, מ"ויקרא" דרשו חז"ל שלכל דבור קדמה קריאה, ולכן מובן שב"ויקרא" כלולות כל הקריאות. אכן, בחסידות נתפרשה ה-א זעירא ב"ויקרא" בשלשת מובני הקריאה העיקריים: בטוי להכנעה ו'מיזעור' שיש במשה כשהוא נקרא אל ה'; בטוי לכח אלקי נבדל ש'ממוזער'[ד] כדי לחדור למשה ולפעם בתוכו; בטוי לכח משה להתעצם עם דבר ה' ול'מזערו' כדי להחדירו לישראל. שלשה כיוונים אלו מתפרטים בספרי החסידות לעשרות גוונים שונים.

מכיון שהוזכר לעיל שחוית משה בקריאות תלויה במעמדם של ישראל, נביא פירושים בהקשר זה:

מדוע נצרך משה בכל פעם לקריאה מחדש? כל עבודת משה היא בדרך של "במקום שאין אנשים השתדל להיות איש"[ט] - אין הוא חש שהדבור האלקי מגיע לו יותר מלשאר ישראל, ורק כשמתברר לו שאין איש מבלעדיו שידבר עם ה' הוא נכנס לקדש. באהבת ישראל שלו ברור למשה שכל יהודי יכול לדבר עם ה' כמוהו, לזכות למדרגתו וליותר, ולכן הוא מצפה כל פעם שלא הוא יקרא אל הקדש אלא יהודי אחר שכבר ימצה את יכולתו ויהיה כמשה או גדול ממנו. ה-א זעירא בקריאה מגלה על הכנעת משה בפני כל יהודי, תוך בטחון במעלתו עליו (ורק 'שאלה של זמן' עד שיכולתו תצא מהכח לפועל והוא ידבר עם ה' תחתיו).

משמתברר למשה שהוא נקרא אל ה', ואין אחר תחתיו, מפעמת בו תחושת שליחות. כיון שברור לו שהדבור האלקי לא מתיחד אליו בשל מעלתו אין הוא תופס את הדבור כמכוון אליו אלא כעובר דרכו לעם. הקריאה מחדירה במשה תחושת שליחות, הוא נבדל מהעם בכך שמתגלה בתוכו כח נבדל ממנו - כח המשלח הדוחף אותו לדבר לעם. רק מי ש'נקרא' וחש כשליח זוכה לשמוע את הדבור האלקי - שלא מתיחד אל חכם או אל עובד, אלא אל השליח המתמסר.

אכן, אמונו המלא של משה בעם (שגורם לו הכנעה כלפיהם) והתמסרותו כשליח אליהם (תוך גילוי הכח האלקי הנבדל מתוכו) מעניקים בסוף לעצם אישיותו כח להמתיק את המציאות כולה באור ה' - אז הקריאה מזכה אותו בכח להעביר הלאה את הדברים לכל ישראל עד למקומם שלהם. הוא זוכה ל-א זעירא שיש בה כח לגלות שה' קרוב גם לחוטאים ו"ימינו פשוטה לקבל שבים" תוך 'מיזעור' והצטמצמות להושיטה גם למקומם שלהם ולהעלותם משם.

[ג] שמות יט, כד.

[ד] על דרך "ניצוץ קטן בורא" המתלבש בתוך "ניצוץ קטן נברא" (ע"ח שמ"ב פ"א).

[ט] אבות פ"ב מ"ה.

לוח הילולא דצדיקיא לשבוע פרשת ויקרא

יום ראשון, כ״ו אדר

הגה״ק רַבִּי דָּוִד אַבְרָהָם מֹשֶׁה בְּרַבִּי שְׁמוּאֵל קְרוֹיז מֵאוּנְגְוַואר, בַּעַל ’נֶפֶשׁ אָדָם’ (תרנ״א)

הרה״ק רַבִּי שָׁלוֹם בהרה״ק ר׳ יַעֲקֹב מֹשֶׁה מִקָּאמַארְנָא (תרצ״ד)

יום שני כ״ז אדר

הגה״ק רַבִּי שְׁלֹמֹה בְּרַבִּי חַיִּים חַיְיקֶל רְאוּבֵן אֶלְיָשִׁיב, בַּעַל הַ’לֶּשֶׁם שְׁבוֹ וְאַחְלָמָה’ (תרפ״ו)

יום שלישי כ״ח אדר

הרה״ק רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לִיפָּא בהרה״ק רבי אֱלִימֶלֶךְ וַיסְבְּלוּם מֵחֲמֶלְנִיק, בַּעַל ’אוֹרַח לַצַּדִּיק’ (תקע״ג)

יום רביעי, כ״ט אדר

הרה״ק רַבִּי שְׁלֹמֹה הַכֹּהֵן בהרה״צ ר׳ דּוֹב צְבִי רַבִּינוֹבִיץ מֵרַאדוֹמְסְק, בַּעַל ’תִּפְאֶרֶת שְׁלֹמֹה’ (תרכ״ו)

הַגָּאוֹן רַבִּי יַעֲקֹב ב״ר בִּנְיָמִין קַמִּינְצְקִי, בַּעַל ’אֱמֶת לְיַעֲקֹב’ (תשמ״ו)

יום חמישי, א׳ ניסן

הרה״ק רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ בהרה״ק ר׳ חַיִּים מֵאִיר יְחִיאֵל מִמְּגְרָאדְזִ׳יסְק, בַּעַל ’דִּבְרֵי אֱלִימֶלֶךְ’ (תרנ״ב)

יום שישי, ב׳ ניסן

הרה״ק רַבִּי שָׁלוֹם דּוּבָּער בהרה״ק ר׳ שְׁמוּאֵל שְׁנֵיאוֹרְסָאהן, הרש״ב מִלְּיוּבַּאוִויטְש (תר״פ)

הרה״ק רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף בהרה״ק ר׳ דָּוִד טְוֶוערְסְקִי מִשְּׁקְווירָא (תשכ״ח)

שבת קדש, ג׳ ניסן

הרה״ק רַבִּי יִצְחָק בהרה״ק ר׳ מֹשֶׁה מִשְּׁטִיטְשִׁין (ת״ש)

הרה״ק רַבִּי זְאֵב וָואלְף בהרה״ק ר׳ יְחִיאֵל מִיכְל מִזְּ׳בָּארִיז׳, בַּעַל ’רָזִין דְּאוֹרַיְתָא’ (תקפ״ב)

כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע - ב' ניסן

זה הוא?! זה לא הוא!

רבי שלום דובער שניאורסאהן מליובאוויטש, האדמו"ר החמישי בשושלת חב"ד, נולד להוריו, רבי שמואל שניאורסאהן – הרבי מהר"ש – והרבנית רבקה, ב־כ' מרחשון תרכ"א. בברית המילה שלו נתן לו סבו, אדמו"ר הצמח צדק, את הכינוי רש"ב. לאחר פטירת אביו קבל עליו את הנשיאות באופן חלקי, ולאחר 11 שנים באופן מלא. תחילה ניהל את חצרו בליובאוויטש ובאחרית ימיו ברוסטוב. הקים את ישיבת 'תומכי תמימים' בליובאוויטש וכן את ישיבת 'תורת אמת', תחילה בחברון ואח"כ בירושלים. הסתלק ביום ב' ניסן פר"ת ונטמן בבית העלמין ברוסטוב. את מקומו מילא בנו יחידו הרבי הריי"צ. בין ספריו הידועים: המשך תרס"ו, המשך תער"ב, קונטרס העבודה, קונטרס 'ומעין' וקונטרס 'עץ החיים'.

***

יעקב היה נער מאחת מעיירות רוסיה. הוא הקדיש את עתותיו לתורה וראה הצלחה רבה בלימודו. באותה עיירה התגוררו כמה מחסידי ליובאוויטש, שניסו מדי פעם לשכנע את הנער המוכשר לבוא עמם אל רבם, רבי שלום בער. יעקב, שגדל בבית "מתנגדי", סירב. "איני זקוק לרבי", השיב, "וגם כשמתעוררת אצלי קושיה קשה בגמרא, אני מתעמק ומגיע לפתרונה בכוחות עצמי".

אך לאחר הפצרות מרובות נעתר יעקב והלך עמם לליובאוויטש. הם הגיעו לקראת שבת, והאווירה דבקה ביעקב שחש בשבת הזו התעלות שלא הכיר. עם צאת השבת הלכו החסידים להיפרד מהרבי כנהוג, וגם יעקב הכין פתקה אישית והתכונן להיכנס אל הרבי.

כשנכנס פנימה, ראה את הרבי יושב ומעיין בספר. הרבי לא הרים את עיניו כדי להסתכל עליו. יעקב התקרב בהיסוס אל שולחנו של הרבי והניח עליו את פתקתו. הרבי המשיך לעיין בספר כאילו לא הבחין בו כלל.

לפתע קם הרבי והחל להתהלך בחדר אנה ואנה, כשהוא מדבר לעצמו: "זה הוא! זה לא הוא!... זה הוא! זה לא הוא!... זה הוא!...". לאחר מכן שתק הרבי במשך כמה דקות, ואז בטון החלטי ותקיף קבע: "זה לא הוא!" וחזר והתיישב על כיסאו.

יעקב יצא מחדרו של הרבי נבוך ומבולבל. לא זו בלבד שהרבי לא התייחס אליו, גם הדברים הסתומים ששמע לא הרפו ממנו וכל העניין נותר בעיניו כחידה.

יום אחד הגיע לידיו של יעקב עיתון שבו הוצגה חידה מתמטית קשה מטעם אוניברסיטת פטרבורג. הובטח בה כי כל הפותר נכונה את החידה יזכה בפרס נכבד של 300 רובל. יעקב חד השכל ראה בכך אתגר מרתק, התעמק בחידה עד שהגיע לפתרונה, ושלח את הפתרון לכתובת האוניברסיטה.

כעבור זמן מה קיבל מכתב מאוניברסיטת פטרבורג ובו נכתב כי תשובתו הנכונה זיכתה אותו בפרס. למכתב צורפו כרטיס נסיעה ברכבת והזמנה לפגישה עם ראש הפקולטה למתמטיקה.

כאשר הופיע יעקב בפני נציגי האוניברסיטה, הם נדהמו לראות מולם צעיר יהודי בלבוש מסורתי. עד מהרה עמדו על כישרונו הגדול, ולאחר שהעניקו לו את הפרס הציעו לו להישאר באוניברסיטה ולהשתלם במתמטיקה חינם אין כסף. ההצעה קסמה ליעקב והוא נעתר לה.

בימים הראשונים לשהותו בפטרבורג הוסיף יעקב לדבוק בלבושיו ובאורחות חייו, ואפילו קבע עיתים לתורה לצד התעמקותו בלימודי המתמטיקה.

אולם ככל שהתקדם בלימודיו ומעמדו האקדמי והחברתי התבסס, התרחק מיהדותו. הוא החל להשיל מעליו את סממניו החיצוניים, ובהדרגה הפסיק ללמוד תורה ולקיים מצוות. כעבור כמה שנים הוצע ליעקב להתמנות לפרופסור בכיר למתמטיקה באוניברסיטה. כדי לזכות בכך נדרש להמיר את דתו, ובגלל שהיה כה רחוק מיהדותו הסכים לכך. לאחר מכן התחתן עם אישה נוכריה.

ברבות הימים החל מצפונו של יעקב מייסרו והוא התחרט על מעשיו, אבל לא היה מסוגל להגיע לכלל החלטה מעשית על שינוי. באותם ימים גוי שנתגייר, ואפילו יהודי מומר ששב לדתו, היה צפוי לעונש מוות.

יעקב הרבה לצאת לציד, עיסוק שגרם לו רוגע והשכיח ממנו לזמן קצר את ייסורי נפשו. פעם אחת בעודו רכוב על סוסו, החל הסוס לדהור במהירות עצומה ויעקב איבד את השליטה בו. הסוס הוסיף לדהור ולהשתולל, ויעקב חש שאם לא יארע לו נס חייו יגיעו לקיצם. באותה שנייה גמלה בלבו החלטה לשוב בתשובה שלמה, ואז באורח פלא הסוס בלם את דהרתו ונעצר כליל.

נאמן להחלטתו, עוד באותו לילה אסף יעקב מעט כסף וצרור מיטלטלים, עזב את אשתו הנוכריה ויצא לעבר הלא נודע. הוא נדד ממקום למקום, חושש מכל אדם ומכל רחש. היה לו ברור שבחזרתו ליהדות הוא מסכן את חייו, ובכל זאת היה נחוש בהחלטתו. כובע קסקט היה מונח על ראשו, זקנו החל לצמח ובגדיו הלכו והתרפטו.

יום אחד, בעודו סועד את לבו בפונדק דרכים נידח, פרצו פנימה כמה שוטרים. הם בדקו את מסמכי האנשים שהתארחו בפונדק, וכאשר לא מצאו ברשותו של יעקב מסמכים מזהים אסרוהו.

הוא הובל לחוקר קשוח, שהביט חליפות בו ובתמונה שהחזיק בידו, בה נראה יעקב כאשר כיהן כפרופסור באוניברסיטה כשהוא עטור בלורית, מגולח למשעי ולבוש היטב. החוקר נראה מהסס ולפתע אמר לעצמו: "זה הוא!". כעבור רגע חזר בו: "זה לא הוא!". וכך נשנה הדבר: "זה הוא! זה לא הוא!..."

לבסוף ניגש אל יעקב, נעץ בו עיניים חודרות ופסק: "זה לא הוא!"
לאחר מכן ציווה על השוטרים לשחררו.
יעקב יצא לחופשי כשהוא המום. הוא זכר היטב היכן ומפי מי שמע קודם לכן בדיוק את המונולוג הזה. כעבור זמן לא רב הגיע לחצרו של הרש"ב מליובאוויטש ולא זז משם.

***

הסיפור שלנו ממחיש עד כמה מהותי הוא השינוי שעושה בעל תשובה: הפרופסור המנוכר נעלם, ותחתיו הופיע יהודי שומר תורה ומצוות המוסר את נפשו על יהדותו. כדברי הרמב"ם הידועים בהלכות תשובה, "משנה שמו, כלומר אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים". כיצד אפשר להגדיר, במונחי הקבלה, את השינוי הזה?

האר"י הקדוש מדבר על שלושה שלבים בהתפתחות האור האלוקי: 'נקודה, ספירה ופרצוף', או 'נקודה, קו שטח'.

גוי הוא בבחינת נקודה - יש בו קיום, אבל אין בו התפשטות של קדושה. כמו נקודה חסרת מימדים, הקדושה שבו איננה מקבלת מקום וצורה, אלא פשוט קיימת. יהודי הוא כבר בבחינת ספירה, מפני שיש בו אופי ייחודי של קדושה שאין בחבריו. כמו הקו, יש לו כבר כיוון וגדילה - וגם המילה "ספירה" מרמזת על סיפור שראוי לספרו, מספר שראוי לספור אותו - אבל הוא עדיין חד מימדי וחסר עומק ומורכבות. רק בזמן שהיהודי שומר תורה ומצוות וחי את רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, הוא נעשה פרצוף שלם - אדם בעל קומה רוחנית ותפיסה רב מימדית של הקדושה על כל חלקיה. הוא לא חי רק את "הסיפור שלו", אלא מגלה את ה' באופן מלא ושלם יותר. זהו השינוי שעבר על יעקב, שגידל מחדש את גופו הרוחני והפך להיות אדם אחר.

אחדות התורה

מָה מְאַחֵד אוֹתָנוּ? הַדֶּבֶק שֶׁמְּחַבֵּר אוֹתָנוּ צָרִיךְ לִהְיוֹת הַתּוֹרָה. זֶהוּ הַחִבּוּר הָאֲמִתִּי. מֻמְלָץ מְאֹד - לִפְנֵי כְּשֶׁנָּה הִתְחַלְנוּ לִלְמֹד כָּל יוֹם פֶּרֶק תָּנָ"ךְ. אִם כֻּלָּם לוֹמְדִים אֶת פֶּרֶק הַתָּנָ"ךְ הַזֶּה, כַּמָּה שֶׁזֶּה כְּאִלּוּ חִיצוֹנִי - זֶה בְּהֶחְלֵט מְחַבֵּר. חוּץ מֵהַחָתָ"ת שֶׁל הָרַבִּי הַקּוֹדֵם, הָרַבִּי הוֹסִיף גַּם רַמְבָּ"ם, וְזֶהוּ הַחִבּוּר בֵּין הַחֲסִידִים, הַלִּמּוּד הַיּוֹמִי הַזֶּה. בִּשְׁבִילֵנוּ אֲנַחְנוּ הוֹסַפְנוּ כַּמָּה דְּבָרִים לֹא קָשִׁים. לֹא מְסֻבָּךְ: פֶּרֶק תָּנָ"ךְ (אֲנַחְנוּ הַיּוֹם בְּסֵפֶר אִיּוֹב, סֵפֶר הַפְּסִיכּוֹלוֹגְיָה הֲכִי חָשׁוּב בַּתָּנָ"ךְ), וּפֶרֶק מִשְׁנָה (שָׁבוּעַ הַבָּא מְסַיְּמִים חֲגִיגָה, סוֹף סֵדֶר מוֹעֵד, וּמַתְחִילִים סֵדֶר נָשִׁים). לְדַעְתִּי, מְאֹד מְאֹד רָצוּי שֶׁכָּל מִי שֶׁיּוֹשֵׁב כָּאן יִלְמַד אֶת גַּם אֶת הַחָתָ"ת, וְגַם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. זֶה בֶּאֱמֶת מְחַבֵּר, הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מְחַבְּרִים אוֹתָנוּ בְּיַחַד.

[מתוך שיעור ב"ד אייר תשפ"ג]

